

Ὁ ὉΣΙΟΣ ΓΡΗΓΌΡΙΟΣ

Ὁ ὉΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ
ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ἈΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ ΕΤΟΣ 2018 ΑΡΙΘΜ. 43

Εἰς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, Ἐφόρου τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους.

Εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν.

* * *

Περιέχει κείμενα ὀρθοδόξου δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας, ὡς καὶ κείμενα περὶ ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, νήψεως καὶ νοερᾶς προσευχῆς, κατὰ τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει παράδοσιν, δι' ᾧν ἡ καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ καταλύσεται καὶ ἔρχεται εἰς πόθον Χριστοῦ.

* * *

Δαπάνη καὶ προνοία τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ συνεργασία καὶ ἐτέρων εὐλαβῶν λογίων Πατέρων.

**Ο ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ**
(παρελθόν – παρόν - μέλλον)
(Μία άγιορειτική συμβολή)¹

Άπόσπασμα έκ τής Είσαγωγής²

Προσφάτως άνακοινώθηκε ή έπαναδραστηριοποιήσις τής Μικτής Έπιτροπής του Θεολογικού Διαλόγου. Μία Όμάδα Έργασίας τής Μικτής Έπιτροπής, ή όποία συνήλθε στην Άθήνα στις 24-25 Νοεμβρίου 2014, «έκάλεσε νά συνεχισθ ή ένθέρμως ό διάλογος και νά συνέλθ η έπισήμως σέ Όλομέλεια ή Έπιτροπή σέ κατάλληλο χρόνο τό συντομώτερο δυνατόν»· μάλιστα ό Όρθόδοξος Συμπρόεδρος τής Μικτής Έπιτροπής, Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Έμμανουήλ, ζήτησε νά «άξιολογηθούν συστηματικά όλες οι θεο-

1. Μέ τόν τίτλο αυτό εξέδωσε προσφάτως ή Ίερά Μονή μας σέ ένιαίο τόμο τίς θεολογικές έργασίες πού είχαν έκπονηθ ή κατά τό παρελθόν από τήν Ί. Κοινότητα του Άγίου Όρους, από τήν Ί. Μονή μας, τή γραφίδι ή έπιστασία του μακαριστου Καθηγούμενου μας Άρχιμ. Γεωργίου, και από άλλους Άγιορείτας Πατέρας, και είχαν έκδοθ ή μέ άφορμή τά πορίσματα τής Μικτής Θεολογικής Έπιτροπής πού διεκπεραίωσε τόν Θεολογικό Διάλογο τής Όρθοδόξου Έκκλησίας μας μετά τών Άντιχαλκηδονίων.

2. Η Είσαγωγή στις σελίδες 21-109 του ώς άνω τόμου.

λογικές κριτικές επί των προτάσεων της Μικτής Ἐπιτροπῆς καί νά δοθοῦν θεολογικές ἀπαντήσεις στίς προκαταλήψεις καί στήν πολεμική επιχειρηματολογία [σ. σ. κατά τοῦ Διαλόγου]». Καί ἐπίσης οἱ Συμπρόεδροι τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς κατά τήν συνάντησί τους στόν Λίβανο στίς 14 Ἀπριλίου 2018 προσδιώρισαν τήν συνέλευσι τῆς Ὀλομέλειας τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς περί τά τέλη Ὀκτωβρίου 2018.

Τά μέλη τῆς νέας Διορθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς καί οἱ ἐκκλησιαστικές Ἱεραρχίες πού θά τούς ἀποστείλουν ἐπιφορτίζονται μέ τήν εὐθύνη νά διεκπεραιώσουν ἕνα σπουδαῖο ἔργο. Ἕνα ἔργο πού θά καρποφορήσῃ τήν ἔνωσι τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν Ἐκκλησία ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Πίστει, ἔτσι ὥστε νά μή δημιουργηθοῦν ἐνδο-ὀρθοδόξως νέες διαφωνίες, νέα ἴσως “πολεμική” επιχειρηματολογία καί κυρίως σχίσματα. Τό ἔργο πού θά ἀναλάβῃ ἡ νέα Διορθόδοξος Ἐπιτροπή πρέπει νά εἶναι ἕνας νέος διάλογος θεμελιωμένος ἐπί ὀρθῆς ἐκκλησιολογικῆς καί χριστολογικῆς βάσεως, ὥστε τό θεολογικό της ἔργο νά βοηθήσῃ τούς Ἀντιχαλκηδονίους νά ἀντιληφθοῦν τήν ἀνορθόδοξία τῆς σεβηριανῆς Χριστολογίας καί νά ἀποδεχθοῦν ἀνεπιφύλακτα τήν Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, τήν Ὀρθόδοξο Χριστολογία καί ὅλη τήν συνοδική καί πατερική παράδοσι (ἐν προκειμένῳ τίς καταδίκες τῶν προσώπων πού εἶχαν τήν εὐθύνη γιά τήν δημιουργία τῆς σεβηριανῆς αἰρέσεως). Μερικοί νομίζουν

ὅτι αὐτός ὁ στόχος εἶναι οὐτοπία. Γιατί ὅμως πρέπει νά θεωρηθῆ ὡς οὐτοπία ἕνας στόχος πού ἀντιστοιχεῖ στήν ἀποστολική φύσι τῆς Ἐκκλησίας;

Ὅσα θά ἀναφερθοῦν στήν συνέχεια ἀποτελοῦν τόν προβληματισμό μας γιά τό θεολογικό πλαίσιο, μέσα στό ὁποῖο καλεῖται νά ξαναρχίσει ὁ Θεολογικός Διάλογος, δηλαδή γιά τίς θεολογικές ἀπόψεις τίς ὁποῖες θά κληθῆ νά συζητήσῃ ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπή καί νά ἀξιολογήσῃ κατόπιν οἱ Ἱεραρχίες τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Σέ ἔντυπα καί στό διαδίκτυο ἐπαναδημοσιεύονται θέσεις καί ἀπόψεις ὑπέρ τῶν συμπερασμάτων τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, στίς ὁποῖες ἤδη ἀπό δεκαετίας καί πλέον ἔχουν δοθῆ ἀπαντήσεις. Αὐτές οἱ ἀπαντήσεις δέν ἔχουν ἀκόμη ἀξιολογηθῆ καί ἀξιολογηθῆ ἀντίθετα ἀπό ὠρισμένους περιφρονήθηκαν ἢ θεωρήθηκαν προκαταλήψεις. Π.χ. ὁ ἰσχυρισμός ὅτι ὁ Διόσκορος δέν καταδικάσθηκε γιά αἵρεσι ἔχει ἀνασκευασθῆ πλήρως³, ἀλλά οὐδείς οὐδέποτε ἀνταπάντησε στά ἐπιχειρήματα πού στάθηκαν ἰσχυρά ἐπί αἰῶνες, καί μόνο στόν 20ό αἰῶνα παρακάμφθηκαν. Ἄν οἱ καλοπροαίρετες ἀπαντήσεις παρακάμπτωνται ἢ ἀπαξιώνωνται, δέν ὠριμάζει ὁ ἐνδο-ὀρθόδοξος διάλογος. Χωρίς ἐπαρκῆ ἐνδο-ὀρθόδοξο διάλογο δέν θά εἶναι θεοσυνέργητη ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐκκλη-

3. Βλ. στόν ὡς ἄνω νεοεκδοθέντα τόμο, σελ. 56-57, 350-352, 449-450, 624-626 καί 680-684.

σιαστικής κοινωνίας Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων. Ἐνα μέρος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος δέν θά συμφωνήσῃ μέ ἔνωση πού ἐνδεχομένως θά γίνῃ ἔξω ἀπό τήν ἀκρίβεια τῆς Ὁρθοδόξου Χριστολογίας. Ἐναντίον ἐκείνων πού ἔχουν σταθῆ κριτικά στίς συμφωνίες τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπως ἐν προκειμένῳ ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὁρους καί οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἀνά χεῖρας τόμου⁴, ἀναδιατυπώνεται ἡ παλαιά ἀδικαιολόγητη μομφή ὅτι διαπνέονται ἀπό φανατισμό καί προκατάληψι. Γράφεται καί πάλι στίς ἡμέρες μας ἀπό θεολόγο πού ὑπερμαχεῖ τῶν συμπερασμάτων τοῦ Διαλόγου: «κάποιες ὁμάδες πού ὡς γνωστόν ἀντιτίθενται στόν οἰκουμενικό διάλογο καί [τίς οἰκουμενικές] ἐπαφές, πολεμοῦν τόν διάλογο ἀπό φόβο μήπως ἡ κοινωνία ἀποκατασταθῆ χωρίς νά διατηρηθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου ἄθικτα ἡ Ὁρθόδοξος πίστις, οἱ Κανόνες καί ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Εἰς ἀπάντησί τους θά ἔλεγα ὅτι, βεβαίως δέν μπορεῖ νά γίνῃ κανένας θεολογικός ἢ ἄλλος συμβιβασμός. Ἀλλά τήν ἴδια στιγμή πρέπει νά βροῦμε τρόπους νά εἴμαστε εὐέλικοι καί ἀνοιχτοί στόν διάλογο. Εὐχομαι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι νά κάνουν ἐπίσης θετικές προτάσεις γιά τόν διάλογο, προφορικά καί γραπτά, καί ὄχι μόνο νά τόν ἐπικρίνουν». Ἐλπίζουμε ὅτι ἡ προηγηθεῖσα καί ἡ ἀκολουθοῦσα ἀναφορά μας θά θεωρηθῇ ὡς εἰλικρινές ἐνδιαφέρον γιά βαθύτερο ἐνδο-

4. Τοῦ ἀνωτέρω.

ὀρθόδοξο διάλογο καί ὄχι ἐπίκρισις. Οἱ προτάσεις μας γιά ἕνα θεοσυνέργητο Θεολογικό Διάλογο εἶναι ἤδη διατυπωμένες καί πολύ σαφεῖς, καί συνοφίζονται στήν πρότασι νά χρησιμοποιοηθῇ ἡ συνοδική καί πατερική παρακαταθήκη, ὥστε νά βοηθηθοῦν οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι νά ἐπανεύρουν τήν Ὄρθόδοξη Χριστολογία.

**Πρόλογος τοῦ σεβαστοῦ μας Καθηγουμένου
Ἄρχιμ. Χριστοφόρου
στόν νεοεκδοθέντα τόμο⁵**

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός «ἐνηθρώπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν»⁶, κατά τόν Μέγα Ἀθανάσιο. Ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι τό θεμέλιο τῆς σωτηρίας μας. Οἱ ἅγιοι Πατέρες μέ πολλούς κόπους καί μέ θεολογικούς ἀγῶνες ἀπομάκρυναν ἀπό τήν Ἐκκλησία κάθε αἰρετικό φρόνημα γύρω ἀπό τό Μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας, διότι ἡ ἕτεροδοξαστική ἀκυρώνει τήν δυνατότητα τῆς σωτηρίας. Γι' αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἦταν αὐστηρός ἀπέναντι σέ κάθε παραποίηση τῆς ἀποστολικῆς διδασχῆς (Γαλ. α' 9), καί οἱ ἅγιες Οἰκουμενικές Σύνοδοι περιεφρούρησαν

5. Ὁ θεολογικός Διάλογος Ὄρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων (παρελθόν-παρόν-μέλλον). Μία ἀγιορειτική συμβολή, σελ. 21-109.

6. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου Ἔργα, «Περί Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου», ΕΠΕ, Θεσ/νίκη 1973, τόμ. 1, § 54, σελ. 366.

μέ δογματικούς Όρους καί ἀναθέματα ἀκεραία τήν ἀποστολική Πίστι.

Ἡ ἁγία Δ΄ ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενική Σύνοδος παρέδωσε τήν αὐθεντική ἀποστολική Πίστι γιά τό πανάγιο Πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου μας καθαρή ἀπό τίς κακοδοξίες τοῦ νεστοριανισμοῦ καί τοῦ εὐτυχιανισμοῦ. Μέ τό ἀριστοτεχνικά διατυπωμένο δόγμα τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων στόν Χριστό ἡ Χριστολογία τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ἔγινε ἔκτοτε τό μέτρο τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ χριστολογική διδασκαλία τῶν μεγάλων Πατέρων καί οἰκουμενικῶν διδασκάλων, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καί Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, συνοφίζεται στό δόγμα τῆς Χαλκηδόνος. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ Ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου, στήν ὁποία οἱ δύο φύσεις Του, ἡ θεότης καί ἡ ἀνθρωπότης, εἶναι ἐνωμένες, ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως καί ἀχωρίστως. Μετά τήν Ἐνανθρώπησί Του ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου, τῆς Θεοτόκου, ὁ Χριστός γνωρίζεται «ἐν δύο φύσεσι», δηλαδή εἶναι πλήρης καί τέλειος Θεός καί πλήρης καί τέλειος ἄνθρωπος. Ὁ Χριστός ἐνεργεῖ θείως τά ἀνθρώπινα καί ἀνθρωπίνως τά θεία, θέλει καί ἐνεργεῖ «καθ' ἑκατέραν τῶν φύσεων μετά τῆς θατέρου κοινωνίας». Στήν διδασκαλία τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος στηρίχθηκε ἡ καταδίκη τοῦ εὐτυχιανισμοῦ, τοῦ σεβηριανισμοῦ, καί κατόπιν ἡ καταδίκη τοῦ μο-

νοενεργητισμοῦ, τοῦ μονοθελητισμοῦ καί τῆς εἰκο-
νομαχίας.

Διά τῶν αἰώνων οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ Μέγας Φώτιος, ἀνέπτυξαν θεολογικούς δια-
λόγους, ὥστε μερίς τῶν Ἀντιχαλκηδονίων νά ὑπερ-
βοῦν τήν σεβηριανή αἵρεσι, νά ἀποδεχθοῦν τήν δι-
δασκαλία τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, νά
συναριθμήσουν μαζί μας τίς ἅγιες Οἰκουμενικές καί
Τοπικές Συνόδους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας,
καί νά ἐπανέλθουν στήν κοινωνία τῆς Μιᾶς Ἁγίας
Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ σύγχρονος Θεολογικός Διάλογος πρέπει νά βοη-
θήσῃ τούς προσφιλεῖς μας συγχρόνους ἀντιχαλκηδο-
νίους λαούς νά ἀποβάλουν τήν «μία σύνθετη φύσι»
τῆς Χριστολογίας τοῦ Σεβήρου, τήν «μία ἡνωμένη
θεανθρωπίνη φύσι» τῶν Κοινῶν Δηλώσεων⁷, καί τίς

7. Πρόκειται γιά τά κείμενα πού συνυπέγραψαν τά μέλη τῶν ἀντι-
προσωπειῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί τῶν Ἀντιχαλκηδονίων
μετά τό τέλος τῶν ἐπισήμων συναντήσεών των (ἡ Α' Κοινή Δήλωσις
ὑπεγράφη τό 1989 στό Μοναστήρι Anba Bishoy, ἡ Β' τό 1990 στό Σαμ-
πεζύ τῆς Γενεύης καί τό Κοινό Ἀνακοινωθέν τῆς Δ' συνελεύσεως ἐπί-
σης στήν Γενεύη τό 1993) καί δημοσιεύθηκαν στό Περιοδικό «Ἐπίσκε-
ψις», 422/1.7.1989, 446/1.10.1990 καί 498/30.11.1993 ἀντιστοίχως. Στά
κείμενα αὐτά ὑπάρχουν οἱ ἐκφράσεις «μία ἡνωμένη θεανθρωπίνη φύ-
σις» (Α' Κοινή Δήλωσις) καί «αἱ φύσεις... διακρίνονται τῇ θεωρίᾳ μό-
νη» (Β' Κοινή Δήλωσις). Ἐπίσης σέ αὐτά ἔγινε δεκτό ὅτι εἶναι δυνατή
ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων πού ἡ Ἐκκλησία πολλάκις ἐπέβαλε διά τῶν
Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς στούς αἰρεσιάρχες Διόσκορο καί
Σεβήρο καί τούς λοιπούς ἀντιχαλκηδονίους διδασκάλους (Κοινό Ἀνα-
κοινωθέν).

συνέπειές τους (τήν ὁμολογία δύο φύσεων τῇ θεωρία μόνῃ καί τόν μονοενεργητισμό).

Ὁ χωρισμός τῶν Ἀντιχαλκηδονίων ἀπό τήν Ἐκκλησία ἐπί τόσους αἰῶνες δέν ὀφείλεται σέ ἑκατέρωθεν παρανοήσεις, ὅπως ὑποστηρίζεται. Ἡ διαφορά μας δέν εἶναι μόνον λεκτική (στήν χρῆσι διαφορετικῶν θεολογικῶν ὄρων), ἀλλά διαφορά στήν περιγραφή τοῦ Προσώπου τοῦ Χριστοῦ, στό πῶς εἶναι ἑνωμένες οἱ δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ καί στό πῶς ἐρμηνεύονται τά γεγονότα τῆς ἐπί γῆς Θείας Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου μας. Οἱ ἅγιοι Πατέρες μας, καί στίς ἰδιαιτερες συγγραφές τους καί στίς Οἰκουμενικές καί Τοπικές Συνόδους, προσδιώρισαν τό αἰρετικό νόημα τῆς «μιᾶς συνθέτου φύσεως» ἐπί Χριστοῦ.

Ὁ μακαριστός Καθηγούμενος τῆς Μονῆς μας, ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος (Καψάνης), συνέταξε ἢ εὐλόγησε καί ἐπέβλεψε νά συγγραφοῦν ἀπό τήν Ἱερά Μονή μας σειρά μελετῶν ἐπί τῶν πορισμάτων τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου πού πραγματοποιήθηκε κατά τό δεύτερο ἡμῖσι τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνος μέ πρωτοβουλία τῆς πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί μέ πανορθόδοξη συναίνεσι. Μέ τίς μελέτες αὐτές ὁ π. Γεώργιος προσέφερε κριτήρια γιά μία θεοφιλεῖ ἐπανάκαμψι τῶν ἀντιχαλκηδονίων λαῶν στήν Ἐκκλησία. Σέ αὐτήν τήν προσπάθεια ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὁρους προσέδωσε κῦρος, καθῶς υἱοθέτησε καί δημοσίευσε μέ τήν ὑπογραφή της δύο ἀπό τά

κείμενα πού συντάχθηκαν από τήν ἀρμοδία Ἱεροκοινοτική Ἐπιτροπή καί ἀποδέχθηκε τήν δημοσίευσιν ἑνός τρίτου κειμένου μέ τήν ὑπογραφή τῶν μελῶν τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς – ἕνα ἐκ τῶν ὁποίων ἦταν ὁ π. Γεώργιος–, ἀλλά καί κατόπιν ἐξέδωσε Ἀνακοινώσεις μέ τό ἴδιο πνεῦμα γιά θέματα πού ἀφοροῦσαν προεκτάσεις τοῦ ὑπ' ὄψιν Θεολογικοῦ Διαλόγου.

Θεωρήσαμε χρέος μας νά ἐπανεκδώσουμε σέ ἕνα ἐνιαῖο τόμο τά κείμενα πού ἦταν ὁ κόπος μιᾶς εἰκοσαετίας τοῦ μακαριστοῦ μας Καθηγουμένου. Στόν τόμο περιελάβουμε καί τά ἐκδεδομένα κείμενα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, διότι χωρίς αὐτά θά ὑπῆρχε ἀσυνέχεια στήν θεολογική του σκέψιν. Σέ αὐτόν τόν τόμο φαίνεται ὅτι στόχος ἑνός ὑγιοῦς καί θεοσυνεργήτου θεολογικοῦ Διαλόγου, ὅπως ἐκεῖνος τοῦ ἱεροῦ Φωτίου τόν 9^ο αἰῶνα, εἶναι νά βοηθήσῃ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους νά συνειδητοποιήσουν ὅτι ἡ ἀπόρριψιν τοῦ σεβηριανοῦ μονοφυσισμοῦ καί ἡ ἀποδοχή τῆς Ὁρθοδόξου Χριστολογίας ἐξασφαλίζει τήν ἐπιστροφή τους στήν κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας. Προετάξαμε τῶν κειμένων μία ἐκτενή εἰσαγωγή, γιά νά περιγράψουμε χάριν τῶν νεωτέρων τό ἱστορικό καί θεολογικό-ἐκκλησιολογικό πλαίσιο, ἐντός τοῦ ὁποίου εἶχαν συνταχθῆ τά ἀναδημοσιευόμενα κείμενα, ἀλλά καί νά ὀρίσουμε τόν στόχο τῆς παρουσίας ἐκδόσεως, πού εἶναι νά συμβάλουμε ταπεινά στήν θεοφι-

λῆ καὶ θεοσυνέργητη ἐπανένωσι τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μετὴν Ἐκκλησία.

Ἐφ' ὅσον θέλουμε τὴν ἐπανένωσι τῶν Ἀντιχαλκηδονίων στὴν Ἐκκλησία, εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο νὰ συνεχισθῆ ὁ Θεολογικὸς Διάλογος, βασισμένος πλέον στὴν ἀμετακίνητη ἐκκλησιολογικὴ ἀρχή, ὅτι μόνον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας κατέχει ἀδιαμφισβήτητα ἀκεραία τὴν ἀποστολικὴ χριστολογικὴ Πίστι. Ἕνας Διάλογος πού ἐνδεχομένως θὰ ἄφηνε τοὺς ἀντιχαλκηδονίους Χριστιανοὺς νὰ πιστεύουν ὅτι εἶναι Ὁρθόδοξοι, δέν θὰ συνεργοῦσε σέ μία θεάρεστη ἔνωσί τους μετὴν Ἐκκλησία...

Πρόλογος

τοῦ μακαριστοῦ Καθηγουμένου μας

Ἀρχιμ. Γεωργίου στό βιβλίο

«Εἶναι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι Ὁρθόδοξοι;»⁸

Ὁ θεολογικὸς Διάλογος πού διεξάγεται τελευταία μετὰ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους ἔχει δημιουργήσει στίς συνειδήσεις πολλῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν σοβαρά ἐρωτήματα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δογματικὴ τους ταυτότητα. Ἀντιχαλκηδόνιοι ὀνομάζονται οἱ Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι δέν ἐδέχθησαν τὴν Δ' καὶ τίς ἐπόμενες Οἰκουμενικές Συνόδους, ἀπεκόπησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἐσχημάτισαν τίς μονοφυσιτικὲς ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς, δηλαδή τῶν Κοπτῶν τῆς Αἰγύπτου, τῶν

8. Στόν νεοεκδοθέντα τόμο, σελ. 115-120.

Αιθιόπων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Συροϊακωβιτῶν καί τῶν Ἰνδῶν τοῦ Μαλαμπάρ.

Οἱ Κοινές Δηλώσεις, κείμενα πού προῆλθαν ἀπό τίς θεολογικές συζητήσεις, ἀποφαίνονται ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι εἶναι κατά βάθος ὀρθόδοξοι καί ἐχωρίσθησαν ἀπό τήν Ἐκκλησία γιά δευτερεύοντες λόγους (ἐθνικούς, πολιτικούς κ.λπ.). Ἄλλοι ἀντιθέτως ἱεράρχαι, θεολόγοι, μοναχοί καί λαϊκοί ὑποστηρίζουμε ὅτι οἱ θέσεις τῶν Κοινῶν Δηλώσεων εἶναι ξένες καί ἀντίθετες πρός τήν συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι εἶναι μονοφυσίται καί ὡς ἐκ τούτου χωρισμένοι ἀπό τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας λόγω τῆς διαφορετικῆς των πίστεως.

Παρεμβαίνουμε στόν ἐνδοορθόδοξο διάλογο περὶ τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων μέ φόβο Θεοῦ, ὄχι γιά νά ἐμποδίσουμε τήν ἐπιστροφή καί ἔνωσι τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν μόνη Μία Ἁγία Καθολική καί Ἀποστολική Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία μας, ἀλλά γιά νά συντελέσουμε ταπεινά ὥστε ἡ ἔνωσις νά γίνῃ ἐν ἀληθείᾳ, νά εἶναι θεοσυνέργητος, γνησία καί μόνιμος. Ἐξετάζοντες ἀμερόληπτα καί μέ πολλή προσοχή τά κείμενα τῶν τριῶν Κοινῶν Δηλώσεων τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς δέν ἀναπαυόμεθα. Νομίζουμε ὅτι δέν ἐκφράζουν τήν πληρότητα τῆς Ὁρθόδοξου Πίστεώς μας.

Δέν θεωροῦμε ὑπερβολή νά ὑποστηρίξουμε ὅτι γιά μία ἀκόμη φορά ἡ πίστις εἶναι τό κινδυνευόμενον.

Καί ἄρα ἡ σωτηρία εἶναι τό κινδυνευόμενον, ἀφοῦ ἡ σωτηρία ἐξαρτᾶται ἄμεσα ὄχι μόνο ἀπό τήν ἐνάρετο ζωή, ἀλλά καί ἀπό τήν ὀρθή πίστι.

Ἡ διαφορά μας μέ τούς Ἀντιχαλκηδόνιους ἀφορᾶ αὐτό τό Πανάγιο Πρόσωπο τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἅγιοι καί θεοφόροι Πατέρες μας ἀπό τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί ἐντεῦθεν ἐπεσήμαναν ὅτι ὄχι μόνον ὁ Εὐτυχῆς, ἀλλά καί ὁ Σεβῆρος καί ὁ Διόσκορος δέν εἶχαν τήν ὀρθή πίστι περί τοῦ προσώπου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου καί τῶν δύο ἐν Αὐτῷ τελείων φύσεων, τῆς θείας καί τῆς ἀνθρωπίνης. Καί ἀκόμη ὅτι συνέχεαν τίς φύσεις πρεσβεύοντες ὅτι ὁ Θεάνθρωπος δέν εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς Παναγίας Τριάδος, τό ὁποῖο προσέλαβε τήν ἀνθρωπίνη φύσι καί τήν ἔνωσε ἐν τῇ αἰδίῳ Ὑποστάσει Του μέ τήν θεία φύσι, ἀλλά κάποια ἄλλη θεανθρωπίνη ὑπαρξίς, ἡ ὁποία προῆλθε ἀπό τήν ἔνωσι τῶν δύο φύσεων. Ἄλλωστε τούς εἶναι ἀδιανόητο ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἤμποροῦσε νά ὑπάρχη χωρίς ὑπόστασι ἢ, ὅπως πιό σύγχρονα λέγουν, χωρίς συγκεκριμένη ἀτομικότητα. Κατά τήν ὀρθόδοξο Πίστι μας, ἡ προσληφθεῖσα ἀνθρωπίνη φύσις δέν ἔχει ἰδική της ὑπόστασι, ἀλλά ὡς ὑπόστασί της ἔχει τήν Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Γι' αὐτό οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι φοβοῦνται νά ὀμιλήσουν περί δύο φύσεων μετά τήν ἔνωσι καί νά ἀριθμή-

σουν τίς δύο φύσεις, τό ὁποῖο κατά τούς ἁγίους Πατέρας εἶναι τό μόνο πού ἐξασφαλίζει τήν ὀρθόδοξο πίστι ἔναντι τοῦ Μονοφυσισμοῦ.

Γιά τήν προάσπισι τῶν Ὁρθοδόξων ἀπό τήν κακοδοξία αὐτή ἡ Ἐκκλησία δι' Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων ἐπέβαλε ὄχι μόνο στόν Εὐτυχῆ, ἀλλά καί στούς Διόσκορο καί Σεβῆρο καί τήν μετ' αὐτῶν “ἐναγῆ συμμορίαν”, τά γνωστά ἀναθέματα.

Σήμερα ἡ κοινή Ἐπιτροπή τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων μᾶς λέγει ὅτι οἱ Διόσκορος καί Σεβῆρος δέν ἦσαν αἰρετικοί, οὔτε κατεδικάσθησαν γιά αἵρεσι, ἀλλά γιά σχίσμα, καί ὅτι οἱ σημερινοί ὀπαδοί τους πιστεύουν ὀρθοδόξως, ἔστω καί ἂν δέν δέχωνται τούς Ὅρους καί τίς ἀποφάσεις τῶν ἁγίων Δ', Ε', ΣΤ' καί Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καί ἀκόμη μᾶς λέγει ὅτι ὅλα σχεδόν εἶναι ἔτοιμα γιά τήν ἔνωσι.

Πολύ θά ἠθέλαμε νά εἶναι ἔτσι τά πράγματα.

Πολύ ὅμως λυπούμεθα πού δέν εἶναι αὐτή ἡ ἀλήθεια. Λυπούμεθα γιά τούς Ἀντιχαλκηδονίους πού δέν δέχονται τόν ἀληθῆ Χριστό τοῦ Εὐαγγελίου καί τῆς Ἐκκλησίας μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται. Καί ἀκόμη λυπούμεθα πού τά ὀρθόδοξα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς δέν ἔδωσαν τήν δέουσα προσοχή στό σοβαρώτατο αὐτό θέμα.

Ἐμεῖς ὅμως αἰσθανόμεθα τήν ἀνάγκη, πρό τοῦ ὑπαρκτοῦ κινδύνου νά νοθευθῆ ἡ καθαρὰ καί ἀμώμητος πίστις τῆς Ἐκκλησίας καί μάλιστα στό κέντρο

της πού εἶναι ἡ Κεφαλή της, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, νά ὁμολογήσουμε τήν ὀρθόδοξο πίστι ἀκαινοτόμητο, ἀνόθευτο, ἀκεραία, “ἐπόμενοι τοῖς ἀγίοις Πατράσι”.

Δέν ἡμποροῦμε νά δεχθοῦμε ἕνα Χριστό πού οἱ δύο φύσεις Του συγχέονται· πού οἱ δύο φύσεις Του δέν εἶναι τέλειες καί μετά τήν ἀσύγχυτο, ἄτρεπτο, ἀδιαίρετο ἔνωσί των· διότι αὐτό θά ἐσήμαινε ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δέν προσλαμβάνεται σωστά ἀπό τόν Θεό Λόγο καί ἄρα δέν θεραπεύεται καί δέν θεώνεται. Καί ἐπίσης ἄς ἐξετασθῆ, μήπως ἡ σύγχυσις στίς φύσεις πού ἐνώνονται στό Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι δυνατόν νά ἔχη ἀρνητικές συνέπειες καί στά ἀνθρώπινα πρόσωπα πού ἐπιδιώκουν τήν μετ’ Αὐτοῦ ἔνωσι καί γιά τά ὁποῖα ὁ Χριστός εἶναι τό Ἄρχέτυπο.

Τά κείμενα πού ἀκολουθοῦν ἄς γίνουν δεκτά ὡς ὁμολογία τῆς Πίστεώς μας πού προσφέρεται μέ ἀγάπη καί πρὸς τούς Ἀντιχαλκηδονίους, τούς ὁποίους δέν πρέπει νά ἐξαπατήσουμε ὠραιοποιώντας τήν ἀρρωστημένη τους κατάστασι. Μέ τό νά τούς χαρακτηρίζουμε ὀρθοδόξους δέν σημαίνει ὅτι καί ἔγιναν ὀρθόδοξοι.

Ἡ ὁμολογία αὐτή εἶναι χρέος ἀγάπης καί πρὸς τόν Σωτῆρα μας Χριστό πού θέλει καί ἀναμένει ἀπό ἐμᾶς νά τόν πιστεύουμε καί νά τόν κηρύττουμε ὀρθοδόξως.

Εἶναι ἀκόμη χρέος εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἁγίους Πατέρας μας, οἱ ὅποιοι αὐτὴν τὴν πίστι ὠμολόγησαν, ἐκήρυξαν, ἔδογματίσαν, μᾶς παρέδωσαν καὶ γι' αὐτὴν τὴν πίστι ἐθυσιάσθησαν. Ἄς μὴ λησμονοῦμε πόσους διωγμούς καὶ θανάτους ὑπέστησαν γι' αὐτὴν τὴν πίστι οἱ ἅγιοι Ὁμολογηταί, καὶ ἐν προκειμένῳ ὁ ἅγιος Φλαβιανὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ ἅγιος Προτέριος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐνῶ ἡ αἵρεσις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων δέν μᾶς εἶναι καθόλου ἀγαπητὴ καὶ ἀποδεκτὴ, οἱ ἴδιοι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι μᾶς εἶναι πολὺ ἀγαπητοὶ γιὰ δύο κυρίως λόγους:

Πρῶτον, γιατί διετήρησαν πολλὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχαίας Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα πού τοὺς φέρει πολὺ κοντὰ μας. Τέτοια στοιχεῖα εἶναι ὁ μοναχισμὸς, ἡ λατρεία, ἡ ἄσκησις, ἡ εὐλάβεια, ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς Ἁγίους. Εἶναι ἐπίσης καὶ τό γεγονὸς ὅτι δέν ἔχουν ἐκπέσει σέ ἄλλες αἱρέσεις, οὔτε ἔχουν ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὸν σχολαστικισμό καὶ ὀρθολογισμό τῶν Δυτικῶν.

Δεύτερον, γιατί εὐρίσκονται ἀνάμεσα στὴν πλημμυρίδα τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου, γεγονὸς πού τοὺς ἀναγκάζει νά ζοῦν μέσα σέ ἀνασφάλεια, κινδύνους προσωπικούς καὶ ἐθνικούς καὶ γενικῶς σέ κατὰστασι πού θυμίζει τὴν ἰδική μας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ὀθωμανικῆς δουλείας.

Γιά τούς λόγους αὐτούς οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι λαοί ἔχουν ἀνάγκη καί τῆς ἰδικῆς μας μερίμνης, συμπαθείας, στοργῆς καί φροντίδος. Καί τό σπουδαιότερο, ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τόν φωτιστικό λόγο τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ζωοποιό Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τά ὁποῖα ἐπί χίλια πεντακόσια ἔτη στεροῦνται ἐξ αἰτίας τοῦ χωρισμοῦ τους ἀπό τήν κοινωνία τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτούς, ὅπως καί γιά κάθε ἄλλον αἵρετικό, προσεύχεται ἡ Ἐκκλησία: «τούς πεπλανημένους ἐπανάγαγε, καί σύναψον τῇ Ἁγίᾳ σου Καθολικῇ καί Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ» (θ. Λειτουργία τοῦ Μεγ. Βασιλείου).

Μέ αὐτό τό πνεῦμα καί ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία ἐπλησίαζε τούς αἵρετικούς ἀπό τούς παλαιούς ἀκόμη χρόνους καί συνδιελέγετο μαζί τους, ὥστε νά τούς ἐπαναφέρῃ στήν ὀρθή πίστι καί στήν κοινωνία μέ τόν Χριστό.

Ἔτσι ὀφείλουν νά γίνωνται καί σήμερα οἱ θεολογικοί Διάλογοι, ὡς ἔκφρασις τῆς ἱεραποστολικῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Νομίζουμε ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε πορεία τοῦ διαλόγου εἶχε ἕνα μόνο θετικό ἀποτέλεσμα, νά δείξῃ ὅτι εἶναι πολύ δύσκολο οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι νά δεχθοῦν ἀνόθευτο τήν Ὁρθόδοξο Πίστι καί συγκεκριμένα τήν Ὁρθόδοξο Χριστολογία καί ὅτι καμμία θεολογική διπλωματία δέν μπορεῖ νά ἀποκρύψῃ τήν ἀλήθεια ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέν εἶναι Ὁρθόδοξοι.

Παρ' ὅλα αὐτά πιστεύουμε ὅτι πρέπει νά συνεχίσουμε τίς ἐπαφές, τίς συνομιλίες, τίς ἀνταλλαγές ἐπισκέψεων, καί πρό πάντων τίς ἔμπονες προσευχές. Ἴσως ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, τόν ὁποῖον καί αὐτοί ἀγαποῦν, ἔστω καί ἂν δέν τόν πιστεύουν ὀρθοδόξως, τοὺς φωτίσει νά κατανοήσουν σύν τῷ χρόνῳ ὅτι ἐάν δεχθοῦν καί μετὰ τήν ἔνωσι τῶν δύο φύσεων δύο τίς φύσεις, καί τόν Χριστό ὄχι μόνον ἐκ δύο φύσεων, ἀλλά καί ἐν δύο φύσεσιν, κατά τήν ὁμολογία τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέν κινδυνεύουν νά περιπέσουν στόν Νεστοριανισμό. Ἔτσι θά ἀποδεχθοῦν τήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία ὡς ἔχει.

Γιατί σπεύδουμε σέ βεβιασμένη ἔνωσι ἐντός εἴκοσι καί τριάντα ἐτῶν, διά τῆς ἄρσεως σχίσματος πού διήρκεσε χίλια πεντακόσια χρόνια; Γιατί δέν ἀφήνουμε τό Ἅγιο Πνεῦμα νά ὀδηγήσει τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους ἀδελφούς σέ μία σταδιακή καί ἐν χρόνῳ ὠρίμανσι καί ἀποδοχή τῆς γνησίας Ὁρθοδοξίας;

Μήπως ἡ σπουδή γιά τήν πραγματοποίησι βεβιασμένης ἐνώσεως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὑποκρύπτει κάποια ἔπαρσι; Ἡ μήπως πρέπει νά συμμορφωθοῦμε καί ἐμεῖς μέ τό γενικώτερο κλίμα τῆς ἐποχῆς μας πού ἐπιδιώκει ἐνώσεις ὄχι μέ συμφωνία στήν πίστι, ἀλλά μέ ἀνοχή καί συνύπαρξι κάθε πίστεως;

Ζητοῦμε τίς θεοπειθεῖς εὐχές ὅλων τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλά καί ταπεινά τοὺς ἱκετεύουμε νά μελετήσουν καί ἀποφανθοῦν γιά τό

ὕπ' ὄψιν θέμα. Δέν εἶναι παρωνυχίς. Ἀνήκει στά καίρια τῆς πίστεως, διότι ἀφορᾶ τό Πανάγιο Πρόσωπο τοῦ Λυτρωτοῦ μας καί ἄρα τήν σωτηρία μας καί τήν σωτηρία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἴδού ἓνα θέμα πού θά ἔπρεπε νά ἀπασχολήσῃ μία Γενική Σύνοδο ὄλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας μας ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συνερχομένων καί ἀποφαινομένων, ἀφοῦ ἀκουσθοῦν ὅλες οἱ ἀπόψεις. Εἶναι δυνατόν ὀλιγάριθμες ἐπιτροπές νά ἀντικαταστήσουν τίς Συνόδους τῆς Ἐκκλησίας (Τοπικές ἤ Οἰκουμεικές);

Ἐπικαλούμεθα ἐπίσης τήν προσοχή τοῦ Ἱεροῦ κλήρου καί τοῦ πιστοῦ λαοῦ, πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ὁποίων δημοσιεύουμε καί τά περιεχόμενα στήν ἔκδοσι αὐτή κείμενα...

Ἐλπίζουμε νά κατανοηθῇ ὅτι τόσο τά ἱεροκοινοτικά κείμενα ὅσο καί τά ἐπόμενα δέν διαπνέονται ἀπό στεῖρο ἀρνητισμό, ἀλλά ἀποτελοῦν καλόπιστη κριτική τῶν πεπραγμένων τοῦ Διαλόγου καί, νομίζουμε, οὐσιαστική συμβολή στόν ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας ὑπέρ σωτηρίας τῶν πεπλανημένων ἀδελφῶν Ἀντιχαλκηδονίων.

Πρόλογος
τοῦ μακαριστοῦ Καθηγουμένου μας
Ἀρχιμ. Γεωργίου στό βιβλίο
«Διόσκορος καί Σεβῆρος,
οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι Αἰρεσιάρχαι»⁹

Εἰς τήν καθ' ἡμᾶς Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν κάθε πιστός εἶναι συνυπεύθυνος διά τήν διατήρησιν ἀνοθεύτου καί ἀπαραχαράκτου τῆς ἀποστολικῆς Πίστεως, τῆς «ἅπαξ παραδοθείσης τοῖς ἁγίοις» (πρβλ. Ἰουδ. 3). Δέν ἔχομεν κάποιον ἀλάθητον Πάπαν, ὁ ὁποῖος δῆθεν ἀποτελεῖ τό τελικόν κριτήριον τῆς Ἀληθείας.

Οἱ Ρωμαιοκαθολικοί πιστοί, θεολόγοι καί μή, ἡμποροῦν νά λέγουν ὅ,τι θέλουν, μέχρις ὅτου ὁ Πάπας τούς τό ἀπαγορεύσει. Ὑπάρχουν πολλά καί πρόσφατα ἀκόμη σχετικά παραδείγματα.

Οἱ Προτεστάνται πάλιν ἡμποροῦν νά ἀναπτύσσουν καί τάς πλέον ἀντιευαγγελικᾶς διδασκαλίας, ἐφ' ὅσον δέν θεολογοῦν ἐκκλησιαστικῶς ἀλλά ἀτομικιστικῶς.

Οἱ Ὁρθόδοξοι ὁμως πιστοί παρελάβομεν παρά τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν ἁγίων Πατέρων νά θεολογοῦμεν ἐκκλησιαστικῶς, ἐν κοινωνίᾳ δηλαδὴ καί συμφωνίᾳ μετὰ τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων καί Πατέρων.

9. Στόν νεοεκδοθέντα τόμο, σελ. 397-399.

Σκοπός και άγών τών Ὁρθοδόξων δέν εἶναι νά εἰσαγάγουν καινά δόγματα ὡς δῆθεν σύγχρονα διά τούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλά νά «ἔπωνται τοῖς θείοις πατράσι», καθώς και οἱ Πατέρες τών Τοπικῶν και Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐπόμενοι τοῖς θείοις πατράσιν οἱ ἅγιοι Πατέρες ἤμποροῦσαν νά ἐρμηνεύουν και νά καθιστοῦν προσιτήν διά τούς συγχρόνους των τήν αἰωνίαν ἀλήθειαν τῆς Ἐκκλησίας χωρίς νά τήν ἀλλοιώνουν.

Μέ τό πνεῦμα αὐτό ἐμελετήσαμεν τά πορίσματα τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων και Ἀντιχαλκηδονίων.

Πολύ θά ἠθέλαμε νά εἶναι σύμφωνα μέ τάς ἀποφάσεις τών ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων και μέ τήν διδασκαλίαν τών Θεοφόρων Πατέρων. Λυποῦμαι νά εἶπω ὅτι διεπιστώσαμεν σοβαράς παρεκκλίσεις ἀπό τήν εὐσεβῆ πίστιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας και ἐγράψαμεν σχετικῶς. Ἀλλά και ἄλλοι ἀρμόδιοι προέβησαν εἰς παρομοίας κριτικάς.

Ἀξιόλογον ἐπίσης κριτικήν ἤσκησε και ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὅρους, ἡ ὁποία και προσφάτως εἰς ἀνακοίνωσίν της γράφει: «Ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὅρους ἀπό πολλῶν ἐτῶν ἔχει καταστήσει γνωστήν δι' ἐμπεριστατωμένων κειμένων τήν πεποίθησίν της, ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά γίνουν ἀποδεκτά τά συμφωνηθέντα εἰς ἐπίπεδον ἐπιτροπῶν κατά τόν Διάλογον μετά τών λεγομένων Ἀντιχαλκηδονίων και

ἀποτυπωθέντα εἰς Κοινάς Δηλώσεις, ὡς μὴ σύμφωνα πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον αὐτοσυνειδησίαν, τὴν ὁποίαν μὲ ἀκρίβειαν ἐκφράζουν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ οἱ θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες. Ἵλλωστε ταῦτα οὔτε ἔτυχον πανορθοδόξου ἀποδοχῆς καὶ ἐγκρίσεως, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ὑπὸ συνοδικῶν σωμάτων καὶ διακεκριμένων θεολόγων κατεκρίθησαν».

Βαθύτατα ἐλυπήθημεν πληροφορηθέντες ὅτι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Θεσσαλονίκης (Τμῆμα Θεολογίας) ἐνέκρινε δύο διδακτορικὰς διατριβάς, αἱ ὁποῖαι πειρῶνται νὰ ἀποδείξουν ὅτι οἱ αἰρετικοὶ Διόσκορος καὶ Σεβῆρος, οἱ καταδικασθέντες ὡς αἰρετικοὶ μονοφυσῖται ὑπὸ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ὄλων τῶν Μεγάλων Πατέρων, εἶναι Ὁρθόδοξοι εἰς τὴν Χριστολογία καὶ σύμφωνα μὲ τὸν φωστῆρα τῆς Ὁρθοδοξίας ἅγιον Κύριλλον Ἀλεξανδρείας.

Ἡ εὐσεβὴς πίστις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅτι οἱ Διόσκορος καὶ Σεβῆρος εἶναι ὄχι μόνον αἰρετικοὶ ἀλλὰ καὶ αἰρεσιάρχαι. Εἶναι οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι διὰ τὸ σχίσμα. Παρέσυραν καὶ μέχρι σήμερα παρασύρουν λαοὺς πολλοὺς εἰς τὴν αἵρεσιν [...]

Ἐπιποθοῦμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἔνωσιν μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, ἀλλὰ ἔνωσιν ἐν τῇ Ἀληθείᾳ. Κάθε ἔνωσις πού δέν εἶναι ἐν τῇ Ἀληθείᾳ, δέν ἀντέχει εἰς τὸν χρόνον, εἶναι τεχνητὴ καὶ ἐπίπλαστος καὶ δημιουργεῖ νέα σχίσματα. Ἵς συνεχίσωμεν προσευχόμενοι καὶ ἅς διαλεγώμεθα μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, μέχρις

ὅτου πεισθοῦν ὅτι ἡ Χριστολογία των δέν εἶναι Ὁρθόδοξος καί ἀποδεχθοῦν τήν Χριστολογία τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Καί ἄς μή λησμονοῦμεν τόν λόγον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ὅτι αἱ φύσεις «ἀριθμοῦνται, καί ὁ ἀριθμός οὐκ εἰσάγει διαίρεσιν. Εἷς γάρ ἐστιν ὁ Χριστός ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι τέλειος» (Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως).

Δέν φθάνει λοιπόν διά τήν ὀρθήν πίστιν τό «ἐκ δύο φύσεων»· χρειάζεται καί τό «ἐν δύο φύσεσιν».

Αὐτόν τόν ἐνώσαντα ἐν τῇ Ὑποστάσει Του τάς δύο φύσεις ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀχωρίστως καί ἀδιαιρέτως, καί γνωριζόμενον ἐν αὐταῖς Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν τόν Θεάνθρωπον, πιστεύομεν ὀρθοδόξως, ὁμολογοῦμεν, λατρεύομεν καί προσκυνοῦμεν.

Καί δέν θά σιωπήσωμεν ὁσάκις αὐτή ἡ πίστις καθ' οἷονδήποτε τρόπον κινδυνεύσῃ νά ἀλλοιωθῇ διά συμφωνιῶν μετά ἑτεροδόξων μή ἀποδεχομένων αὐτήν.

Πρόλογος
τοῦ μακαριστοῦ Καθηγουμένου μας
Ἀρχιμ. Γεωργίου στό βιβλίο
«Ἡ “ἰδεολογική” ὀρθοδοξία τῶν
Ἀντιαλληθονίων»¹⁰

Παρελάβαμε στήν ἀγία μας Ἐκκλησία νά θεολογοῦμε «ἐπόμενοι τοῖς ἀγίοις Πατράσιν», ἀποδεικτικῶς καί ὄχι στοχαστικῶς, ἀλιευτικῶς καί ὄχι ἀριστοτελικῶς. Δέν ἀκολουθοῦμε τίς ἰδικές μας ἀπόψεις, ἴσως καλοπροαίρετες, ὄχι ὅμως πάντοτε δοκιμασμένες στήν λυδία λίθο τῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἔχουμε «βεβαιότερον τόν προφητικόν λόγον ... ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ» (πρβλ. Β΄ Πέτρ. α΄ 19). Οἱ ἀποφάνσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἱ μαρτυρίες τῶν ἀγίων Πατέρων, ἡ ὑμνολογία καί ἡ ἐν γένει λατρεία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ ὁδηγός μας.

Ὡς μοναχοί μάλιστα αἰσθανόμεθα ἰδιαίτερα τήν ἀνάγκη νά ὁμολογοῦμε τήν Πίστι μας, ὅταν διαπιστώνουμε ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος νά ἀλλοιωθῇ. Ἡ ὁμολογία τῆς Πίστεως λαμβάνει χαρακτήρα θεολογικῶν παρεμβάσεων, ὁσάκις ἡ παρέκκλισις ἀπό αὐτήν ἐπενδύεται μέ θεολογικά ἐπιχειρήματα. Ἔχουμε τήν συνείδησι ὅτι βαδίζουμε στά ἴχνη τῶν πρό ἡμῶν μοναχῶν, καί μάλιστα τῶν ἀγιορειτῶν πατέρων, οἱ ὁποῖοι μέ σεβασμό, διάκρισι καί παρρησία ἤλεγχαν

10. Στόν νεοεκδοθέντα τόμο, σελ. 597-599.

τίς ἐκτροπές. Τά Πρακτικά πολλῶν Συνόδων βεβαιώ-
νουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνον ἐπέτρεπε, ἀλλά καί
ἐνεθάρρυνε καί ἐπιζητοῦσε τήν συμμετοχή σέ αὐτές
τῶν προκρίτων ἡγουμένων καί μοναχῶν, γιά τήν ἀν-
τιμετώπισι τῶν αἱρέσεων καί τήν διατύπωσι τῶν ὀρ-
θοδόξων δογμάτων (βλ. Οἱ ἀγῶνες τῶν μοναχῶν
ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρη-
γορίου, 2003).

Οἱ ἀπόψεις πού δημοσιεύθηκαν... γύρω ἀπό τήν
“ἰδεολογική” ὀρθοδοξία τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, μᾶς
προεκάλεσαν βαθυτάτη ἐκπληξι. Ἐγνωρίζαμε βεβαί-
ως ὅτι ὁ Θεολογικός Διάλογος μετά τῶν Ἀντιχαλκη-
δονίων εἶχε καταλήξει στήν συμφωνία, ὅτι ἀνέκαθεν
καί μέχρι σήμερα οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι διετήρησαν πι-
στῶς τήν ὀρθόδοξο χριστολογική πίστι καί ἀποστο-
λική παράδοσι (βλ. Β΄ Κοινή Δήλωσις, 1990, παρ. 10).
Μελετήσαμε τό ζήτημα. Κατελήξαμε στά συμπερά-
σματα, πού ἔχουμε δημοσιεύσει στίς ἐργασίες μας
καί συνοφίζονται στό ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέν ἔ-
χουν Ὁρθόδοξο Χριστολογική Πίστι, δέν ἔχουν ἀπαγ-
κιστρωθῆ ἀκόμη ἀπό τήν αἰρετική Χριστολογία τῶν
αἰρεσιαρχῶν Διοσκόρου καί Σεβήρου καί δέν ἔχουν
ἀποδεχθῆ τήν Ὁρθόδοξο Χριστολογία καί ὡς ἰδική
τους πίστι. Θεωρήσαμε ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι θεολόγοι
ἀπό ἐνθουσιασμό καί ὑπερβάλλοντα ζῆλο γιά τήν
ἔνωσι προχώρησαν σέ βήματα πού ἐκ τῶν ὑστέρων
φάνηκε πῶς ἦσαν ἄστοχα. Ἐλπίζαμε ὅτι, μετά τήν

ἀποδοκιμασία τῆς συμφωνίας αὐτῆς ἀπό σημαντικό μέρος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, θά ὑπῆρχε περισσότερη περίσκεψις. Δέν πιστεύαμε ὅτι Ὁρθόδοξοι θεολόγοι θά ἀνελάμβαναν νά τήν ὑπερασπισθοῦν [...]

Ἔχουμε διαπιστώσει ὅτι οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι θεολόγοι, ὅσοι τουλάχιστον χειρίζονται τίς τύχες τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, ἐλπίζουν νά ἐπιτύχουν μία ἐκκλησιαστική ἔνωση χωρίς ἐνότητα χριστολογικοῦ φρονήματος, ἕνα εἶδος συνυπάρξεως στό πνεῦμα τῆς προτεσταντικῆς comprehensiveness (περιεκτικότητος).

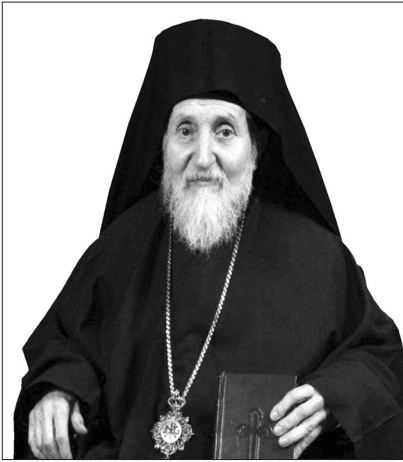
Γι' αὐτό, ἡ θεολογική ἐπαγρύπνησις εἶναι ἀπαραίτητη. Ὅχι λόγω ἐνός ψυχροῦ συντηρητισμοῦ, πού δέν κατανοεῖ τήν πραγματική ἀνάγκη τῶν Ἀντιχαλκηδονίων νά ἐπιστρέψουν στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντιθέτως, λόγω ἐνός σοβαροῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν ἐπαναγωγή τους ἀπό τήν πλάνη στήν Ἀλήθεια, ἀπό τόν χωρισμό στήν ἐνότητα τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας· καί ἐπί πλέον λόγω τῆς βαθειᾶς ἀνησυχίας γιά τυχόν σχίσματα στό σῶμα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας, ἐάν τυχόν ἡ ἔνωσις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν Ἐκκλησία δέν γίνῃ στήν σταθερή βάσι τῆς ἀπολύτου δογματικῆς ταυτότητος.

Ἐν ὄψει τῆς προωθήσεως τῶν διαδικασιῶν γιά τήν συνοδική ἀπόφασιν περί τῶν Πορισμάτων τοῦ

Θεολογικοῦ Διαλόγου, προσφέρουμε τήν παροῦσα ἐργασία μας στήν Ἐκκλησία ὡς ταπεινή συμβολή, γιά νά ὠριμάσῃ μία ἀκριβής καί σύμφωνη πρός τίς ἀποφάνσεις τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐκτίμησις τῶν συνοδικῶν σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας τῶν αἰρεσιαρχῶν Διοσκόρου καί Σεβήρου.

Εἰς δέ τόν πανάγιον Κύριον καί Θεόν μας Ἰησοῦν Χριστόν, τόν ὁποῖον ἡ ἁγία ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἀνεκήρυξε «ἓνα καί τόν αὐτόν Χριστόν Ὑἱόν Κύριον Μονογενῆ, ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀχωρίστως καί ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον», ἀπονέμου-
με ὀφειλετικῶς εὐχαριστία, δόξα, τιμή καί προσκύ-
νησι εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

† ΓΕΡΜΑΝΟΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΥΠΟΛΕΩΣ
(1930-2018)

*«Ὡσπερ τὰ εὐώδη τῶν ἀρωμάτων τῆς
ιδίας εὐπνοίας τόν παρακείμενον ἀέρα
πλήρη ποιεῖ, οὕτως ἀνδρός ἀγαθοῦ πα-
ρουσία τούς πέλας ὀνίνησιν»¹.*

Τόν μακαριστό Μητροπολίτη Θεοδωρουπόλεως κυρό Γερμανό γνωρίσαμε στήν Ἱερά Μονή μας κατά τήν πρώτη ἐπίσκεψί του σ' Αὐτήν τόν Αὐγούστο τοῦ 1976.

Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού τόν ἀντικρύσαμε αἰσθανθήκαμε πολύ ἔντονα ὅτι μέσα του ἔφερε τήν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τήν ὁποία καί ἀκτινοβολοῦσε

1. Ἁγ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Εἰς τὰ Ἱερά Παράλληλα*, PG 95 1385C. Σέ νεοελληνική μετάφρασι: «Ὅπως τὰ εὐώδη ἀρώματα γεμίζουν μέ τήν εὐωδία τους τόν γύρω ἀέρα, ἔτσι καί ὁ ἀγαθός ἄνθρωπος ὠφελεῖ μέ τήν παρουσία του τούς γύρω ἀπό αὐτόν».

γύρω του. Τήν φανέρωνε τό ειρηνικό, πραῖο, σοβαρό, ταπεινό καί μέ γλυκύτατο πάντοτε χαμόγελο στολισμένο πρόσωπό του. Ἐκτοτε πολλές φορές ἤλθε στήν Ἱερά Μονή μας καί συνεδέετο μέ θερμή φιλία καί ἀγάπη μέ τόν μακαριστό Γέροντά μας π. Γεώργιο. Ἐτέλεσε καί τήν εἰς διάκονον χειροτονία ἀδελφοῦ τῆς Μονῆς μας. Ὅλοι μας τρέφαμε ιδιαίτερη εὐλάβεια πρὸς αὐτόν ὡς εἰς ἓνα σύγχρονο ἅγιο. Τήν αἴσθησι ὅμως αὐτή δέν τήν εἶχαμε μόνο ἐμεῖς ἀλλά ὅλοι οἱ ἐν τῷ Ἄθῳ Πατέρες. Ἀπό πληροφορίες δέ πού ἔφθαναν μέχρις ἡμῶν μαθαίναμε ὅτι τόν Σεβασμιώτατο Γερμανό ηὐλαβοῦντο ὡς ἅγιο ὄχι μόνον οἱ Χριστιανοί ἀλλά καί οἱ ἀλλόθρησκοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀναφέρουμε δύο-τρία παραδείγματα:

Κατά τά φοβερὰ γεγονότα τῆς 6ης πρὸς 7ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1955, κατά τά ὅποια πολλοί Χριστιανοί τῆς Πόλεως ἔπεσαν θύματα τῆς τουρκικῆς θηριωδίας καί πολλά ἀπό τά ἱερά προσκυνήματά της ὑπέστησαν μεγάλες καταστροφές, μία ομάδα νεαρῶν Τούρκων ἀπεφάσισαν νά θωρακίσουν μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους τόν Γερμανό καί τήν οἰκία του. Ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη του ἀγκάλιαζε καί αὐτούς, γι' αὐτό καί αὐτοί, τήν ὥρα τοῦ κινδύνου, θέλησαν νά ἐκφράσουν μέ αὐτοθυσία τήν ἀγάπη τους πρὸς αὐτόν. Εὐρίσκετο τότε στά Θεραπειά, ἔδρα τῆς Μητροπόλεως Δέρκων. Βέβαια «σώθηκε μαζί μέ τόν Γέροντά του

ὡς ἐκ θαύματος... τότε πού τό μέγαρο τῆς Μητροπόλεως Δέρκων παραδόθηκε στήν φωτιά»².

Εἶναι χαρακτηριστικά αὐτά πού εἶπε, ὅταν κάποτε ρωτήθηκε, πῶς αἰσθάνεται γιά τόν τουρκικό λαό: «Εἶναι καλός. Ἐμεῖς πού κάναμε στήν Μ. Ἀσία καί στήν Καλλίπολη τή στρατιωτική μας θητεία, γνωρίσαμε πολλές ὑπηρεσίες ἀπό τό λαό. Ἀλλά καί ἐδῶ οἱ γείτονές μας μᾶς ἐκτιμοῦν καί τούς ἐκτιμᾶμε. Δέν ἔχουμε προβλήματα...»³. Πλήρης ὢν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρὸς ὅλους τούς κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασμένους ἀνθρώπους, δέν μποροῦσε νά ἐκφρασθῆ μέ λόγια διαφοροτικά ἀπό τά λόγια τῆς ἀγάπης.

Συναναστρεφόμενος τόν λαό αὐτό, πονοῦσε γιά τήν βιωτική, κυρίως ὅμως γιά τήν πνευματική κατάστασί του, διότι εὐρίσκετο στό σκότος τῆς ἀγνοίας τοῦ μόνου ἀληθινοῦ, τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί προσευχόταν συνεχῶς πρὸς τόν Κύριο τοῦ παντός νά τόν ἐλεήσῃ, ὅπως φαίνεται καί ἀπό τό ἐξῆς γεγονός: Γενομένης κάποτε συζητήσεως, κατά τήν ὥρα τῆς τραπέζης στό Πατριαρχεῖο, γιά τά ὀθωμανικά προσκτίσματα τῆς Ἀγίας Σοφίας, ρωτήθηκε καί αὐτός νά πῆ τήν γνώμη του. Ὁ δέ οὐρανόφρων Γερμανός ἀπήντησε: «Αὐτό πού μέ ἀπασχολεῖ εἶναι ὁ θαυμαστός τρόπος τόν ὁποῖον ὁ Κύριος τῶν Δυνάμε-

2. Πασχάλης Βαλσαμίδης, *Νεκρολογία-Μητροπολίτης Θεοδορουπόλεως Γερμανός Ἀθανασιάδης*, σελ. 10.

3. Ἰωάννου Ἐλ. Σιδερά, *Ὁ Ἅγιος τῆς διπλανῆς πόρτας Μητροπολίτης Θεοδορουπόλεως Γερμανός*.

ων θά ἐπιλέξῃ περὶ τῆς μεταστροφῆς τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ»⁴. Ὅποια ὄντως «γνησία καὶ πηγαία ἀγάπη πρὸς ἀλλογενεῖς καὶ ἀλλοδόξους, ἀληθῶς δὲ ἀδελφούς πλασθέντας ἐκ τοῦ αὐτοῦ στοργικοῦ Θεοῦ Πατρὸς»! Γι' αὐτό καὶ αὐτοὶ τὸν ἀγαποῦσαν καὶ μὲ κάθε τρόπο τὸν τιμοῦσαν.

Τὴν ἀποδοχὴ του ὡς ἀγίου ἀπὸ τούς ἀλλοεθνεῖς μαρτυρεῖ καὶ τό παρακάτω περιστατικό, πού διηγεῖται κάποιος ὁμογενῆς ἀπὸ τὴν Πόλι: «Τοῦ μακαριστοῦ ἀγίου Θεοδωρουπόλεως τὴν ἀγιότητα τὴν ἔζησα ζωντανή, ὅταν τὸν συνόδευσα νά δώσει γιὰ τελευταία φορά τὰ Ἄχραντα Μυστήρια στὸν ἐτοιμοθάνατο ἀδελφό μου στὸ Νοσοκομεῖο τοῦ Πανεπιστημίου ÇAPA. Μόλις μπήκαμε στὴν εἴσοδο τοῦ νοσοκομεῖου, ὁ κόσμος πού περίμενε μπῆκαν στὴν σειρὰ νά ἀσπασθοῦν τό χέρι του, ὅλοι ἀλλόθρησκοι. Τί προκάλεσε αὐτούς; Πάντοτε τό ἀναφέρω· πολὺ συγκλονιστικὴ στιγμή. Τὴν ἀγιότητα τὴν αἰσθάνθηκαν καὶ οἱ μουσουλμάνοι χατζῆδες...». Ἐπίσης, ὅπως πολλοὶ αὐτόπτες μάρτυρες πληροφοροῦν, ὅταν ἔβγαινε ἀπὸ τό σπῆτι του ὁ μακάριος Γερμανός, «σηκῶνονταν οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Τουρκάλες πού κάθονταν ἔξω καὶ

4. Διακόνου Βοσπορίου, *Λόγος ἐπικήδειος*, ἐκφωνηθεὶς ἐν Φαναρίῳ τῇ 17ῃ Αὐγούστου βιη', ἐπὶ τῇ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Θεοδωρουπόλεως κυροῦ Γερμανοῦ ἐξοδίῳ Ἀκολουθίᾳ, σελ. 6.

ἔλεγαν: “ἄξιζ Γερμανός γκελίορ”, δηλαδή, περνᾶ ὁ ἅγιος Γερμανός»⁵.

Ἄλλὰ ποιὸς ἦταν ὁ Θεοδωρουπόλεως Γερμανός;

Παραθέτουμε τὴν λιτὴ μὲν ἀλλὰ πολὺ ἐκφραστικὴ περιγραφή πού κάνει ὁ Σεβασμιώτατος Γέρων Χαλκηδόνης Ἀθανάσιος: «Ὁ Γέρων Γερμανός ἦτο εἷς σεβάσιμος τὴν ψυχὴν καὶ τὸ ἀσθενικόν του σώμα Ἄρχιερεύς, παροιμιωδῶς φιλόανθρωπος πρὸς πάντας, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκευματος, ἀθόρυβος, μακρὰν πάσης προβολῆς καὶ ἐπιδείξεως, μοναχικὸς καὶ μοναχόφιλος, εἷς ἄνθρωπος τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς, τῆς ὑπομονῆς καὶ νουθεσίας, τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς ἐξομολογήσεως. Διὸ καὶ ἦτο ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἀποδεκτοὺς καὶ τιμωμένους, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀγιορείτας, εἷς “Ἀγιορείτης” εἰς τὴν Βασιλεύουσαν. Βεβαίως ἦτο καὶ ὀλίγον πείσμων καὶ ἰδιόμορφος»⁶.

Τὸ τελευταῖο εἶναι αὐτονόητο, διότι «ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ἔχει λεπτότητα συνειδήσεως. Ἔχει πρό ὀφθαλμῶν του διαρκῶς τὸ θεῖο θέλημα. Ὅ,τι κάνει, τὸ κάνει μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ πού ὁ ἴδιος μέ συνέπεια τηρεῖ, δέν προσπαθεῖ νὰ τὰ ἐπιβάλλει σέ κανένα. Ἀλλὰ μένει διακριτικὰ ἀ-

5. Χρυσοστ. Παπαδάκη, Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως Γερμανός, ὁ ἡγιασμένος ἐπίσκοπος τοῦ Φαναρίου, ἐν περιοδ. «Πεμπτουσία», 11.8.2018.

6. Σεβ. Γέροντος Χαλκηδόνης Ἀθανασίου, Ὁ Γέροντας Γερμανός, ἐπὶ τῇ κοιμήσει του (11.8.2018).

συμβίβαστος μέ πράγματα πού οί ἔχοντες ἔλαστική συνείδηση τά θεωροῦν φυσικά ἤ παραμικρά. Αὐτή τήν στάση θά τήν ποῦνε ἰδιοτροπία, παραξενιά, πείσμα, ἀφέλεια»⁷.

Ὁ Γέρον Γερμανός γεννήθηκε στίς 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1930 ἀπό εὐλαβεῖς γονεῖς, τόν Κωνσταντῖνο (Ἀθανασιάδῃ) καί τήν Ἑλλάδα στό Μακροχώρι Κωνσταντινουπόλεως. Στό ἅγιο βάπτισμα ἔλαβε τό ὄνομα Ἰωάννης. Δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι γεννήθηκε τήν ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τήν μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Σοφίας μετά τῶν θυγατέρων αὐτῆς, Πίστεως, Ἐλπίδος καί Ἀγάπης, διότι καί ὁ Μητροπολίτης Γερμανός ἦταν μία ἐνσάρκωσις τῶν εὐαγγελικῶν ἀρετῶν, σοφίας, πίστεως, ἐλπίδος καί ἀγάπης.

Τήν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν ἔλαβε στήν ἑξατάξια Ἀστική Σχολή τῆς κοινότητος Μακροχωρίου. Στήν συνέχεια φοίτησε στό Γυμνάσιον τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς καί ἀκολούθως στό γυμνασιακό καί λυκειακό τμήμα τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀπό τήν ὁποία ἀπεφοίτησε τό 1954 μετά ἀπό τετραετεῖς ἐπιτυχεῖς σπουδές. Ἡ ὀξύνοια καί φιλομάθειά του συνετέλεσαν στό νά ἀποκτήσῃ εὐρεῖα μόρφωσιν.

7. Χρυσοστ. Παπαδάκη, *Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως Γερμανός...*, ἔνθ' ἄνωτ.

Χειροτονήθηκε Διάκονος στις 11 Ὀκτωβρίου τοῦ 1953 ἀπό τόν μακαριστό Μητροπολίτη Ἰκονίου Ἰάκωβο καί ἔλαβε τό ὄνομα Γερμανός πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ', ἰδρυτοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης. Γέροντάς του ἦταν ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Δέρκων Ἰάκωβος (Παπαπαϊσίου), πού ἄφησε τὴν μνήμη πολυαρέτου καί ἁγίου ἀνδρός. Ὁ Γερμανός Θεοδωρουπόλεως πολὺ ἀγαποῦσε τόν Γέροντά του καί τόν ὑπερευλαβεῖτο. Σέ αὐτόν ἀπέδιδε ὅ,τι καλὸ εἶχε. «Καθημερινὰ στίς συζητήσεις του ἔκανε λόγο γιὰ τόν Γέροντά του καί εἶχε στή σκέψη του τίς συμβουλές του, τίς ἀρετές του, τό ἔργο του, τὴ διακονία του καί τὴν πνευματικὴ του καθοδήγηση»⁸.

Τόν βαθμὸ τοῦ Πρεσβυτέρου ἔλαβε ἀπὸ τόν παραδελφὸ του Ἰάκωβο, Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς, στίς 11 Ἰουνίου τοῦ 1966. Στίς 15 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους χειροθετήθηκε Πνευματικὸς καί στίς 29 Ὀκτωβρίου Ἀρχιμανδρίτης καί Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δέρκων ὑπὸ τοῦ Γέροντός του. Ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ἀριανζοῦ τὴν 11η Ἰανουαρίου 1972 καί παρέμεινε ὡς Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δέρκων μέχρι τὴν 5η Φεβρουαρίου 1987, ὁπότε προήχθη σέ Ἐπίσκοπο Θεοδωρουπόλεως. Ἡ Ἐπισκοπὴ Θεοδωρουπόλεως ἐν τῷ προσώπῳ του ἔγινε ἐν ἐνεργείᾳ Μητρόπολις τὴν 2α Ὀκτωβρίου

8. Πασχάλη Βαλσαμίδη, *Νεκρολογία...*, ἔνθ' ἄνωτ.

τοῦ 1990. Τήν 10η Ἰανουαρίου ὑπό τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου τοποθετήθηκε ὡς ἡγούμενος τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος καί τήν 21η Δεκεμβρίου 1995 ὁ νῦν Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος τοῦ ἀνέθεσε τήν διακονία τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Κωνσταντινουπόλεως καί τῶν παρακειμένων Ἱερῶν Μητροπόλεων.

Ἡ ζωή ὅμως τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ σέ ὅλες τίς φάσεις της δέν ἄλλαξε. Πάντοτε ἦταν νηστευτής, ἀσκητικός, ἐλεήμων, ἀκτήμων, ἀδιαλείπτως προσευχόμενος. Ἀκόμη καί ὅταν ἀνῆλθε στό ὑπερμέγιστο ἀρχιερατικό ἀξίωμα, παρέμεινε ὁ ἴδιος.

Κατά τόν Διάκονο Βοσπόριο, πού ἐξεφώνησε τόν ἐπικήδειό του, ὁ ἀοίδιμος Γερμανός πάντοτε διεκρίνετο «ἐπί σκληρᾶ, ἐπιμόνω καί ἀκαταπονήτῳ ἀσκήσει, νηστεύων αὐστηρῶς κατά τε τάς νενομισμένας περιόδους καί ἐκτάκτως, εὐλογία τοῦ πνευματικοῦ του πατρός, προσευχόμενος ἀδιαλείπτως κατά τήν παύλειον ρῆσιν, νύκτα καί πρωί καί μεσημβρίαν ὑπέρ ἑαυτοῦ, ὑπέρ τῶν ἐγγύς καί τῶν μακράν, ὑπέρ ζώντων καί κεκοιμημένων, ὑπέρ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὑπέρ εὐσταθείας τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, ὑπέρ εἰρήνης καί καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἀναπαυόμενος ἐπ' ὀλίγον καί ἐπί σκληρᾶς ἐπιφανείας καί οὐχί μαλακοῦ

στρώματος». Καί ἐπειδή ἔτσι ζοῦσε ἀπό τήν νεαρά του ἡλικία, «ἄφ' ἑνός μὲν ἐνωρίς διεκρίθη ἐπ' ἀσκήσει, ἄφ' ἑτέρου δέ κατώρθωσε νά μή γίνηται ἐμφανές τό μέγεθος τῆς καθημερινῆς ἀσκήσεως, τό ὅποιον δέν ἐβάσταζεν ὡς βάρος, ἀλλ' ἐβίου ὡς φυσικόν καί εὐχάριστόν τινα τρόπον ζωῆς καί δῆ τῆς κατά Χριστόν τοιαύτης. Ἐγνώριζεν ὁ μακαριστός Γέρων ἐκ τῶν συναξαρίων, ἐκ τῶν βίων τῶν Ἁγίων, ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων, ἐκ τῆς ἐμπειρίας δῆλον τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ὅτι ἡ ἐν ὑπακοῇ ἄσκησις ἀποτελεῖ ἀτραπόν ἀσφαλῆ καί βεβαίαν διά τήν πτώσιν τῆς ἀρρώστου φιλαυτίας, τήν πάταξιν τοῦ ἐωσφορικοῦ ἐγωισμοῦ, τήν ἐπίτευξιν τῆς ταπεινώσεως, οὐ μὴν ἀλλά καί τῆς ἀπαθείας, διά τῆς μεταστροφῆς τῶν παθῶν τῆς φθαρτῆς σαρκός εἰς ἀγάπην Χριστοῦ, καί διά τῆς ἀγάπης Ἐκείνου εἰς ἀγάπην τοῦ πλησίον, τοῦ μακράν, τοῦ Ἀνθρώπου γενικῶς, τῆς θείας δημιουργίας τελικῶς»⁹.

Νά λοιπόν, πῶς ἐξηγεῖται ὁ θαυμαστός βίος τοῦ Γερμανοῦ Θεοδωρουπόλεως. Προσφέρθηκε ἀπό νεαρῆς ἡλικίας ὀλόφυχα στόν Χριστό, μέ τό νά ὑποτάξῃ τελείως τόν ἑαυτό του στόν Γέροντά του, τόν Μητροπολίτη Δέρκων Ἰάκωβο, τόν ὅποιο ἀπόλυτα ἀνέπαυσε μέ τήν «ἐπί ἔτη... ἄνευ ὄρων ὑπακοή του»¹⁰, χαλιναγώγησε τήν σάρκα του μέ αὐστηρά ἄσκησι,

9. Διακόνου Βοσπορίου, *Λόγος ἐπικήδειος...*, σελ. 5.

10. Ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 6.

ἔζησε μέ συνέπεια τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ καί ἔκανε ἀδιάλειπτο ἔργο του τήν νοερά μνήμη τοῦ Θεοῦ, πού σιγά-σιγά μέ τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ ἔγινε καρδιακή προσευχή. Ἔτσι ἔφθασε στήν ἀπάθεια καί κατέκτησε τίς δύο μεγάλες ἀρετές, τήν πρός τόν Θεό καί τόν πλησίον ἀγάπη.

Σέ ἡλικία 36 ἐτῶν, ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δέρκων, ὑπηρέτησε τόν Γέροντά του, μέ «σπάνια καί ὑποδειγματική ἀφοσίωσι καί αὐταπάρνησι». Παράλληλα «δέν ἔπαυσε νά ἐπισκέπτεται κατ' οἶκον τούς πιστούς, τούς πονεμένους, τούς ἀδυνάτους, τούς μοναχικούς, τούς ἀσθενεῖς, τούς γέροντας, παρηγορῶν καί ἐνισχύων αὐτούς, ὄχι μόνο πνευματικά ἢ ἠθικά, ἀλλά καί ὑλικά, ὑπακούοντας στήν εὐαγγελική ἐντολή». Ἰδιαιτέρα ἐνδιεφέρετο γιά τό μέλλον καί τήν ἐπαγγελματική ἀποκατάστασι τῶν νέων τῆς Μητροπόλεως Δέρκων, κυρίως ὅμως γιά τήν κατά Χριστόν προκοπή τους¹¹.

«Ἡ εἰς Ἐπίσκοπον ἐκλογή καί χειροτονία τοῦ Γερμανοῦ δέν συνετέλεσεν οὐδόλως εἰς τήν ἀλλαγὴν τῶν συνηθειῶν τοῦ βίου του. Ἀντιθέτως, ὁ τιμημένος ἀρχιερατικός σάκκος καί τό βαρύτιμον ἐγκόλπιον ἐσκιάζοντο ὑπό τῆς ἐλλάμψεως τοῦ προσώπου τοῦ φέροντος. Ἡ ταπείνωσις ηὐξήθη, ἡ ἐλεημοσύνη ἐπέξετάθη, ἡ νηστεία ηὐστηροποιήθη, ἡ ἀσκητικότης

11. Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 3.

ἐσυστηματοποιήθη, ἡ ἀγάπη ἐγενικεύθη, ἡ νῆψις ἀπεκαλύφθη»¹².

Τιμοῦσε τοὺς πάντες καὶ δέν ὑποτιμοῦσε κανένα. Αὐτὴ τὴν ἀνιδιοτελεῖ καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπη του πρὸς τὸν πλησίον φανερώνουν καὶ τὰ παρακάτω περιστατικά:

Μετά τὸν μεγάλο σεισμό, πού ἔγινε στὴν Νικομήδεια στίς 17 Αὐγούστου τοῦ 1999 καὶ ἄφησε πίσω του χιλιάδες νεκροὺς καὶ ἀστέγους, ὁ μακαριστὸς Γερμανὸς καθιέρωσε νὰ τρώγη κάθε μέρα ἀλάδωτο φαγητό, γιὰ νὰ συμπάσχη μέ τοὺς πληγέντες, ἕως ὅτου τελικὰ ἀρρώστησε. Ὅποτε τοῦ ἔβαλε κανόνα ὁ Πατριάρχης νὰ τρώγη, καὶ ἔτσι σταμάτησε νὰ νηστεύη.

Κάποιοι κλέπτης τοῦ ἀφήρεσε τὸ πτωχικὸ του πορτοφόλι. Ὅταν θέλησε νὰ πληρώσῃ τὸν ὁδηγὸ τοῦ ὀχήματος στό ὁποῖο ἐπέβαινε, δέν τό βρῆκε. Ἀναγκάστηκε νὰ φανερώσῃ τὸ γεγονός, προκειμένου νὰ ζητήσῃ δανεικά. Ἔτσι αὐτό ἔγινε γνωστό, διότι σέ ἄλλη περίπτωσι θά παρέμενε ἄγνωστο. Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Γερμανοῦ ἦταν ἀξιοθαύμαστη. Δέν κατηγόρησε καθόλου τὸν κλέπτη. Ἀντιθέτως, ἀφ' ἑνός μὲν δικαιολόγησε τὴν πράξι του ὡς ἀναγκαία, ἐφ' ὅσον χωρὶς χρήματα θά βρισκόταν σέ ἐσχάτη πτωχεία, ἀφ' ἑτέρου δέ κατηγοροῦσε τὸν ἑαυτὸ του, διότι ἐκείνη τὴν

12. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 4.

ήμέρα δέν είχε αρκετά χρήματα στό πορτοφόλι του, γιά νά ανακουφίση μέ αὐτά τήν ἀνάγκη τοῦ ληστοῦ.

Ἄλλοτε πάλι, φθάνοντας στήν Θεσσαλονίκη, ἀφοῦ ἐπί πολλές ὥρες ταξίδευε ἀπό τήν Πόλι μέ τραῖνο παλαιοῦ τύπου, πού ἀργοῦσε πολύ, πῆρε ἕνα ταξί. Εἶπε στόν ταξιτζῆ νά τόν πάη στήν Μονή Βλατάδων. Ὅμως ὁ ταξιτζῆς τοῦ ἔκανε τήν παρατήρησι: «Τί γυρεύεις ἐσύ, καλόγερος, νά γυρνᾶς ἐδῶ; Νά πᾶς στό Ἅγιον Ὄρος». Καί παρά τήν θέλησί του, τόν πῆγε στήν Οὐρανούπολι. Τοῦ πῆρε μάλιστα καί 100 εὐρώ. Ὁ μακάριος Γερμανός οὔτε θύμωσε οὔτε κατέκρινε. Ἀπεναντίας ἔλεγε: «Εἶδες; Ἡ Παναγία ἤθελε νά πάω στό Ὄρος καί γι' αὐτό ἔστειλε αὐτόν τόν ἄνθρωπο νά μέ πάη».

Ὁ Γερμανός ποτέ δέν κατέκρινε κανένα, γιατί πάντοτε εἶχε πολύ εὐτελεῆ ἰδέα γιά τόν ἑαυτό του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι τό ἐξῆς: Κατά τήν κοινοβιοποίησι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπεδίου ἐστάλη ἀπό τό Πατριαρχεῖο αὐτός, γιά νά προστῆ τῆς Πανηγύρεως. Ἐπειδή ἀντελήφθη τήν ἀπορία ἑνός συνοδοῦ του, γιατί δέν ἐστάλη ἄλλος Ἀρχιερεύς, τοῦ εἶπε: «Ἐφέρετε, πάτερ, ὅλοι οἱ ἅγιοι ἀρχιερεῖς εἶχαν πολλές ὑποχρεώσεις. Κανείς δέν ἦταν διαθέσιμος καί γι' αὐτό στείλανε ἐμένα». Θεωροῦσε τόσο μικρό

τόν έαυτό του, ώστε «μόνο ώς έσχατη έφεδρική λύση για άποστολές μπορούσε νά δει τόν έαυτό του»¹³.

Όμως ό πλέον έμφανής τρόπος, μέ τόν όποιο φανέρωνε τήν αγάπη του, ήταν ή έλεημοσύνη, τήν όποία άσκούσε συνεχώς και προς τούς όμογενείς και προς τούς άλλοεθνείς. «Είχε κατεστρωμένον κατάλογον όνομάτων πενομένων και έν ανάγκαις όντων... και τακτικώς διεμοίραζε έν άπολύτω σιγή, διακρίσει και μυστικότητι τόν μισθόν αύτου άπαντα σχεδόν. Είς έορτάς χριστιανικάς (Χριστούγεννα, Πάσχα κ.τ.τ.) ή εις τά όνομαστήρια τών βοηθουμένων ουχι σπανίως ήμφανίζετο πρό τής θυρός τών οικιών κραδαίνων δώρα διά πάντα τά μέλη τής οικογενείας ώς και τό ειθισμένον “φακελάκι” τό περιέχον έκτακτον βοήθειαν ένεκα τών ήμερών». Άκόμη «δέν ήτο σπάνιον ύπήκων εις έσωτερικήν πληροφορίαν, νά έμφανισθή εις τόν προθάλαμον μονάδος έντατικής θεραπείας, άνευ ειδοποιήσεως ή προσκλήσεώς τινος, ίνα μετάδωση τά άχραντα μυστήρια εις ψυχορραγοϋντα και έπειτα άμέσως παραδώσαντα τό πνεϋμα»¹⁴.

Άλλο παράδειγμα τής φιλαδελφίας του Σεβασμιωτάτου Γερμανου είναι και τό παρακάτω: Φεύγοντας από τήν Μονή μας και από τό Άγιον Όρος, μετά από κάποια επίσκεψί του, ό Γέροντάς μας -π. Γε-

13. Χρυσοστ. Παπαδάκη, Μητροπολίτης Θεοδορουπόλεως Γερμανός..., ένθ' άνωτ.

14. Διακόνου Βοσπορίου, Λόγος επικήδειος..., σελ. 7.

ώργιος— τόν παρεκάλεσε νά συνοδεύση ἕνα πολύ ἄρρωστο παιδί —μέ ψυχική νόσο— μέχρι τήν Οὐρανούπολι. Ὁ δέ μακάριος Γερμανός ἀνέλαβε τό παιδί προσωπικά καί τό συνώδευσε ὄχι μόνον μέχρι τήν Οὐρανούπολι ἀλλά μέχρι τήν Ἀθήνα, ἕως ὅτου τό παρέδωσε στούς γονεῖς του. Εὐχαριστοῦσε μάλιστα ἐκ τῶν ὑστέρων τόν Γέροντα, διότι τοῦ ἐχάρισε ἕνα τόσο καλό συνοδό στό ταξίδι του μέχρι τήν Ἀθήνα.

Ἡ ψυχή τοῦ Γερμανοῦ εἶχε ἀγάπη καί μόνο ἀγάπη γιά τόν ἄλλο. Τόν συνωδεύαμε κάποτε μεταβαίνοντα πεζῇ ἀπό τήν Μονή μας πρὸς τήν γείτονα Μονή τῆς Σίμωνος Πέτρας. Τήν στιγμή πού περνούσαμε ἀπό τήν ὀριοθετική γραμμή μεταξύ τῶν δύο Μονῶν, τοῦ λέμε: «Ἐδῶ, Σεβασμιώτατε, εἶναι τά σύνορα πού μᾶς χωρίζουν μέ τήν Ἱερά Μονή Σίμωνος Πέτρας». Τότε ὁ ἀοίδιμος μέ τήν γλυκεῖα ψυχή καί φωνή του σχολίασε: «Τά σύνορα δέν μᾶς χωρίζουν, ἀλλά μᾶς ἐνώνουν».

Ἄλλοτε πάλι, κατά τήν διάρκεια ἀγρυπνίας στήν Μονή μας, χοροστατοῦσε φορώντας ἕνα πολύ βαρῦ μανδύα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ ἐκκλησιαστικός. Τό πρωί, μετά τήν διακοπή πού ἀκολουθεῖ τό τέλος τοῦ ὄρθρου, ὅταν θά «ἔπαιρνε καιρό» γιά νά λειτουργήσῃ, τοῦ ἔδωσαν πάλι τόν ἴδιο μανδύα. Παρεκάλεσε τότε, ἂν ἦταν δυνατόν, νά τοῦ δώσουν κάποιον ἄλλο ἐλαφρότερο. Ὁ Γέροντας —π. Γεώργιος— τόν ἐρώτησε μέ ἀπορία: «Μά, γιατί, Σεβασμιώτατε, δέν μᾶς τό

εἶπατε αὐτό ἀπό ἐχθές, καί κουρασθήκατε ὅλη τὴν νύχτα νά φορᾶτε τὸν βαρὺ μανδύα;». Καί αὐτός ἀπήντησε: «Δέν πειράζει, Γέροντα. Παρακαλοῦσα τὸν Κύριο νά δεχθῆ αὐτὸν τὸν μικρὸ μου κόπο σάν ἐλαχίστη προσφορά, γιὰ νά δώσῃ λίγη ἀνάπαυσι στοὺς ἀνθρώπους πού πονοῦν καί ὑποφέρουν».

Κατὰ τίς μετακινήσεις του μέσα στίς πόλεις χρησιμοποίησε τὰ μέσα μαζικῆς κυκλοφορίας. Ἦταν συχνό τό φαινόμενο νά βλέπῃς τὸν πολίτῃ Ἐπίσκοπο Γερμανό νά μετακινῆται μέ τὰ ἀστικά λεωφορεῖα τῆς Θεσσαλονίκης ἢ τὰ τράμ τῆς Ἀθήνας, καί μάλιστα ὄρθιο καί στηριζόμενο στίς χειρολαβές τῶν ὀχημάτων. Ἄν καί τοῦ προσφερόταν ἀπό εὐλαβεῖς ἐπιβάτες ἡ δυνατότητα νά καθίσῃ σέ κάποιο κάθισμα, αὐτός εὐγενικά ἤρνεῖτο λέγοντας, ὅτι προτιμᾷ νά μένῃ ὄρθιος, προκειμένου νά καθήσῃ κάποιος ἀνήμπορος.

Ἦταν θαυμαστό τό γεγονός, καί ὅπωςδήποτε ἔργο τῆς θείας Χάριτος, μέ τὴν ὁποία ἄριστα συνεργάζοταν ὁ μακάριος Γερμανός, τό ὅτι, ἂν καί ζοῦσε μέσα στόν κόσμον, διέσωζε τὴν ἄκρα καθαρότητα τῆς ψυχῆς, τὴν ἀδιάλειπτη κοινωνία μέ τὸν Θεό καί τὴν ἀνυπόκριτη ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καταστάσεις πού προσιδιάζουν στοὺς ἐν ἡσυχίᾳ διάγοντας ἐρημίτας μοναχοὺς.

Τό ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν πλησίον φανερώθηκε κυρίως, ὅταν ἀνέλαβε τὴν διακονία τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως τῶν Χρι-

στιανῶν τῆς Πόλεως καί τῶν περιχώρων. Ἀνέλαβε τό διακόνημα αὐτό μέ πολύ ζήλο καί τό ἐπιμελήθηκε μέ μεγάλη προθυμία καί ἀγάπη πρὸς τά λογικά πρόβατα τῆς ποιμνῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἀναφέρει πάλι ὁ Διάκονος Βοσπόριος: «Οἱ λαβόντες πείραν τῆς εἰς τόν ἅγιον Θεοδωρουπόλεως ἔξομολογήσεως ὁμιλοῦσι περί μοναδικῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας, περί ἐσωτερικοῦ βιώματος ἀποκαλύψεως τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Κάμουν λόγον διὰ φιλόστοργον καί φιλάδελφον Πατέρα καί οὐχί ἀνακριτικόν ἔξομολόγον. Ὅμιλοῦν περί μιᾶς κάποιας ἰδιαίτερας ποιμαντικῆς, ἔξομολογητικῆς καί θεραπευτικῆς μεθόδου τοῦ τιμίου Πατρός, ἐστιάζοντος πάντοτε εἰς τήν ἀπάλυνσιν καί ἐπίλυσιν τοῦ ψυχικοῦ προβλήματος τοῦ τυχόντος πεφορτισμένου ἀδελφοῦ, ἐν διακρίσει πολλῇ καί ἐν ἀποφυγῇ ἐπιπόνων καί ἀδιακρίτων λεπτομερειακῶν ἐρωτήσεων ἀνακριτικῆς φύσεως. Ὁ σεβάσμιος Γέρων ἐγνώριζεν καί ἦτο ἡτοιμασμένος νά ἀκούσῃ. Ἦτο ὀλιγόλογος, οὐσιώδης, ἐπιστηρικτικός. Κατεῖχεν τήν μέθοδον τῆς πνευματικῆς νοθεσίας καί τῆς εὐγενοῦς καί διακριτικῆς ὑποδείξεως, ὡς παιδαγωγός εἰς Χριστόν, τῶν τρόπων τῆς ἐσωτερικῆς κατὰ Χριστόν καλλιέργειας καί πνευματικῆς ἀνελίξεως. Διεκρίνετο ἐμφανῶς καί κατὰ τήν ἐπίσημον ὥραν τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου διὰ τήν ταπείνωσιν, τήν ὑπομονήν, τήν κατανόησιν, τήν ἀνεκτικότητα, τήν κατ' οἰκονομίαν ἐπιείκειαν, τήν

ἀποδοχήν τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ προσερχομένου Κυρίου»¹⁵.

Κάποτε πῆγε νά ἐξομολογηθῆ στον μακάριο Γερμανό κάποιος, πού εἶχε τό πάθος τῆς ὁμοφυλοφιλίας, παρακινημένος ἀπό ἕνα γνωστό του. «Καί τί νά τοῦ πῶ; Ὅτι εἶμαι ἔτσι;», τόν ρώτησε. Ὅμως τελικά πῆγε. Ὅταν τελείωσε, βγῆκε μέ κλάματα. «Τί ἔγινε;», τόν ρώτησε ὁ γνωστός του. Αὐτός ἀπήντησε: «Τοῦ εἶπα τά δικά μου. Ὁ Γέροντας δέν μοῦ ἔθιξε καθόλου τό θέμα αὐτό. Ἀπλά μοῦ εἶπε: “νά βλέπης ὅλους τούς ἀνθρώπους σάν ἁγίους, καί αὐτό τό θέμα θά τό ξεπεράσης”. Μετά, ὅταν πῆγε νά μοῦ διαβάσῃ τήν εὐχή, γονάτισε. Τοῦ λέγω: “Γέροντα, ἐσεῖς θά γονατίσετε; Πρώτη φορά βλέπω αὐτό τό πράγμα”. Λέει: “Ἐγώ εἶμαι ἁμαρτωλότερος ἀπό σένα. Καί πρέπει νά παρακαλέσουμε ἀπό κοινοῦ τόν Θεό νά συγχωρήσῃ τίς ἁμαρτίες μας”».

Τήν διάκρισί του, τήν ἀγάπη του καί τήν ταπεινώσί του τήν ζήσαμε καί ἐμεῖς, ὅταν σέ μία ἀπό τίς ἐπισκέψεις του στήν Μονή μας ὁ Γέροντας τόν παρακάλεσε νά ἐξομολογήσῃ ἕνα ἀπό τούς παλαιούς πατέρες τῆς Μονῆς, πού ἦταν ἐκ φύσεως ὀξύθυμος. Ὁ Σεβασμιώτατος, πού νωρίτερα εἶχε λάβει πείρα τῆς ὀξύτητος τοῦ χαρακτήρος του, ἐπισκέφθηκε τόν ἀδελφό στό κελλί του καί ἄκουσε τήν ἐξομολόγησί του. Τόν ἄκουσε μέ πολλή προσοχή καί τοῦ μίλησε

15. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 8.

μέ τον ἴδιο ταπεινό καί γλυκύ τρόπο πού εἶχε γιά ὄλους. Γονατιστός, ὅπως ἔκανε πάντοτε, τοῦ διάβασε τήν συγχωρητική εὐχή. Ὅταν τοῦ εἶπαμε, γιά νά δικαιολογήσουμε τήν κατάστασι, ὅτι ὁ ἀδελφός εἶναι ἐκ φύσεως νευρικός, ἐκεῖνος, ἀποφεύγοντας τήν κατάκρισι, ἀπήντησε: «Εἶναι πολύ καλός ὁ ἀδελφός. Ἔχει τήν αὐστηρότητα τοῦ Τιμίου Προδρόμου». Περιττό νά ποῦμε, ὅτι ὁ ἀδελφός ἐκεῖνος ἔκτοτε ἔτρεφε πολύ μεγάλο σεβασμό πρὸς τόν Σεβασμιώτατο.

Ἡ ἀγιασμένη προσωπικότητα τοῦ Θεοδωρουπόλεως Γερμανοῦ ἦταν ἐμφανής καί ἀπό τήν διακαῆ ἐπιθυμία του νά ἐπισκέπτεται τόπους ἀγιασμένους καί ἱερά προσκυνήματα, μεταξύ τῶν ὁποίων πρωτεύουσα θέσι εἶχε τό Περιβόλι τῆς Παναγίας. Τίς ἐτήσιες κανονικές του ἄδειες τίς δαπανοῦσε ὡς ἐπί τό πλεῖστον σέ προσκυνήματα στό Ἅγιον Ὅρος. Ἐπισκέφθηκε ὅλες τίς Ἱερές Μονές, τίς Σκῆπτες, πολλά καθίσματα καί κελλία. «Ἦτο φιλομόναχος, φιλακόλουθος λίαν, ἀσκητικός καί καλογερικός... ὥστε ἐταίριαζεν ἀπολύτως ἐξωτερικῶς καί ἐσωτερικῶς εἰς τά τοῦ Ἁγιωνύμου Ὅρους»¹⁶. Ἦταν πολύ φυσικό νά συχνάζη σέ ἀγιασμένους τόπους, διότι «ὁ πιστότερος φίλος του ἦταν οἱ ἱερές ἀκολουθίες καί ἡ ἐν γένει μυστηριακή καί λειτουργική-λατρευτική ζωὴ τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ μελέτη τῶν Ἁγίων Γρα-

16. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 9.

φῶν καί τῆς Πατερικῆς καί ἀσκητικο-νηπτικῆς θεολογίας, ἡ προσευχή καί ἡ νηστεία»¹⁷.

«Ὅτε ἐλειτούργει, ἐμφανεστάτη ἦτο ἡ ταπεινή λειτουργική του παρουσία. Ὅτε προσήρχετο ὡς ἀπλοῦς πιστός, ἐθεᾶτο ἐν σιγῇ καί διακρίσει πάντοτε ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος προσευχόμενος ἐνθέρμως καί μεταρσιούμενος ἐσωτερικῶς». Καί ὅταν ἐξήρχετο τοῦ ἁγίου Βήματος, ἐφήρμοζε τό «λάθε βιώσας»¹⁸. Ὅταν «ἔπαιρνε καιρό», δέν ἤθελε νά τοῦ ψάλλουν: «Τόν Δεσπότην καί Ἀρχιερέα...», ἀλλά νά διαβάζουν τούς στίχους τοῦ κβ' (22) ψαλμοῦ: «Κύριος ποιμαίνει με, καί οὐδέν με ὑστερήσει· εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν, ἐπί ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με, τήν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν...». Ὅταν λειτουργοῦσε στήν Πόλη, ἐπειδὴ ἦταν τόσο ἀκενόδοξος καί ἀκτήμων, φοροῦσε πάντοτε τήν ἴδια εὐτελεῖ ἀρχιερατική στολή. Ὅταν ὅμως εὐρίσκετο στό Ἅγιον Ὄρος, φοροῦσε, ὡς τέλειος ὑποτακτικός, ὅ,τι στολή τοῦ προσέφεραν οἱ πατέρες.

Ὡς Συνοδικός, κατά τίς συνεδριάσεις τῆς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐάν δέν ἠρωτᾶτο, δέν ὠμιλοῦσε. Ἐνας ἀπό τούς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου κάποτε τοῦ εἶπε: «Σεβασμιώτατε, γιατί δέν ὀμιλεῖτε; Ἐχετε πνευματική εὐθύνη γι' αὐτό». Καί αὐτός πολύ ταπεινά τοῦ ἀπήντησε: «Ἰπάρχουν τόσοι ἅγιοι

17. Ἰωάννου Ἐλ. Σιδερά, Ὁ Ἅγιος τῆς διπλανῆς πόρτας...

18. Διακόνου Βοσπορίου, Λόγος ἐπικήδειος..., σελ. 8.

Ἀρχιερεῖς πολύ πιό ἄξιοι καί πολύ πιό ἔμπειροι ἀπό μένα. Ἐγώ τήν ὥρα ἐκείνη προσεύχομαι, ὁ Θεός νά τούς φωτίζη ὅλους. Καί κατά τήν προσευχή πού κάνομε, στήν ἐπομένη συνεδρίασι οἱ ἀποφάσεις ἀλλάζουν».

Γιά ὅλα αὐτά πολύ εὐστοχα χαρακτηρίσθηκε ὡς ὁ «ταπεινός καί προσευχόμενος ἐπίσκοπος τῆς Πόλης»¹⁹. «Ἦταν μέγας τεχνίτης τῆς κρυφῆς ἀρετῆς καί τῆς διά Χριστόν θεληματικῆς καί ἐπιμελοῦς ἀφανείας»²⁰.

Θά ἀναφέρουμε στό σημεῖο αὐτό ἓνα περιστατικό ἐνδεικτικό τῆς εὐλαβείας του πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί τό Περιβόλι Της, ἀλλά καί τῆς ἀσκητικῆς του διαγωγῆς. Ἐκμυστηρεύθηκε σέ γνωστό του κληρικό, ὁ ὁποῖος τόν συνώδευε σέ ταξίδι του πρὸς τόν ἱερό Ἄθωνα καί ἤθελε νά τοῦ παραθέσῃ, τήν παραμονή τῆς εἰσόδου των, πλούσιο γεῦμα: «Πάτερ μου, θέλω κάτι νά σᾶς ἐξομολογηθῶ. Συγχωρεῖστε με πού ἀρνήθηκα χθές νά πᾶμε γιά φαγητό... Θά σᾶς τό ἐμπιστευθῶ. Δέν τό ἔχω πεῖ σέ ἄλλον καί μήν τό πεῖτε πουθενά. Ἔχω κάνει τάμα στήν Παναγία μας. Ὅποτε μέ ἄξιώνει νά πηγαίνω στό Ἅγιον Ὄρος, φεύγοντας ἀπό τήν Πόλη δέν βάζω τίποτε στό στόμα μου,

19. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 9.

20. Χρυσοστ. Παπαδάκη, Μητροπολίτης Θεοδορουπόλεως Γερμανός..., ἔνθ' ἄνωτ.

οὔτε νερό, μέχρι νά μπῶ στό Ὅρος καί νά προσκυνήσω τήν πρώτη της εἰκόνα»²¹.

Ὁ μακάριος Θεοδωρουπόλεως Γερμανός ἔπρεπε καί αὐτός νά πληρώσῃ τό κοινόν χρέος. Γηροκομήθηκε γιά κάποιο διάστημα στό Γηροκομεῖο τοῦ Βαλουκλῆ καί γεύθηκε τήν ἀγάπη καί τήν στοργή τῶν κατά Χριστῶν ἀδελφῶν του. Στό σημεῖο αὐτό θέλουμε νά προσθέσουμε κάτι, πού δείχνει τήν θερμή ἀγάπη πού ἔτρεφε πρὸς τό πρόσωπό του ὁ μακαριστός Γεροντάς μας, π. Γεώργιος. Σέ ἀνύποπτο χρόνο τοῦ εἶχε προτείνει νά ἔλθῃ στήν Μονή μας γιά νά τόν γηροκομήσουμε, ὅταν θά κατέπιπτε ἡ υἱεία του. Ὅμως αὐτός εὐγενικά ἀρνήθηκε, λέγοντας ὅτι ἔχει χρέος νά γηροκομηθῇ, ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνη ἡ ὥρα, στό Γηροκομεῖο τοῦ Βαλουκλῆ μαζί μέ τά ἄλλα γεροντάκια τῆς Πόλεως. Σημειωτέον ὅτι ὅσο ἦταν υἱγιής, πολύ συχνά ἐπισκεπτόταν τά γεροντάκια στό Γηροκομεῖο, γιά νά τά παρηγορῇ μέ τόν γλυκό του λόγο καί τά δῶρα τῆς ἀγάπης του.

«Ὁ γλυκύτατος παππούς Γερμανός ἦταν πλέον σέ “κατάσταση”, ὅπως συνήθιζε νά λέει γιά σχετικές περιπτώσεις ὁ Ὅσιος Παῖσιος ὁ Ἁγιορείτης, δηλαδή γιά ἐκείνους πού εἶχαν φθάσει σέ ὑψηλή ἀλλά καί σταθερή πνευματικότητα. Ὁ χῶρος πού ἡ ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας φρόντιζε τό ἀδύναμο σῶμα του, τοῦ ἔδινε τήν δύναμη καί τόν χρόνο νά χορταίνει προσευχή

21. Ἐνθ' ἄνωτ.

καί νά συνεχίξει νά τήν εὐεργετῆ δι' αὐτῆς, μέχρι πού πρόβλημα υγείας τόν βύθισε στή σιωπή. Ἀλλά ἡ καρδιά του πού εἶχε μάθει νά προσεύχεται ἀδιαλείπτως, δέν ἔπαυσε ποτέ τήν νοερά ἐργασία της... Τό θεῖο του πρόσωπο ἦταν ὅπως πάντα λαμπερό. Τί κι ἄν δέν μιλοῦσε; Τί κι ἄν ἡ νηστεία καί ἡ ἐκούσια κακοπάθεια ἀποτελοῦσαν παρελθόν; Στή Βίβλο τῆς Ζωῆς ὅλα ἦταν γραμμένα. Τό Πνεῦμα τό Ἅγιο πού εἶχε σκηνώσει στήν ψυχή καί τό σῶμα του, εἶχε μονίμως ἐκδηλῆ τήν παρουσία Του πάνω Του»²².

Τό βράδυ τῆς 10ης Αὐγούστου 2018 ὁ μακάριος Γερμανός παρέδωσε τήν χαριτωμένη ψυχή του στά χέρια τοῦ Κυρίου, τόν ὁποῖο ἐκ νεότητος πολύ ἀγάπησε καί ὑπηρέτησε σέ ὅλη τήν ζωή του μέ ἀπόλυτη συνέπεια στίς ἄγιες ἐντολές Του.

Μελετώντας τά περιστατικά τῆς ζωῆς τοῦ Μητροπολίτου Θεοδωρουπόλεως Γερμανοῦ ἄθελά μας ἔρχονται στόν νοῦ μας τά λόγια τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου, ἀγίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, περί τοῦ ταπεινόφρονος: «Ὁ ταπεινόφρων πάντοτε βρίσκεται σέ ἀνάπαυσι, διότι δέν ὑπάρχει κάτι πού νά κινῆ ἢ νά ταράξῃ τήν διάνοιά του. Καί ὅπως δέν μπορεῖ κάποιος νά ἐκφοβίση ἕνα βουνό, ἔτσι δέν ταράζεται ἡ διάνοια τοῦ ταπεινόφρονος. Καί θά μπορούσε νά πῆ κανείς... ὅτι ὁ ταπεινόφρων δέν ἀνήκει σ' αὐτόν τόν κόσμον, διότι οὔτε ἀπό τά λυπηρά φοβεῖται καί με-

22. Ἐνθ' ἄνωτ.

ταβάλλεται οὔτε ἀπό τὰ χαρωπά ἐκπλήσεται καί
ξিপάζεται. Ἄλλά ὅλη ἡ εὐφροσύνη του καί ἡ ἀληθινή
ἀγαλλίασις του βρίσκονται στήν συναναστροφή του
μέ τόν Δεσπότη του (Χριστό). Σέ αὐτόν πού ἔχει τα-
πεινοφροσύνη ἀκολουθεῖ ἡ ἐπιείκεια καί ἡ ἐσωστρέ-
φεια, δηλαδή ἡ σωφροσύνη στίς αἰσθήσεις, ἡ χαμηλή
φωνή, ἡ μετριοφροσύνη, ἡ καταφρόνησις τοῦ ἑαυτοῦ
του, τὰ εὐτελῆ ροῦχα, τό ταπεινό βάδισμα, τό νά ἔχη
στραμμένα τὰ βλέμματά του κάτω, τό νά διακρίνεται
στήν ἐλεημοσύνη, τό νά χύνη εὐκολα δάκρυα, (τό νά
ἔχη) ψυχή μοναχική, καρδιά συντετριμμένη, ἀκίνησία
στόν θυμό, αἰσθήσεις συμμαζεμένες, πτωχεία, ὀλι-
γάρκεια, τό νά σηκῶνῃ τό βάρος τοῦ ἄλλου, ἡ ὑπο-
μονή, τό νά μή φοβῆται, ἡ ἀνδρεία στήν καρδιά πού
γεννιέται ἀπό τό μῖσος στήν παροῦσα ζωή, ἡ ὑπομο-
νή στους πειρασμούς, ἔννοιες τοῦ νοῦ σοβαρές καί
ὄχι ἐλαφρές, ἡ ἀπουσία λογισμῶν, τό νά τηρῆ τὰ
μυστήρια τῆς σωφροσύνης, ἡ αἰδώς, ἡ εὐλάβεια καί
πάνω ἀπό ὅλα τό ἡσυχαστικό φρόνημα καί ἡ ἄγνοια
τῶν κοσμικῶν πραγμάτων καί τῶν παθῶν»²³. Δέν θά
ὑπῆρχε πράγματι καλύτερη περιγραφή ἀπό αὐτήν,
γιά νά περιγράψουμε τήν προσωπικότητα καί τό
ἦθος τοῦ ἀξιομακαρίστου καί ἀγίου Ἱεράρχου Θεο-
δώρουπόλεως κυροῦ Γερμανοῦ.

23. Ὅσ. Ἰσαάκ Σύρου, Ἀσκητικά, ἔκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1997,
σελ. 312.

Κατακλείουμε μέ τούς λόγους πού μεταξύ άλλων εἶπε κατά τό τεσσαρακονθήμερο μνημόσυνό του ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος: «Ὁ Θεοδωρουπόλεως Γερμανός ἐβάδιζεν ἀνάμεσά μας, συμπνευματιζόταν, συνυπῆρχε, μετείχε εἰς τήν ζωήν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, ἀλλά δέν ἦτο ἀκριβῶς εἷς ἐξ ἡμῶν. Ἦταν κάτι ξεχωριστό. Ἔτσι θά τόν ἐνθυμούμεθα, ἔτσι θά εὐλαβοῦμεθα τήν μνήμην του, θά εὐχαριστοῦμεν τόν Θεόν πού μᾶς τόν ἔστειλε καί ἐζήσαμε μαζί κάτω ἀπό τήν ἱεράν στέγην τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καί θά παρακαλοῦμεν τόν Κύριον καί Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας νά ἀποστέλῃ σέ κάθε ἐποχὴ Ἱεράρχας καί κληρικούς τοῦ ἤθους, τῆς πνευματικῆς ἐμβελείας τοῦ μακαριστοῦ Γερμανοῦ... Ἦταν τόσο σεμνός, τόσο ἀπλοῦς... Πέταξε στούς οὐρανοῦς, ἀλλά ἄφησε ἀνεξίτηλη τή σφραγίδα του στή ζωή καί στήν ἱστορία τῶν κάτω χρόνων τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου.

Δυνάμεθα νά εἴπωμεν, ἄνευ ἐπιφυλάξεως, ὅτι ἦτο ἐφάμιλλος τῶν νέων Ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας μας: Πορφυρίου, Παϊσίου, Ἰακώβου τοῦ Τσαλίκη καί τοῦ Ἀμφιλοχίου τῆς Πάτμου...»²⁴.

* * *

Εἰς μνημόσυνον τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου παραθέτουμε κατωτέρω ὀλίγους λόγους του, πού εἶχε ἀ-

24. Ὁμιλία ἀπομαγνητοφωνημένη, Σάββατον 15.9.2018.

πευθύνει προς τήν Ἀδελφότητά μας, στήν Τράπεζα τῆς Μονῆς, ὅταν μᾶς ἐπισκέφθηκε στίς 12 Αὐγούστου τοῦ 1989:

«Ἀπό τήν μητέρα Ἐκκλησία, τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, σᾶς μεταφέρω τήν ἀγάπη, τήν στοργή καί τήν εὐλογία τοῦ Πατριάρχου μας κ. Δημητρίου, τόν χαιρετισμό ἐξ ὅλης τῆς καρδίας τῶν εὐλαβῶν ἐκεῖ πατέρων μας, ἀλλά ἀκόμη τοῦ ἱεροῦ κλήρου καί τοῦ λαοῦ. Σήμερα μέ ὀλίγους ἀγωνιζόμεθα νά κρατήσωμεν τάς ἐπάλξεις καί νά μείνη ἄσβεστο τό Φανάρι, ὁ πνευματικός φάρος, καί νά ἀκτινοβολῇ μέ τήν Χάρι καί τήν προστασία τοῦ ἀγίου Θεοῦ, τῆς Θεομήτορος καί τῶν Ἁγίων, πολλοί τῶν ὁποίων ἔχυσαν τό αἷμα των στήν μαρτυρική γῆ, ὅπου φιλοξενεῖται σήμερον τό Πατριαρχεῖον μας καί ὁ λαός τοῦ Θεοῦ.

Ἰδιαιτέρα δι' ἡμᾶς παρηγορία εἶναι ἡ ἀλήθεια ὅτι ἐδῶ εἰς τό Ἅγιον Ὅρος πατέρες καί ἀδελφοί προσεύχονται δι' ἡμᾶς. Ὅπως ἀκόμη ὑπάρχει ἡ διαπίστωση ὅτι καί ἔξω ἀκόμη ἀπό τό Ἅγιον Ὅρος, τό Ἔθνος μας, οἱ ὁμογενεῖς, οἱ βεβαπτισμένοι εἰς τήν αὐτήν κολυμβήθραν καί μεταλαμβάνοντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀγίου Ποτηρίου δέν μᾶς λησμονοῦν εἰς τάς προσευχάς των. Καί αὐτό εἶναι ἡ ἀκατάβλητη δύναμις, γιά νά συνεχίσωμεν τό καθῆκον μας στήν ζωή μας εἰς τά ἅγια χώματα καί ἐδάφη τῆς στοργικῆς Πόλης...

Δι' ἐμέ εἶναι ἰδιαιότερο δῶρο τοῦ Θεοῦ, ἔστω καί δι' ὀλίγας ἡμέρας καί δι' ὀλίγας ὥρας ἀκόμη, νά εἶμαι ἐν μέσῳ σεβαστῶν πατέρων καί ἀδελφῶν, νά συμμετέχω στίς προσευχές τους, στήν Θεία Λειτουργία καί ὅλοι μαζί νά ἀνατείνουμε τόν νοῦ, τό πνεῦμα καί τήν καρδιά πρός τόν φιλόανθρωπο Θεό, πρός τήν μεγάλη μας Μητέρα, τήν Παναγία, καί τούς ἐκλεκτούς Ἁγίους καί ὁμολογητάς τῆς πίστεώς μας καί μάρτυρας.

Εὐχαριστῶ τόν Κύριο καί τήν Παναγία Μητέρα Του, διότι κατηύθυνε καί ἐφέτος τά βήματά μου εἰς τόν ἅγιον τοῦτον τόπον, τό Ἅγιον Ὅρος. Καί εὐχομαι ἐκ βάθους καρδίας εἰς τήν πρώτην αὐτήν Μονήν, πού ἀξιώθηκα νά ἔλθω ὡς προσκυνητής, ὁ Κύριος καί ἡ Παναγία νά ἐνισχύουν τόν ἅγιο Καθηγούμενο τοῦ Ἱεροῦ τούτου Μοναστηρίου, Ἱερομόναχον κ. Γεώργιον, καί ὅλους τούς σύν αὐτῷ ἁγίους ἀδελφούς, ἱερομονάχους, διακόνους καί μοναχούς, οἱ ὁποῖοι ὡς ἓνα ἀδιαίρετον σῶμα κινοῦνται νά εὐχαριστήσουν τόν Θεό καί διακονήσουν τούς ἀνθρώπους...

Ζῶμεν σέ ἡμέρες πού τό σύνθημά μας θά πρέπει νά εἶναι: Δῶσε μας, Κύριε, καιρόν μετανοίας, νά ἐπιστρέψωμεν εἰς τό πατρικόν Σου σπίτι, νά ἀσφαλίσθῶμεν καί νά σωθῶμεν. Δός μας, Κύριε, τό πνεῦμα τῆς ἰδικῆς Σου ἀγάπης καί εἰρήνης νά ζῶμεν εἰς τήν Μονήν αὐτήν, εἰς τήν Πατρίδα ἀγαπημένοι, συνεννοημένοι, ὁ ἓνας κοντά στόν ἄλλον μέ δεμένα τά χέ-

ρια ποιούντες μέ ὄλη μας τήν προαίρεσι τό ἅγιό Σου θέλημα, ξερριζώνοντας μέσα ἀπό τήν ψυχή μας καί πάθη καί μίση καί ἐκδικήσεις καί ὅ,τι ἄλλο πάθος μπορεῖ νά μᾶς χωρίση καί πληγώση θανάσιμα.

Προσεύχεσθε καί ὑμεῖς, ἅγιε πάτερ καί ἀδελφοί, καί ἡμεῖς στήν μακρυνή ἐκεῖ Κωνσταντινούπολι, στήν Πόλη, ὅπου ἐδράζεται ὁ πνευματικός φάρος, τό Πατριαρχεῖο μας, ὄλοι, κληῖρος καί λαός, νά κάνωμεν μέ πίστι καί ἀφοσίωσι τό καθήκον μας.

Καί προτοῦ κλείσω τόν λόγο, διότι θά σᾶς ἐκούρασα ἀρκετά, θά ἤθελα νά κάνω τήν ἐξῆς παρατήρησι: Στήν ἐποχή τῶν ἀρχαίων προγόνων μας ὑπῆρχαν οἱ φιλόσοφοι, πού εἶχαν βάθος, πού εἶχαν πόνους καί κόπους γιά νά εἰσέλθουν στό ἀληθινό νόημα τῆς ζωῆς, νά βροῦν τήν ἀλήθεια, τήν δικαιοσύνη καί τόν ἀληθινό τρόπο μέ τόν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος στρέφεται πρὸς τόν Θεό καί δέχεται τά ἅγια δῶρα Του. Ἀκόμη ἐδίδαξαν τούς ἀνθρώπους γιά τίς καταστροφές, τίς βλάβες καί ζημίες πού φέρνει ὁ δρόμος τῆς κακίας καί ἀδικίας, μακράν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Στήν πάροδο τοῦ χρόνου διεμορφώθη καί ἡ σχολή τῶν σοφιστῶν, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς ἀνακάτωσαν τήν ἀληθινή διδασκαλία, τήν ἀληθινή σοφία μέ σοφιστεῖες καί τήν ἐμόλυναν καί τήν ἐκηλίδωσαν μέ παντοῖα πάθη, τά ὁποῖα θεωροῦσαν εὐλόγα νά τά πράττη ὁ ἄνθρωπος καί νά εἶναι ὄργανο ὄλων τῶν θελήσεων του, ἀσχέτως ἂν αὐτές εἶναι ἀληθινές ἢ

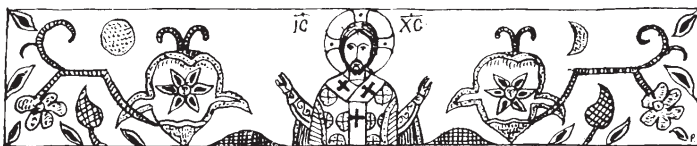
ψευδείς, κολάσιμες ἢ βραβευτές, δεκτές ἢ μισητές ἀπό τούς θεούς, ὠφέλιμες γιά τόν συνάνθρωπό τους ἢ βλαβερές.

Τό πνεῦμα αὐτό δυστυχῶς δεσπόζει σήμερα σ' ὀλόκληρο τόν κόσμο. Ἀκόμη καί οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καί οἱ πνευματικοί κυβερνῆται ἔχουν σκοτισθῆ καί νομίζουν ὅτι ἔχουν τό δικαίωμα νά μπερδεύουν τόν λαό, τούς μαθητάς τους, τό ποίμνιο τους, μέσα σ' αὐτό τόν λαβύρινθο, ὅτι δέν ὑπάρχει καμμιά διάκρισις μεταξύ καλοῦ καί κακοῦ, δικαίου καί ἀδίκου, φωτός καί σκότους.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπο βλέπομεν ἀδελφούς μας νά τραυματίζονται καί νά περπατοῦν μέ σκοτισμένα τά μάτια, ἀδύνατο τό πνεῦμα στήν ζωή καί νά τρικλίζουν καί νά πίπτουν καί, ὁ Θεός νά φυλάξῃ, νά σκορπίζουν συντριμματα καί ταλαιπωρίες στόν λαό τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά δι' ἡμᾶς τούς Χριστιανούς ὑπάρχει ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, ὁ Θεός τῆς ἀληθείας, ὁ Θεός πού ἐχάραξε τόν νόμο καί τήν ἀλήθειά Του, πού μένει σεβαστή εἰς τούς αἰῶνας.

Ἄς ἀκούσωμε τό θέλημά Του καί τότε θά εἴμεθα σέ ἀσφάλεια. Τότε κάθε βῆμα μας θά εἶναι γιά τό καλό τοῦ ἑαυτοῦ μας, τοῦ τόπου μας καί ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Τό χέρι τοῦ Θεοῦ ἄς μᾶς στηρίξῃ στόν δρόμο μας. Ἀμήν»²⁵.

25. Περιοδ. Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος, τευχ. 14, ἔτος 1989, σελ. 18-22.

Ο Π. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΒΙΤΤΗΣ ΩΣ ΠΟΙΜΗΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ(*)

Ἡ Ἱερά Μονή μας αἰσθάνεται ἰδιαίτερα εὐλογημένη ἀπό τόν Ἅγιο Θεό, διότι ἔγινε κληρονόμος τόσο τοῦ ἁγιασμένου τόπου τῆς ἀσκήσεως ὅσο καί τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Εὐσεβίου Βίττη, πιστεύουμε δέ καί τῶν ἀγίων πρεσβειῶν του πρὸς Κύριον.

Προτοῦ ἀναφερθοῦμε στό πρόσωπό του ὡς ποιμένος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, πού ἦταν καί τό κύριο γνώρισμα τῆς ζωῆς του, θά ἀναφέρουμε ὀλίγα στοιχεῖα ἀπό τόν βίο του.

Ὁ π. Εὐσέβιος Βίττης γεννήθηκε στό ἱστορικό χωριό Βλάστη τῆς Πτολεμαΐδος τό 1927 ἀπό πολύ φτωχή οἰκογένεια. Ἡ ἀγράμματη μέν ἀλλά εὐλαβεστάτη μητέρα του τοῦ ἐνέπνευσε ἀπό τήν μικρή του ἡλικία τήν πρὸς τόν Θεόν ἀγάπη. Μόλις τελείωσε τίς πρῶτες σπουδές του στά σχολεῖα τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος του, στά ὁποῖα φάνηκε ἡ μεγάλη εὐφυΐα του καί ἡ ἀ-

(*) Εἰσήγησις ὑπό τοῦ σεβαστοῦ Γέροντος καί Καθηγουμένου ἡμῶν Ἀρχιμ. Χριστοφόρου, εἰς ἱερατικὴν Σύναξιν εἰς Λευκωσίαν Κύπρου, 22 Νοεμβρίου 2017.

ρίστη επίδοσίς του στά γράμματα, και ενώ ὅλοι περιμέναν ἀπό αὐτόν μία λαμπρά σταδιοδρομία στίς ἐπιφανεῖς κατά κόσμον ἐπιστῆμες, αὐτός ἐπηρεασμένος ἀπό τό σεμνό παράδειγμα τοῦ θεολόγου καθηγητῆ του ἐπέλεξε τήν Θεολογική ἐπιστήμη καί ἐνεγράφη στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Οἱ συγγενεῖς του ἀντέδρασαν στήν ἀπόφασί του αὐτή, ἀλλά κανεῖς δέν μπόρεσε νά τόν μεταπείση. Μετά τό πέρας τῶν σπουδῶν του ἐνετάγη μέ πολύ ζῆλο στήν νεοϊδρυθεῖσα ἀδελφότητα τῶν θεολόγων «ἡ Ζωή». Ὅμως ὁ διχασμός πού μετά ἀπό λίγο συνέβη σ' αὐτήν, τόν ὥθησε νά ἐγκαταλείψῃ μέ πολλή ὀδύνη τήν Ἑλλάδα τό 1960 καί νά βρεθῆ στήν καρδιά τῆς Εὐρώπης. Ἀρχικά στήν Γαλλία καί στήν συνέχεια στήν Σουηδία συνεργάσθηκε μέ τήν ὀργάνωσι «Ἐμμαούς», πού προσπαθοῦσε νά περιθάλψῃ τοὺς ἀστέγους τῶν μεγαλουπόλεων τῆς Εὐρώπης.

Οἱ Ἕλληνες πού κατά κύματα ἄρχισαν νά ἔρχονται στήν Σουηδία, ἐκίνησαν τήν πολυεῦσπλαγχο ψυχῆ του στήν διακονία τους. Μεσολαβεῖ γιά τήν τακτοποίησί τους, τήν ἐξεύρεσι ἐργασίας, τά προβλήματα υἰείας τους. Τελικά δέχεται χάριν αὐτῶν τό μέγα χάρισμα τῆς ἱερωσύνης, μετά ἀπό παρότρυνσι ὑψηλῶν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, τό 1965. Ἀναλαμβάνει τό ποιμαντικό ἔργο τῶν ἀπροστατεῦτων αὐτῶν ψυχῶν, ἐκδαπανώμενος νύχτα καί ἡμέρα γι' αὐτές, καί μάλιστα ἀμισθί. Εἶχε «μία ἐνορία», ὅπως χαρα-

κτηριστικά ἔλεγε, «σάν τήν Ἑλλάδα, μέ κατοίκους μιᾶς κωμοπόλεως 5.000»¹, ἐπειδὴ ἦσαν διεσπαρμένοι σέ τρία κράτη, τήν Δανία, τήν Νορβηγία καί τήν Σουηδία. Συγχρόνως ἐργαζόταν σκληρά γιά νά κερδίζη τά πρὸς τό ζῆν. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ ἐπιστημονικές ἐφέσεις του, ἂν καί πρὸς στιγμὴν φάνηκε ὅτι θά μπορούσαν νά εὐοδωθοῦν, ἐγκαταλείφθηκαν χάριν τῶν ἐν ἐνάγκαις εὐρισκομένων ἀδελφῶν.

Ἡ ὑπερβολικὴ κόπωση τὸν ἀνάγκασε τελικὰ νά ἀποσυρθῆ τό 1972 σέ κάποιον ἐρημικό ἀγροτικό σπίτι, πού μέ προσωπική ἐργασία τό μετέτρεψε σέ ἡσυχαστήριο, μέ ἐκκλησιάκι τοῦ ἀγίου Νικολάου, στό Ραϊτβικ τῆς Σουηδίας. Παρέμενε ἐκεῖ ζώντας ἡσυχαστικά, προσευχόμενος καί μελετώντας τίς ἅγιες Γραφές καί τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Συγχρόνως ἀπαντοῦσε στίς χιλιάδες ἐπιστολές πού ἐλάμβανε. Εἶχε σάν “ἐργόχειρο”, ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγε, τήν ἐργασία σέ κάποιον ἴδρυμα, ὅπου ἐργαζόταν σάν λαντζέρης. Μέ τὸν τρόπο αὐτό ξεχρέωνε τό δάνειο πού εἶχε πάρει, προκειμένου νά γίνῃ κάτοχος τοῦ ἀσκητηρίου του.

Τέλη τοῦ 1980 μέ παρότρυνσι τοῦ π. Παϊσίου καί τοῦ π. Πορφυρίου (τῶν Ἀγίων) καί τοῦ πνευματικοῦ του ἐπέστρεψε στήν Ἑλλάδα καί μετέβη γιά λίγο στήν Κερασιά τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Γιά λόγους ὁμως υγείας ἐγκατέλειψε τό Ὅρος καί ἐγκαταστάθηκε σέ

1. Ἐπιστολὴ π. Αντωνίῳ Ἀλεβιζοπούλῳ, Οὐφάλα, 9-9-1966.

ἐρημητήριο που ἐτοίμασε στήν περιοχή Κρουονέρι τῆς Φαιᾶς Πέτρας τοῦ Σιδηροκάστρου. Καί ἐδῶ συνέχισε τήν ζωή που εἶχε ἀρχίσει στό ἀσκητήριο τῆς Σουηδίας. Συγχρόνως ἐξωμολογοῦσε πολλές ὥρες στούς ναούς τοῦ ἁγίου Νεκταρίου Σιδηροκάστρου καί τῆς Φαιᾶς Πέτρας καί ὠμιλοῦσε σέ αἵθουσες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σιδηροκάστρου.

Προσβλήθηκε στό τέλος ἀπό τήν ἀνίατη ἀσθένεια τοῦ καρκίνου. Τότε ιδιαίτερα φάνηκε στό ἀσθενικό καί καταπονημένο σῶμα του ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ, στόν ὁποῖο μέ ὅλες του τίς δυνάμεις εἶχε προσφερθῆ ἀπό τά νειᾶτα του. Στίς 4 Νοεμβρίου τοῦ 2009, ἡ χαριτωμένη ψυχή του χώρισε ἀπό τό σύζυγο σῶμα, γιά νά συναντήσῃ τόν ἀγαπημένο Κύριό της. Ἐτάφη στόν τάφο που ὁ ἴδιος εἶχε ἐτοιμάσει πίσω ἀπό τόν ναό τοῦ ἡσυχαστηρίου του στήν Φαία Πέτρα.

1. Χαρακτηριστικά τῆς προσωπικότητός του.

Ἡ θέσις τοῦ Ποιμένου στό ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι σπουδαιότατη καί ἀπαιτεῖ εἰδική Χάρι καί κλησι ἀπό τόν Ἅγιο Θεό. Ὁ Ποιμήν ὀφείλει νά βαδίζῃ στά ἔχνη τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ καί τῶν ἁγίων Ποιμένων καί Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ὑπήκοοι γενόμενοι Χριστοῦ ἔργω καί λόγῳ, ἐποίμαναν τά λογικά πρόβατα τοῦ Χριστοῦ καί τά ὠδήγησαν εἰς ὁδοῦς σωτηρίας, «τύποι

γινόμενοι»² τῶν πιστῶν. Ἔτσι προχώρησε καί ὁ π. Εὐσέβιος στήν ζωή του.

α. Ὁρθόδοξο φρόνημα.

Ὁ π. Εὐσέβιος ἐβάδιζε πάντοτε στόν δρόμο τῆς Ὁρθοδόξου εὐσεβείας πού διδάχθηκε ἀπό τήν καλή του μητέρα, «ἐπόμενος τοῖς ἀγίοις Πατράσι». Κέντρο τῆς ζωῆς του ἦταν ἡ Ἐκκλησία καί τά ἅγια Μυστήριά της, οἱ Παραδόσεις της, ἡ Ἁγία Γραφή, οἱ Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Ἁγιοί της, καί οἱ λόγοι τους.

Γι' αὐτό καί βλέπουμε στά συγγράμματά του, ὅτι ὅλα ὅσα γράφει τά στηρίζει στους λόγους τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν ἀγίων Πατέρων. Ὁ π. Εὐσέβιος δέν ἀνήκει στους «καινοῦς θεολόγους»³ πού θεολογοῦν φιλοσοφικά, ἀλλά στους ταπεινοῦς θεολόγους πού ζοῦν καί θεολογοῦν ἐν ὑπακοῇ πρός τήν Ἐκκλησία καί τούς Ἁγίους της. Δέν τοῦ ἀρέσει νά ὀμιλῇ διανοητικά ἢ «νά λέγη τι καί νά ἀκούη καινότερον»⁴, ἀλλά μόνον ὅσα «τό Πνεῦμα (τό Ἅγιον) λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις»⁵. Ὁμιλώντας γιά τούς θεολόγους τῆς Δύσεως, γράφει: «Ἐδῶ σέ ἐπαφή μέ τούς φριχτούς θεολόγους τῆς Δύσης –ἡ τερατώδης σοφία τους μέ

2. Α' Πέτ. ε' 3.

3. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ ἔργα, ΕΠΕ, Θεσ/νίκη 1987, τόμ. 6, σελ. 198, στ. 8, καί σελ. 424, στ. 17.

4. Πρβλ. Πράξ. ιζ' 21.

5. Ἀποκ. β' 7.

τήν παγωμένη πνοή της μεταδίνει τόν ψυχρό θάνατο στό σφιχταγκάλιασμά της– κινδυνεύουμε νά χάσουμε κι ὅ,τι φτωχό εἶχαμε, ἄν εἶχαμε. Ἐάν δέν μᾶς προφύλαγαν ἡ θ. Λειτουργία καί ἡ Πατερική θεοσέβεια, σίγουρα θά κείμασταν πτώματα ἐξαίσια»⁶.

Τό φρόνημά του αὐτό φαίνεται πολύ ὁμορφα καί σέ ἐπιστολή του πρός τόν καθηγητή Κων/τίνο Μουρατίδη, μέ τήν ὁποία τόν συγχαίρει γιά τήν στάσι πού πῆρε στό θέμα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ: «Δέν ὑπάρχει πιό δυνατός τρόπος μετοχέτευσης τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος ἀπό τόν βιωματικό... καί (δι)αισθάνομαι πῶς ὅ,τι γράφετε, βγαίνει ἀπό καρδιά καθαρή καί γεμάτη ἀγάπη... Χρειαζόμαστε σήμερα, ἐποχή ἐκκοσμίκευσης καί γενικῶς κατάπτωσης ἡθῶν καί ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, φωνές ἰσχυρές, διαπρῦσιες, φλογερές, “πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καί δυνάμεως” καί ἀγάπης Χριστοῦ γιά νά ξυπνήσουμε ἀπό τόν νήδυμο (=ὑπνο) τῆς ἀκηδίας καί τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐπαγγελματισμοῦ»⁷.

β. Ἐμπιστοσύνη στόν Θεό.

Διαβάζουμε σέ ἐπιστολή του τό 1967: «Τό οικονομικό θέμα δέν ξέρω πῶς θά τακτοποιηθῇ... Στηρίζομαι πιό πολύ στήν πρόνοια τοῦ Κυρίου μας καί στή διάθεσή μου νά δουλέψω ἐν ἀνάγκῃ διά τήν ἀντιμε-

6. *Ἐπιστολή Ἐηροτύρη*, Freiburg, 8-10-1969.

7. Ὁ πατήρ Εὐσέβιος Βίττης, ἐκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», Θεσ/νίκη 2012, σελ. 67.

τώπισιν τῶν ὑλικῶν μου ἀναγκῶν. Δέν θέλω μέ κανένα τρόπο νά γίνω βάρος στους ἐκεῖ χριστιανούς καί σέ κανένα... Ἔτσι ἔμαθα νά ζῶ καί βλέπω, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δέν μέ ἐγκατέλειψε ποτέ. Δόξα στό ὄνομά του»⁸.

Ἐζησε τήν ζωή του κυριολεκτικά σάν τά πουλιά, πού ἀναφέρει τό Εὐαγγέλιο, πού δέν ἔχουν «ταμεῖο ἢ ἀποθήκη», καί ὁ Θεός τά τρέφει⁹.

Τό 1989, κατόπιν προτροπῆς τῶν ἀρμοδίων σουηδικῶν ἀρχῶν, τά πνευματικά του τέκνα ἀπό τήν Σουηδία τοῦ ἔστειλαν νά ὑπογράψη τά σχετικά ἔγγραφα, γιά νά συνταξιοδοτηθῆ. Αὐτός, ἀφοῦ εὐχαρίστησε εὐγενικά γιά τό ἐνδιαφέρον τους, τούς ἀπήντησε: «Κάνετε, παρακαλῶ, αἰτήσεις στά ἐξῆς ταμεῖα καί ὀργανισμούς, πού σημειώνω:

1) ΔΙ.ΤΑ.Θ.ΕΛ=Διαρκές Ταμεῖο Θείου Ἐλέους,

2) Τ.Α.ΧΑ.Θ=Ταμεῖο Ἀγάπης Χάριτος Θεοῦ,

3) ΕΜ.ΘΕΙ.ΠΡΟ=Ἐμπιστοσύνη στή Θεία Πρόνοια,

4) Τ.ΥΠ.ΕΓΚΑ=Ταμεῖο ὑπομονῆς-Ἐγκατερέσει-ως,

5) ΕΛ.ΑΙ+ΧΡ+ΒΑΣ.Θ=Ἐλπίδα αἰωνιότητος σύν Χριστῶ καί Βασιλείας Θεοῦ. Σᾶς εὐχαριστῶ ὀλόθερμα»¹⁰.

8. Ἐπιστολή Ἡλίας Νικολάου, Μάρμπουργκ, 19-6-1967.

9. Λουκ. ιβ' 24.

10. Ὁ πατήρ Εὐσέβιος Βίττης, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 74-75.

Ἄν κάποιοι τοῦ ἔδιναν χρήματα παρά τήν θέλησί του, ἔπαιρναν σέ λίγο καιρό εὐχαριστήρια ἐπιστολή ἀπό κάποια φτωχή οἰκογένεια ἀπό τήν Ἑλλάδα.

γ. Ὑπακοή στίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ π. Εὐσέβιος ἀγωνιζόταν ἰσόβια νά αἰχμαλωτίζη κάθε νόημά του «εἰς τήν ὑπακοήν τοῦ Χριστοῦ»¹¹, σταυρώνοντας τόν παλαιό ἄνθρωπο «σύν τοῖς παθήμασι καί ταῖς ἐπιθυμίαις»¹².

«Ψυχή», λέγει ὁ Κύριος, «πού λαχταρᾷς νά ἀκούσης τό λόγο μου, δέν εἶναι ἀνάγκη νά ξέρης πολλά... Ἄρκει νά μέ ἀγαπᾷς πολύ καί νά εἶσαι ἔτοιμη νά κάνης τό θέλημά μου, γιατί αὐτό εἶναι γιά σένα σωτήριο»¹³.

δ. Φιλοθεΐα καί φιланθρωπία.

Λέγουν οἱ ἅγιοι Πατέρες ὅτι ὁ φίλαυτος δέν μπορεῖ νά εἶναι οὔτε φιλόθεος οὔτε φιλάνθρωπος. Ὁ π. Εὐσέβιος δέν ἱκανοποίησε ποτέ τήν φιλαυτία του. Γι' αὐτό ἀγαπήθηκε πολύ ἀπό τόν Θεό, πού τόν χαρίτωσε πλούσια. Ἔτσι καί αὐτός ἀγάπησε πολύ καί τόν Θεό καί τούς ἀδελφούς του, δηλαδή τόν κάθε ἄνθρωπο πού συναντοῦσε στό διάβα τῆς ζωῆς του.

11. Β' Κορ. ι' 5.

12. Γαλ. ε' 24.

13. Ἱερομ. Εὐσεβίου Βίττη, *Προσευχητικές καί ἔξομολογητικές πατρικές ἱκεσίες*, ἐκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», σελ. 8.

Ἡ καρδιά του ἦταν ἀδιάλειπτα στραμμένη πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Ἅγιον Θεόν. Τὸν ἐλάτρευε καὶ τὸν ἐδόξαζε διαπαντός. Ἐσχύλισμα τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν Θεόν ἦταν καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου: «ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ»¹⁴.

Πηγαίνοντας ὁ π. Εὐσέβιος στό Λονδῖνο, γιατί παρυσιάστηκε κάποιο πρόβλημα στὴν καρδιά του, πήρε τηλέφωνο ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο στὸν μακαριστὸ Γέροντά μας π. Γεώργιο γιὰ νὰ τοῦ πῆ: “Ἐάν πεθάνω, σᾶς παρακαλῶ, τὸν τάδε νέο νὰ τὸν ἀναλάβετε”. Ἦταν βαρειά ἀσθενής. Πήγαινε στό Λονδῖνο μὲ τὸ ἐνδεχόμενο νὰ πεθάνῃ, καὶ αὐτὸς σκεπτόταν τὸ παιδί πού εἶχε ἀνάγκη.

Ὅταν μετὰ τὴν εἰσβολὴ τῶν Τούρκων στὴν Κύπρο 200.000 πρόσφυγες ἔμειναν ἄστεγοι, ὁ π. Εὐσέβιος ἔκανε τὸ ἐξῆς: Τὸ μόνο ἀγαπητὸ πρᾶγμα πού εἶχε ἦταν μία δανέζικη ἠλεκτρονικὴ συσκευὴ καλὴ (ράδιο, μαγνητόφωνο, μικρόφωνα κ.λπ.)... Τὴν ἔβαλε σὲ λαχειοφόρο ἀγορά. Ἀπὸ ἐκείνη τὴν συσκευὴ εἰσέπραξαν πάνω ἀπὸ 1000 εὐρώ πού τὰ ἔστειλαν στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο γιὰ τίς ἀνάγκες τῶν προσφύγων.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἄπειρα παραδείγματα θυσίας τοῦ ἑαυτοῦ του χάριν τῶν ἀδελφῶν του.

14. Α' Ἰωάν. δ' 21.

Εἶχε τὴν «καῦσιν καρδίας ὑπέρ πάσης τῆς κτίσεως»¹⁵, πού ἀναφέρει ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σῦρος. Μαθαίνοντας ἀπὸ τίς εἰδήσεις γιὰ μίαν κοπέλα 20 ἐτῶν πού πέθανε ἀπὸ λέπρα, τῆς ἀφιέρωσε ὀλόκληρο ποίημα: «Ἦτανε εἴκοσι χρονῶν κοπέλα. Εἶχε κι αὐτὴ δικαίωμα νὰ ζήσει, ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες εἴκοσι χρονῶν κοπέλες... Ἦτανε εἴκοσι χρονῶν κοπέλα, μὰ δὲν εἶχε τὴν ὑγείαν τῶν χρόνων της... Ἦτανε εἴκοσι χρονῶν κοπέλα καὶ πέθανε λεπρὴ ἀπὸ τὴν πείναν! Καὶ ζύγιζε μόνον εἴκοσι κιλά! Τὴν ὥρα πού βαρουεστημένα μπουχτίζουν ἄλλοι... Ἦτανε εἴκοσι χρονῶν κοπέλα. Κι ὅμως τὴν σκότωσε ὄχι ἡ λέπρα οὔτε ἡ πείναν. Ἡ ἀπονιά μου τήνε σκότωσε»¹⁶.

Ἦβλεπε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀνωτέρους τοῦ καὶ τοὺς τιμοῦσε μὲ τὴν στάσιν του, κατὰ τὸν Ἀπόστολο: «τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι»¹⁷. Ὁ κάθε ἀνθρώπος γιὰ τὸν π. Εὐσέβιο ἦταν πολύτιμος. Δὲν προσπερνοῦσε τοὺς ἀνθρώπους. Στεκόταν μὲ εὐλάβεια καὶ σεβασμὸ μπροστὰ στὸν κάθε ἀνθρώπο, ἀκόμη καὶ τὸν πιὸ ἀπλό.

ε. Φρόνημα μετανοίας καὶ ταπεινώσεως.

Ἡ μετάνοια καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη ἦσαν κύρια γνωρίσματα τῆς ζωῆς του. Ὁ κλασικὸς τρόπος πού ὑ-

15. Ἀγ. Ἰσαάκ Σύρου, Ἀσκητικά, Λόγος ΠΑ', ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1997, σελ. 306.

16. Ἱερομ. Εὐσεβίου, Κατοπτρισμοί, σελ. 16.

17. Ρωμ. ιβ' 10.

πέγραφε ἦταν «κεγχριαῖος μοναχός», δηλαδή ἔσχατος, σάν τό κεχρί· αὐτός πού ἔχει σχῆμα ἤ μέγεθος μικροῦ σπόρου. Συνέχεια ζητοῦσε συγγνώμη ἀπό ὄλους γιά τίς ἐλλείψεις καί τά ἐλαττώματά του. Κάποτε, μιλώντας σέ ἓνα ἀκροατήριο, καί ἐνῶ στήν συνέχεια ἐπρόκειτο νά λειτουργήσῃ, ξεχάστηκε καί ἤπιε λίγο νερό. Ὅταν τό συνειδητοποίησε, κατηγορήσε πολύ αὐστηρά τόν ἑαυτό του μπροστά στούς ἀκροατές του καί τούς δήλωσε ὅτι γιά τό λάθος του αὐτό δέν θά ἔτρωγε καί δέν θά ἔπινε τίποτε ἐπί τρεῖς ἡμέρες.

Τό 2002 συναντήθηκαν ὁ σεβάσιμος Γέροντας π. Ἰωάννης Καλαϊδης, πού μόλις εἶχε ἐγχειρισθῆ, μέ τόν π. Εὐσέβιο, πού πῆγε νά τόν ἐπισκεφθῆ. Ἀφοῦ ἀντάλλαξαν τόν ἀσπασμό τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, τοῦ λέει ὁ π. Ἰωάννης: «Σεβασμιώτατε τήν εὐχή σας». Καί ὁ π. Εὐσέβιος: «Δέν εἶμαι Σεβασμιώτατος». «Γιά μένα εἶστε». «Νά εὐχεστε γιά τήν μετάνοιά μου, π. Ἰωάννη». «Κι ἐσεῖς γιά μένα». «Ἐκεῖ πού θά πάω, δέν γνωρίζω τί σκοτάδι θά συναντήσω π. Ἰωάννη, νά εὐχεστε». «Ἐκεῖ πού θά πᾶς, θά εἶσαι μέσα στό ἄκτιστο Φῶς. Θά εἶσαι στό Φῶς τό ἰλαρόν». «Εἶμαι ἓνας σκουπιδοτενεκές, ὅπου μαζεύονται τά διάφορα σκουπίδια. Τώρα θά ἀναχωρήσω γιά ἓνα διάστημα μακρῶς ἀπό τόν κόσμο, γιά νά καθαριστῆ λίγο

ὁ σκουπιδοτενεκές»¹⁸. Αὐτό ἦταν τό φρόνημα πού εἶχε πάντοτε ὁ π. Εὐσέβιος γιά τόν ἑαυτό του.

Εἶχε δεχθῆ πολλές φορές προτάσεις νά γίνῃ ἐπίσκοπος, ἀλλά δέν ἀποδέχθηκε καμμία ἀπό αὐτές. Ἀργότερα ἔλεγε: «Δέν θέλω νά βλέπω τούς ἀδελφούς μου ἀφ' ὑψηλοῦ, προτιμῶ νά βρίσκωμαι ἐγώ χαμηλά καί αὐτοί πιό ψηλά ἀπό μένα»¹⁹.

Κάποτε, κατά τήν περίοδο πού ἡσχολεῖτο μέ τόν σχολιασμό τοῦ βιβλίου τοῦ «Ἰώβ», ὁ καθηγητής Στέργιος Σάκκος τόν ἐπήνεσε λέγοντάς του: «π. Εὐσέβιε, ἐσύ μέ τά βάσανα πού πέρασες εἶσαι ὁ καταλλήλοτερος γιά νά σχολιάσῃς τό βιβλίον τοῦ “Ἰώβ”». Τότε ὁ π. Εὐσέβιος, ἀπορρίπτοντας τόν ἀνθρώπινο ἔπαινο, τόν ἔδιωξε μέ ἀπότομο τρόπο, λέγοντάς του: «Φύγε, Στέργιος· φύγε γρήγορα ἀπό δῶ». Καί ἐκεῖνος ἔφυγε, χωρίς νά ἐννοήσῃ τότε γιά ποιόν λόγο τοῦ φέρθηκε ἔτσι.

στ. Ἐλευθερία ἐν Χριστῷ.

Ὁ π. Εὐσέβιος δέν συμβιβάσθηκε ποτέ μέ τό πνεῦμα τοῦ κόσμου τούτου. Ὑπετάσσετο μόνο στόν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ἦταν πνεῦμα ἐλεύθερο, ὄχι μέ τήν ἔννοια τῆς ἀναρχίας ἀλλά μέ τήν θεολογική ἔννοια τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, κατά τόν λόγο τοῦ Κυρίου: «*Τῆ ἐλευθερία οὖν, ἧ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στή-*

18. Ἐπιστολή Μιλτ. Τσεσμετζῆ εἰς Γέροντα Γεώργιον (Καφάνην).

19. Ὁ πατήρ Εὐσέβιος Βίττης, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 71.

κετε, καί μή πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε»²⁰. Ποτέ του δέν δέχθηκε, παραβιάζοντας τήν συνείδησί του, νά γίνη «δοῦλος ἀνθρώπων»²¹ γιά άτομικό του συμφέρον, ἄν καί συνεχῶς ὑπεδούλωνε τόν ἑαυτό του στούς ἀδελφούς του ἐξ ὑπακοῆς στήν ἐντολή τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.

Τήν ἀγάπη του αὐτή πρός τήν ἐν Χριστῷ ἐλευθερία διατυπώνει σέ ἐπιστολή του τό 1967: «Προσωπικῶς ὅμως δέν δύναμαι ἀτυχῶς νά συμβιβασθῶ μέ τό ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦν ἀνελεύθερον στρατιωτικόν καθεστῶς, ὅσον καί ἄν τοῦτο ὁμιλῇ περί ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ κ.τ.ῶ., τά ὁποῖα οὐσιαστικῶς καταλύει, διότι καταλύει τήν κυριωτέραν προϋπόθεσίν των, δηλαδή τήν ἐλευθερίαν... Ἐφ' ὅσον δέ τό ἔργον τοῦ Κυρίου στηρίζεται πλήρως εἰς τήν ἐλευθερίαν... καί ἐφ' ὅσον τό ἀσπάζομαι πλήρως, δέν θά ἠδυνάμην μέ κανένα τρόπον νά συμβιβασθῶ ἤ νά ἐπαινέσω καί ὅπωςδήποτε ἐξάρω... ἀρχάς καί ἐξουσίας καταλουούσας τήν θεμελιωδεστάτην ἀρχήν αὐτήν»²².

ζ. Συγχωρητικότης.

Γιά τήν παραπάνω στάσι του συκοφαντήθηκε πολύ. Εἶναι ἀξιοθαύμαστη ἡ ἀγάπη του πρός τούς κα-

20. Γαλ. ε' 1.

21. Πρβλ. Α' Κορ. ζ' 23.

22. Ἐπιστολή Σεβ. Μητρ. Τρίκκης Διονυσίου, Μάρμπουργκ, 22-7-1967, σελ. 1.

τηγόρους του: «Δέν πειράζει πού καταδικάζομαι ἀναπολόγητος... Λυπούμαι μόνο γιατί καί αὐτοί πού ἔκαναν καί εἶπαν ὅ,τι εἶπαν εἶναι πνευματικά μου παιδιὰ καί ψυχές πού γι' αὐτές χρωστώ μόνο ἀγάπη καί τίποτε ἄλλο. Εὐχόμαι νά μὴ λογαριάση ὁ Θεός τό λάθος τους»²³.

η. Ἀσκητικό φρόνημα.

Εἶναι ἀδύνατον νά περιγράψῃ κανεῖς τά ἀσκητικά ἀγωνίσματα τοῦ π. Εὐσεβίου, τίς νηστεῖες του, τοὺς κόπους του σέ χειρονακτικές ἐργασίες, τίς ὁδοιπορίες του, τίς ὀρθοστασίες του, τίς ἀγρυπνίες του, τήν ἐκούσια πτωχεία του, τήν ἀγόγγυστο ὑπομονή του στίς ἀρρώστιες.

Λαϊκός ἀκόμη, συμμετεῖχε μέ ὁμάδα νέων στήν ἀπομάκρυνσι τῶν ἐρειπίων, μετά ἀπό τοὺς σεισμούς στόν Δομοκό τό 1953, μέ φτυάρια καί κασμάδες. Ὁταν σουρούπωνε, μάζευε τοὺς χωρικούς καί τοὺς ὠμιλοῦσε πνευματικά. Κάποιος ἀριστερός, ἐνοχλημένος γι' αὐτό, τόν κατηγόρησε λέγοντας: «Ἐσεῖς οἱ καλαμαράδες δέν ξέρετε πῶς βγαίνει τό φωμί. Δέν ξέρετε ἀπό δουλειά καί ἀπό ἰδρώτα». Καί ὁ τότε Στέργιος Βίττης τοῦ ἀπήντησε: «Γιά νά δοῦμε πῶς εἶναι τά χέρια μας». Οἱ παλάμες του ἦταν γεμάτες ἀπό ρόζους καί μουντζοῦρες ἀπό τό μελάνι τοῦ τυ-

23. Ἐπιστολή Ἀναστασοπούλῳ, Μάρμπουργκ, 15-2-1967.

πογραφείου, όπου τότε δούλευε, ενώ του άλλου λεί-
εσ. Από τότε εκείνος δέν τόλμησε νά ξαναμιλήση.

Όταν βρισκόταν στό έρημητήριο του αγίου Νικο-
λάου στό Ραϊτβικ, περπατούσε τρεις ώρες μέσα στά
χιόνια, γιά νά πάη στόν τόπο όπου έργαζόταν σάν
λαντζέρης, και άλλες τόσες γιά νά γυρίση, πέντε ή-
μέρες τήν έβδομάδα, μέ θερμοκρασίες από -35°C
έως -20°C. Ανάλογα ζούσε και στό ήσυχαστήριο του
Κρουονερίου της Φαιάς Πέτρας. Έξωμολογούσε στόν
άγιο Νεκτάριο του Σιδηροκάστρου. Γιά νά φθάση
έγκαίρως –κατά τίς 8 τό πρωί– ξεκινούσε από τό
κελλί του μέ τά πόδια στίς 4. Έφθανε στην Φαιά Πέ-
τρα μετά από 2 ώρες και έπαιρνε κάποιο αὐτοκίνη-
το μέχρι τό Σιδηρόκαστρο. Έξωμολογούσε μέχρι τίς
10 τό βράδυ. Έπιστρέφοντας, πολλές φορές έφθανε
στίς 2 τό πρωί στό κελλί του, περπατώντας πάλι μέ
τά πόδια από τήν Φαιά Πέτρα μέχρις αὐτό.

Μετά τήν τελευταία εγχείρησι στην μέση του, και
ένώ ήταν στό στάδιο της αναρρώσεως, ειδοποιήθηκε
γιά μία άγρουπνία στην Μονή του αγίου Χρυσοστόμου
στό Σιδηρόκαστρο. Άμέσως έσπευσε νά ανταποκρι-
θη. Κατά τήν θεία Λειτουργία στεκόταν ὄρθιος, όπως
έκανε πάντοτε. Ίσως γι' αὐτό ή εγχείρησις εκείνη
δέν έφερε τό αναμενόμενο ὄφελος, μέ αποτέλεσμα
ὁ π. Εὐσέβιος έκτοτε νά κυρτώση ανεπανόρθωτα.

θ. Ήσυχαστικό φρόνημα.

Μία σημαντική αγία συνήθεια τοῦ π. Εὐσεβίου ἦταν «ἡ φυγή». Μέ τόν τίτλο αὐτό δημοσίευσε καί μία σειρά διηγημάτων σέ ξεχωριστό τόμο. Ὅταν ἡ παραμονή του σέ ἓνα χῶρο τόν δυσκόλευε πνευματικά, προτιμοῦσε νά φεύγῃ. Δέν ἔφευγε ἀπό δειλία, ἀλλά γιά νά μή χάνῃ τήν δυνατότητα τῆς κοινωνίας του μέ τόν Θεό: «Ὁ Κύριος ἄς δείξῃ, ἄν ἡ ἀκολουθηθεῖσα πορεία τοῦ ὑποφαινομένου ἦτο ἡ ἐνδεδειγμένη ἢ, ἐάν οὐ, ἄς φανῇ ἴλεως, διότι πάντοτε ἀγαθῶ συνειδότε ἠκολουθήθη καί ἐν πολλῇ καί μετὰ πολλῶν δακρῶν προσευχῇ καί πρὸς καλλιτέραν εὐαρέστησιν ἐνώπιον Αὐτοῦ ἐγένετο παρά τάς μή συμφῶνους ἀπόψεις ἄλλων, διά τάς ὁποίας “οὐκ ἔχω τί εἰπεῖν”»²⁴, ἔγραφε τό 1982. Τοῦ προσφέρθηκαν ὑψηλές θέσεις, ὅπως π.χ. τοῦ Ὑποδιευθυντοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Κέντρου στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης ἀπό τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα, ἢ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Πεντέλης ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἱερώνυμο τόν Α΄. Ὅλα ὁμως τά ἄφηγε καί ἔφευγε, προτιμώντας τήν ἀφάνεια, πού τοῦ ἐξασφάλιζε τήν ἐσωτερική ἡσυχία καί τήν κοινωνία μέ τόν Θεό.

Πάντοτε ἐπιθυμοῦσε τήν ἡσυχαστική ζωή, ἀκόμη καί ὅταν ἦταν ὑποχρεωμένος νά ζῆ σέ μία πολυμέριμη ζωή. Ὅμως αὐτό πού πάντοτε ποθοῦσε καί

24. Ἐπιστολή Ἀλεξάνδρω Γκανιάτσω, Σιδηρόκαστρον, 1-4-1982.

μυστικά ἐβίωνε, τό καλλιέργησε καί τό αὐξήσε μετά τήν ἀπόσυρσί του στά δύο ἡσυχαστήριά του, πρῶτα τοῦ Ραϊτβικ καί μετά τῆς Φαιᾶς Πέτρας.

ι. Πολυτάλαντος.

Ἦλεγε ὁ μακαριστός Γέροντάς μας, π. Γεώργιος, πού συνδεόταν πολύ μέ τόν π. Εὐσέβιο: «Τόν θεωρῶ ἐφάμιλλο τοῦ π. Παΐσιου (τοῦ Ἁγίου), μέ πολλά χαρίσματα πού δέν τά συναντάει κανεῖς εὐκόλα σήμερα οὔτε σέ Ἁγιορεῖτες οὔτε σέ ἀνθρώπους ἔξω τοῦ κόσμου. Τήν φοβερή ἄσκησι, τήν νηστεία, τήν ἀγρυπνία, τήν κακοπάθεια, τήν ποιμαντική φροντίδα τῶν ψυχῶν, τήν θεολογική συγκρότησι, τήν μόρφωσι, τήν ἀγάπη γιά τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Δέν εἶναι εὐκολο νά συνδυασθοῦν ὅλα αὐτά. Ἦ ἡσυχαστής γίνεσαι ἢ κοινωνικός ἐργάτης. Αὐτός τά συνεδύασε ὅλα. Τόν χαρίτωσε ὁ Θεός, λόγω τῆς καλῆς προαιρέσεώς του».

2. Χαρακτηριστικά τῆς ποιμαντικῆς του.

α. Ἡ ἔκτασις τοῦ ποιμαντικοῦ του ἔργου.

Ὅπως εἶδαμε καί ἀνωτέρω, ὁ π. Εὐσέβιος κατεδεδιόταν τόν ἑαυτό του στήν διακονία τῶν ἐν ἀνάγκαις εὐρισκομένων συνανθρώπων του σέ ὅλη τήν ζωή του. Δέν ὑπῆρχε ἀνάγκη ὑλική ἢ πνευματική τοῦ πλησίον, πού νά μή ἔσπευδε ὡς ὁ «Καλός Σαμαρείτης» νά τήν θεραπεύσῃ. Πολύ ἀπλᾶ ἔγραφε σέ ἐπιστολή του

τό 1968 για τόν έαυτό του: «ό ιερεύς ένταϋθα κατ' έλάχιστον είναι ιερεύς, κυρίως δέ μεταφραστής και διεκπεραιωτής πλήθους άλλων μικρών και μεγάλων ύποθέσεων τών όμογενών»²⁵.

«Έργάσθηκε ώς δημόσιος ύπάλληλος, και μετά τήν όχτάωρη έργασία του ήταν ό πνευματικός, ό δάσκαλος, ό κοινωνικός λειτουργός, ό διερμηνέας, ό μεταφραστής, ό σύμβουλος, ό συμπαραστάτης τών Έλλήνων, πού διαρκώς κατέφθαναν από τήν Έλλάδα... Ώς ιερέας διακονούσε τόν έλληνισμό όλης τής νότιας Σουηδίας, τής Κοπεγχάγης και τοϋ Όσλο. Σέ όλες τίς πόλεις και κωμοπόλεις πού περιώδευε, γινόταν δέκτης πολλών και ποικίλων προβλημάτων, στά όποια προσπαθοϋσε νά ανταποκριθῆ όσο μποροϋσε περισσότερο. Ένα όξύ πρόβλημα π.χ. πού άπασχολούσε τούς Έλληνες τής Σουηδίας ήταν ή διδασκαλία τής έλληνικῆς γλώσσας στά παιδιά τους... Ακόμη και σήμερα θυμούνται πολλοί Έλληνες πώς συγκέντρωνε μικρούς και μεγάλους και τούς δίδασκε, στους μέν μεγάλους τήν σουηδική γλώσσα, στους δέ μικρούς τήν έλληνική»²⁶.

«Στά είκοσι περίπου χρόνια πού έζησε στην Σουηδία στήριξε και συμπαραστάθηκε πολύ κόσμο. Έσωσε κυριολεκτικά από τό στόμα τοϋ λύκου πολλές ψυχές... Τίς βραδυνές ώρες πήγαινε συχνά στά νοσο-

25. Έπιστολή Μπουκουβάλα, Göteborg, 22-12-1968.

26. Ό πατήρ Εϋσέβιος Βίττης, ένθ' άνωτ., σελ. 69-70.

κομεία, στους καρκινοπαθείς και τους προσέφερε διάφορες υπηρεσίες άφιλοκερδώς, για να ζήσει, όπως έλεγε, τόν ανθρώπινο πόνο από κοντά. "Όταν περνούσε από άμαξια σταθμευμένα, έβλεπε μήπως ο χρόνος στάθμευσης πλησίαζε να τελειώσει. Τότε έβαζε ο ίδιος χρήματα για να μή τους βάλουν πρόστιμο»²⁷.

Γινόταν, κατά τόν Άπόστολο, «τοις πάσι τά πάντα, ίνα πάντως τινάς σώση»²⁸. Συμπαρίστατο υλικά σέ ένδεεις, συνέχαιρε μετά τών χαιρόντων και παρηγορούσε τούς πενθοῦντες, άνέπαυε τούς άσθενείς, δέν παρέβλεφε τούς ήλικιωμένους γονείς του, ειρήνευε τούς άντιμαχομένους, μεσολαβοῦσε για τήν έπανασύνδεσι χωρισμένων οίκογενειών, υπερασπιζόταν τούς καταφρονημένους.

Συνέγραφε βιβλία, άρθρα σέ περιοδικά και χιλιάδες έπιστολές, για να οδηγήση τούς αναγνώστες τους στον δρόμο του Θεού, λειτουργούσε, έξωμολογούσε, εκήρυττε τόν λόγο του Θεού, προσήχετο θερμά και μετά δακρύων για τό λογικό ποιμνιό του.

β. Η ποιότης του ποιμαντικού του έργου.

Άν και έζησε μεγάλο μέρος της ζωής του στον χώρο της Ευρώπης, όπου δυστυχώς επικρατεί ένα ουμανιστικό πνεύμα, ο π. Ευσέβιος κατώρθωσε με τήν

27. Ένθ' άνωτ., σελ. 73.

28. Α' Κορ. θ' 22.

Χάρι τοῦ Θεοῦ νά διατηρήσῃ τόν ἑαυτό του ἀνεπηρέαστο ἀπό αὐτό. Γι' αὐτό καί κατηύθυνε τά πνευματικά του τέκνα πρὸς τόν Χριστό, ὅπως τόν διδάσκει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἡ ποιμαντική του δέν ἦταν εὐσεβιστική ἢ ἠθικιστική, δηλαδή δέν ἀπέβλεπε σέ μία ἀθεολόγητη εὐσέβεια καί ἠθική. Δέν ἦταν ἀνθρωποκεντρική, ἀλλά Θεανθρωποκεντρική. Ἐπεδίωκε, δηλαδή, νά ὀδηγήσῃ τούς ἀνθρώπους στόν Θεάνθρωπο Χριστό.

Σέ ἄρθρο του κατά τήν δεκαετία τοῦ 60 ἔγραφε: «Ἡ ἀγάπη, ὅπως τή θέλει ὁ Κύριος, δέν εἶναι ψυχολογικῆς τάξεως ἢ καρπός μιᾶς εὐγενικῆς προσπάθειας. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἐπίτευγμα καί καρπός τοῦ ἀνθρώπου πού συνάπτεται μέ αὐτόν πού εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀγάπη, τόν Θεόν. Τόν Θεόν πού “ἀγάπη ἐστὶ”. Ἰστορική ἔκφραση τῆς ἀγάπης αὐτῆς εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς. Ὁ Κύριος εἶναι ἐκεῖνος πού ἀποτελεῖ τήν “ὁδό” γιά τήν ἀγάπη. Καί αὐτό σημαίνει νά εἶναι κανεῖς “σύμφυτος” καί “σύσσωμος” καί “ἕν” μέ τόν Κύριον, γιά νά βαδίσῃ τήν ὁδό αὐτή»²⁹.

Φεύγοντας ἀπό τήν Σουηδία, ἀπηύθυνε θερμή δέησι πρὸς τόν Κύριο γιά τά πνευματικά του τέκνα πού ἄφηνε ἐκεῖ. Μεταξύ ἄλλων Τοῦ ἔλεγε: «Δέξου, Κύριε Ἰησοῦ γλυκύτατε, Ἀρχιποίμην μου Ἰησοῦ, Ἰιέ

29. Τίτλος τοῦ ἄρθρου: «Ἡ πλαστή καί ἡ γνήσια». Ἐστάλη εἰς περιοδικόν Ὁρθόδοξος Κήρυκας, Ὅργανον Ἱ. Μητρ. Θυατείρων Μ. Βρετανίας, σελ. 2-3.

Θεοῦ Μονογενές, Ἀγάπη τῆς Ἀγάπης τοῦ Πατρός, πού εἶναι ἡ ρίζα κάθε ἀγάπης, δέξου, Κύριέ μου, τήν ταπεινή μου προσφορά. Δέξου την καί, ἐπειδὴ ὅπως-δήποτε εἶναι μολυσμένη καί βεβορβορωμένη ἀπό τήν ἄμετρη ἁμαρτωλότητά μου, ἐξάγνισέ την Ἐσύ, καθάρισέ την Ἐσύ, συμμόρφωσέ την Ἐσύ, σύμφωνα μέ τήν δική Σου σοφία καί καθαρότητα. Δέξου τούς κτύπους τῆς καρδιάς μου, ὅσο κι ἂν εἶναι πῆλινη. Δέξου τὰ δάκρυά μου, ὅσο κι ἂν εἶναι γῆινα. Δέξου τήν ταπεινή μου ἰκεσία, ὅσο κι ἂν εἶναι φτωχή καί ἰσχνή. Σέ ἰκετεύω, φτωχό Σου πρόβατο κι ἐγώ, γιά τὰ πρόβατά Σου, πού εἶναι ἀδέρφια μου, πού εἶναι ἀδέρφια Σου, πού εἶναι παιδιά τοῦ “Πατρός ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς”, Πρωτότοκε καί Πρεσβύτερε Ἀδελφέ, Κύριε καί Δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, Σωτήρ μου»³⁰.

Ἐπειδὴ ἤθελε νά φανερώνεται ὁ Χριστός, ἔκρυβε πάντοτε τόν ἑαυτό του. Ἔτσι, ὅταν συναντήθηκε μέ μία οἰκογένεια πού εἶχε ἕνα αὐτιστικό παιδί καί τοῦ ζήτησαν τήν εὐχή του, αὐτός ἀπήντησε: «Ἐγώ ὁ ἁμαρτωλός Εὐσέβιος δέν μπορῶ νά κάνω τίποτα. Ἐνα μπορῶ νά κάνω· νά μή τρώω τίποτα κάθε Τετάρτη γιά τό παιδάκι σας».

Κάποιοι πενθοῦντα, τό 1970, τόν παρηγοροῦσε ὄχι ψυχολογικά ἀλλά θεολογικά: «Εἰς Αὐτόν θά παρεκάλουν νά στραφῆ ἡ προσοχή τῆς πονούσης καρδιάς

30. Ἱερομ. Εὐσεβίου Βίττη, *Προσευχητικές καί...*, ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 25.

Σας. Εἰς τόν Κύριον, ὅστις ἐπιτρέπει τό Μυστήριον τοῦ πόνου, τό ὁποῖον ἐκένωσε μέχρι τρυγός. Ἀποθέσατε, Σᾶς παρακαλῶ, εἰς Αὐτόν τόν πόνον Σας. Ἐν σιωπῇ καί ταπεινώσει. Καί θά αἰσθανθῆτε τήν παρηγορίαν τοῦ Παρακλήτου»³¹.

γ. Θεολογική προσέγγισις τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ σεβασμός πού ἔτρεφε ὁ π. Εὐσέβιος πρὸς κάθε ἄνθρωπο ὡς ἱεροῦ προσώπου, κατὰ τόν λόγο τοῦ Κυρίου, «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί ἐποιήσατε»³², ἐκφράζεται καί στήν ποιμαντική του.

Σέ κάποιο κοριτσάκι πού ἤθελε νά ντυθῆ καρναβάλι, τοῦ ἔστειλε μία ἱστοριοῦλα μέ δύο φίλες πού θέλησαν νά διασκεδάσουν. Ἡ μία ἀπό τίς δύο σκαρφίστηκε νά παραμορφώσῃ μέ μπογιές τήν φωτογραφία τοῦ πατέρα τῆς ἄλλης. Ὅταν ἐκείνη τό ἀντιλήφθηκε, ἡ ἀρχική χαρά της μετατράπηκε σέ θλίψι καί ὀργή, γιατί γελοιοποιήθηκε ὁ πατέρας της. Ἔτσι ὁ π. Εὐσέβιος βρῆκε τήν εὐκαιρία νά τονίσῃ ἀκόμη καί στό μικρό παιδί τήν θεολογική ἀρχή, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καί ὅτι ὡς ἐκ τούτου τό καρναβάλωμα εἶναι μία ἀσέβεια πρὸς τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

31. Ἐπιστολή Δημητριάδη, Göteborg, 5-10-1970.

32. Ματθ. κε' 40.

Όπως ο Θεός δέν παραβιάζει τήν ἐλευθερία, πού ὁ Ἰδιος μᾶς ἔδωσε, ἔτσι καί ὁ π. Εὐσέβιος συμβούλευε νά ἐνεργοῦμε ἀνάλογα πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, ὅταν σφάλλουν. Διηγεῖται ὁ κ. Α. Τ.: «Ἡ κόρη μου, φοιτήτρια νομικῆς, μία μέρα ἄργησε πολύ νά γυρίση στό σπίτι. Ἐγώ θύμωσα πολύ καί τῆς ἔβαλα τίς φωνές. Ἐπί τρεῖς ἡμέρες δέν τῆς μιλοῦσα καθόλου. Μοῦ παίρνει ξαφνικά τηλέφωνο ὁ π. Εὐσέβιος στό γραφεῖο μου, χωρίς κανεῖς νά τόν ἔχη ἐνημερώσει, καί μοῦ λέει: “Γιατί κόβετε τόν ὀμφάλιο λῶρο μέ τήν κόρη σας; Ἄν αὔριο-μεθαύριο ἔχει ἀνάγκη, ποῦ θά πάη; Για πέστε μου!”».

Μέ τήν ἴδια ἀγάπη πρὸς τόν κάθε ἄνθρωπο, καί μάλιστα τόν βαρύτερα πάσχοντα, πού δέν τόν βλέπει μέ κριτήρια γήινα ἀλλά θεολογικά, δηλαδή ὡς «ζῶον... τῇ πρὸς Θεόν νεύσει θεούμενον»³³, κατὰ τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, ἀντιμετώπιζε καί τό θέμα τοῦ καλουμένου «ἐγκεφαλικά νεκροῦ» ἀνθρώπου. Σέ σχετικῆ ἐρώτησι πού τοῦ ἐτέθη, ἀπήντησε γραπτῶς: «Ἐφόσον δέν ὑπάρχει καί ὁ λεγόμενος “καρδιακός θάνατος”, ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι νεκρός, ἀφοῦ λειτουργεῖ ὁ ὀργανισμός του... Ποίος ἄνθρωπος ἔχει δικαίωμα νά κόψη τό νῆμα τῆς ζωῆς κάποιου ἄλλου; Ἡ ζωή δέν εἶναι δική μας ἀλλά δῶρο τοῦ Θεοῦ προσωπικό... Ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξή ἀποτελεῖ

33. Ἀγ. Γρηγορίου Θεολόγου Ἔργα, Λόγος ΛΗ' «Εἰς τὰ Θεοφάνια, εἴτουν Γενέθλια τοῦ Σωτήρος», ΕΠΕ, τόμ. 5, Θεσ/νίκη 1977, σελ. 54.

μυστήριο και δέν νομίζω, ὅτι μπορεῖ ἡ ἐπιστήμη νά εἰσχωρήσει στό μυστήριο αὐτό... Ἀμφιβάλλω δέ, ἂν στίς περιπτώσεις αὐτές γίνεται συζήτηση ἢ ἐνέργεια βάσει τοῦ μυστηρίου τῆς ἀνθρώπινης ὑποστάσεως καί μέ τήν προοπτική τῆς αἰωνιότητος τοῦ ἀσθενοῦς».

δ. Τό βάθος τοῦ ποιμαντικοῦ του ἔργου.

Τό ποιμαντικό ἔργο τοῦ π. Εὐσεβίου δέν ἦταν ἐπιφανειακό. Ὅπως ὁ ἴδιος συνεχῶς ἔσκαβε μέσα του, κρίνοντας πολύ αὐστηρά τόν ἑαυτό του, καί ζητοῦσε νά ἔχη οὐσιαστική σχέσι μέ τόν Χριστό μας, μέ τόν ἴδιο τρόπο προσπαθοῦσε νά καλλιιεργῇ καί τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων.

Δέν τόν ἱκανοποιοῦσε μία ἐξωτερική θρησκευτικότητα καί τυπολατρεία. Ἐστόχευε στόν ἕσω ἄνθρωπο, στήν βαθεῖα καρδιά του καί αὐτήν ἤθελε μέ τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ νά μεταμορφώση σέ κατοικία Χριστοῦ. Ἀκολουθοῦσε καί στό σημεῖο αὐτό τόν θεῖο Ἀπόστολο Παῦλο πού ἔγραφε: «*Τεχνία μου, οὐς πάλιν ὠδίω, ἄχρις οὔ μορφωθῆ Χριστός ἐν ὑμῖν*»³⁴.

Γράφει πολύ ὁμορφα σέ ἕνα βιβλίο του: «Ἄς ἀφήσουμε λοιπόν τίς τυχόν ἀπογοητεύσεις μας καί τίς ἀπαισιοδοξίες γιά τίς τυχόν ἀδυναμίες μας. Ἄς ἀγαπήσουμε περισσότερο καί συνεπέστερα τόν Κύριο Ἰησοῦ μας. Ἄς τόν ἐπικαλοῦμαστε συνεχῶς μέ

34. Γαλ. δ' 19.

τήν καρδιακή προσευχή καί ἄς τρέφουμε ἔτσι τήν ἱε-
ρή φλόγα τῆς ἀγάπης στόν Κύριο. Ἡ ἀκατάπαυστη
ἐπίκληση τοῦ Ἰησοῦ κόμπο τόν κόμπο, ἡ χρήση τοῦ
κομποσκοινιοῦ μας, μέ στεναγμό στόν στεναγμό ἀπό
τά βάθη τῆς καρδιάς μας, μέ χτύπο στόν χτύπο τῆς
“καιομένης καρδιάς” μας, θά εἶναι οἱ “σταγόνες, αἶ
πέτρας κοιλαίνουσι” πέφτοντας μιά μιά, ἀθόρυβα,
ἀσήμαντα, ἀδύναμα, φαινομενικά σπάζοντας οἱ ἴδι-
ες σέ χίλια σταγονίδια καθώς θά πέφτουν στή σκλη-
ρή πέτρα. Τελικά ὅμως θά τήν ὑποτάξουν. Θά εἶναι
τά δόντια τοῦ πριονιοῦ, πού λίγο λίγο τρῶνε τόν
κορμό καί τοῦ πιό ψηλοῦ καί δυνατοῦ δέντρου. Καί
ὅ,τι δέν πέτυχαν ἀνεμοβρόχια, καταιγίδες καί θύελ-
λες, τό κατορθώνουν τά ἀσήμαντα αὐτά δοντάκια,
πού σιγά σιγά, ἀλλά συστηματικά, τό ρίχνουν τελι-
κά κάτω. Θά εἶναι ἡ σιγανή βροχούλα, πού πέφτον-
τας ἀπαλά ἀπαλά στήν κατάξερη γῆ τήν κάνει
γόνιμη καί πολύκαρπη καί ἱκανή “τοῦ ἐξαγαγεῖν
ἄρτον ἐκ τῆς γῆς καί χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώ-
πων”³⁵. ἱκανή νά χορτάσουν “τά ξύλα τοῦ πεδίου
(καί) αἶ κέδροι τοῦ Λιβάνου”³⁶ οἱ πελώριες ἱκανή
νά μεταμορφώση “γῆν ἔρημον καί ἄβατον καί ἄνυ-

35. Πρβλ. Ψαλμ. ργ' 14-15.

36. Ψαλμ. ργ' 16.

δρον”³⁷ σέ πραγματικό παράδεισο, δηλαδή τήν καρδιά μας»³⁸.

Άλλοῦ πάλι, ἀποτυπώνοντας τήν προσωπική του ἐμπειρία, γράφει: «Ὁ ἄνθρωπος δέν σώζεται μέ τό ἔργο του καί τά ἐπί μέρους ἔργα του, ὅσο καλά κι ἄν εἶναι. Χρειάζεται νά γίνη ὁ ἴδιος ἔργο τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νά γίνη πιό εὐκόλος σέ σφυρηλατήσεις καί πιό ταπεινός στά χέρια τοῦ Δημιουργοῦ του. Πρέπει νά γίνη πιό εὐπλαστος ἀπό ὅ,τι ὁ ἄργιλλος στά χέρια τοῦ κεραμέως· πιό εὐλύγιστος ἀπό τίς βέργες τῆς ἰτιᾶς στά χέρια τοῦ καλαθοπλέχτη· πιό φτωχός καί πιό ἐγκαταλελειμμένος ἀπό τό νεκρό δέντρο μέσα στό δάσος στήν καρδιά τοῦ χειμῶνα. Μόνο ἀπό αὐτή τή θέση τῆς ἀγωνίας καί μέσα σ’ αὐτή τήν συγκατάθεση πτωχείας μπορεῖ νά ἀνοίξη ὁ ἄνθρωπος στό Θεό μιᾶ πίστωση χωρίς ὅρια, ἀφήνοντάς του μέ ἐμπιστοσύνη τήν ἀπόλυτη πρωτοβουλία γιά τήν ὑπαρξη καί τή σωτηρία του. Τότε μπαίνει οὐσιαστικά μέσα σέ μιᾶ ἅγια ὑπακοή. Γίνεται παιδί καί ὁμολογεῖ τό θεῖο παιχνίδι τῆς δημιουργίας. Πέρ’ ἀπ’ τόν πόνο καί τήν ἡδονή ἀποχτάει τή γνωριμία μέ τή χάρά καί τή δύναμη. Μπορεῖ νά βλέπη μέ τήν ἴδια διά-

37. Πρβλ. Ψάλμ. ξβ’ 2.

38. Ἀρχιμ. Εὐσεβίου Βίττη, *Ἐμεῖς καί ἡ ἀγάπη μας*, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου, Ἅγιον Ὅρος 2012, σελ. 27-28.

θεση στην καρδιά του τόν ήλιο και τό θάνατο. Μέ τήν ἴδια σοβαρότητα και τήν ἴδια φαιδρότητα»³⁹.

Κάποτε, όταν ἐξωμολογοῦσε στόν ἅγιο Νεκτάριο, τόν πλησίασαν δύο φίλες, συνδεδεμένες μέ πολύ δυνατή και μακροχρόνια ἐν Χριστῶ φιλία. Ὁ π. Εὐσέβιος χαιρόταν πολύ όταν τίς ἔβλεπε. Τίς εἶχε πει ὅτι μοιάζουν μέ τόν Δάμωνα και τόν Φιντία. Ὅμως πρίν λίγο καιρό εἶχε μπῆ ἀνάμεσά τους μία ψυχρότητα, λόγω κάποιας παρεξηγήσεως τῶν ἀνδρῶν τους. Αὐτή τήν φορά, μόλις τίς εἶδε, ἄν και δέν εἶχε ἄλλον στό Ἐξομολογητήριο, τίς ἄφησε νά περιμένουν τοῦλάχιστον 20 λεπτά ἀπ' ἔξω. Στήν συνέχεια, ἀφοῦ ἄνοιξε τήν πόρτα, τίς λέγει μέ πολλή σοβαρότητα: «Ἄλλες ἀδελφές περίμενα και ἄλλες μοῦ ἤρθαν». Και ἔκλεισε πάλι τήν πόρτα, χωρίς νά τίς δεχθῆ. Αὐτές φυσικά κατάλαβαν τό λάθος τους.

Τό βάθος στό ὁποῖο πρέπει νά φθάσουμε ὡς Χριστιανοί, τό ἀποτυπώνει ὁ π. Εὐσέβιος μέ ὁμορφά σέ μία ὁμιλία του γιά τόν «χρυσό κανόνα τοῦ Εὐαγγελίου». Παραθέτουμε ὀλίγα χαρακτηριστικά ἀποσπάσματα: «Καθώς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, και ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως»⁴⁰... Σ' αὐτό τό «καθώς θέλετε...» ὑπάρχει και τό καθώς θέλετε ἵνα μή ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἐννοεῖται αὐ-

39. Ἰερομ. Εὐσεβίου Βίττη, *Περί χριστιανικῆς ἀσκήσεως*, ἐκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», Θεσ/νίκη, σελ. 46-47.

40. Λουκ. στί 31.

τό, ἔχει λοιπόν μία θετική καί μία ἀρνητική ἄποψη. Ἐς πάροουμε τήν ἀρνητική ἄποψη. Τί θέλω νά μή μοῦ κάνουν οἱ ἄνθρωποι;... Δέν θέλω νά μέ σκοτώσουν, νά μοῦ ἀφαιρέσουν τήν ζωή, δέν θέλω νά μέ μισοῦν... Ἐφ' ὅσον λοιπόν λέγει ὁ Κύριος δέν θέλεις νά σέ μισοῦν, νά σέ σκοτώνουν, νά σέ ἐκμεταλλεύονται... ἔτσι καί σύ νά μή μισεῖς, νά μή σκοτώνεις, νά μή φθονεῖς... Ἡ ἄλλη πλευρά εἶναι “καθώς θέλετε”, ὅπως θέλετε νά σᾶς κάνουν. Θέλουμε νά μᾶς ἀγαποῦν, θέλουμε νά μᾶς ἐκτιμοῦν, θέλουμε νά μᾶς τιμοῦν... Τό ἴδιο κάνετε καί ἐσεῖς, λέει ὁ Κύριος... Τό δεύτερο στοιχεῖο εἶναι... Μή περιμένετε νά σᾶς κάνουν πρῶτοι οἱ ἄλλοι τό καλό, ἀλλά ἐσεῖς πρῶτοι. Δηλαδή πρωτοβουλία τῆς ἀγαθοποιίας... Καί τό τρίτο σημεῖο (εἶναι)... ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀπευθύνεται στόν ἄνθρωπο καί ζητάει μία ἐσωτερική βαθειά μεταβολή... Θέλει νά πιστέψω βαθειά στό λόγο τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐτός ὁ λόγος θά μέ σώσει... νά τόν ἀκούσω ὡς λόγο τόν ὁποῖο μοῦ ἀπευθύνει ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος μέ καλεῖ νά πιστέψω ἀπόλυτα στό λόγο Του, ὡς εἰς λόγον τοῦ Θεοῦ, νά μετανοήσω, νά ἀπαρνηθῶ τήν ἁμαρτία, νά ἔρθω κοντά Του, νά κλάψω, νά ζητήσω τό ἔλεός Του καί νά Τοῦ πῶ: “ἄνοιξον Κύριε τά ὄμματά τῆς διανοίας μου... Ἐν τῷ φωτί Σου ὁφόμεθα φῶς”...».

Καί τελειώνει τήν ὁμιλία του αὐτή μέ μία ἱστορία δύο ἀδελφῶν γεωργῶν, τοῦ Κώστα, πολύτεκνου μέ

6 παιδιά, καί τοῦ Νίκου, ἄτεκνου ἀλλά μέ πολλές ἀρρώστιες, καί αὐτοῦ καί τῆς γυναίκας του. «Ὅταν ἔγινε ὁ θερισμός καί μαζεύτηκαν οἱ θημωνιές, λέει ὁ Νίκος στήν γυναίκα του, “ἄκουσε γυναίκα, ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε πολλά, ὁ ἀδερφός μας ὁ καημένος πῶς νά βγάλει πέρα, βέβαια ἦταν καλή ἢ σοδιά, ἀλλά τόσα στόματα ποῦ νά τά χορτάσει. Λοιπόν, συμφωνεῖς νά πᾶμε κρυφά νά δώσουμε στόν ἀδερφό μου κάτι; Συμφωνεῖς;” “Συμφωνῶ”, λέει ἡ γυναίκα, ἦταν καλή ψυχή. Καί ξεκινάει λοιπόν τό βράδυ ὁ Νίκος μόλις κρύφτηκε τό φεγγάρι καί ἦρθε τό σκοτάδι καί παίρνει δεμάτια καί τά κουβαλάει στόν ἀδερφό του. Κουβαλάει, κουβαλάει, κάνει μία ἄλλη θημωνιά, ἦταν θημωνιές πολλές “ἔ! λέει, δέν θά πάρει μυρωδιά τί συνέβη”. Τήν ἄλλη μέρα ἦταν ἱκανοποιημένος, ἄρχισε τό ἀλώνι, κοιτάζει στίς γωνιές του, περίεργο πρᾶγμα, λέει, πολλά μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός, μοῦ ἔδωσε τόσα πολλά καί δέν τελειώνουν. Τό βράδυ ξανά πάλι ἄλλη θημωνιά ὀλόκληρη στόν ἀδερφό του. Συνεχίζει τήν ἄλλη μέρα τό ἀλώνισμα, δόξα τῷ Θεῷ, λέει, τόσα ἔδωσα καί πάλι δέν λιγοστεύουν. Τήν τρίτη μέρα, τήν τέταρτη μέρα, τήν πέμπτη μέρα συνέχιζε, κι ἀλώνιζε κιόλας. Τήν ἕκτη μέρα καθώς προχωροῦσε, βλέπει κάποιον ἄνθρωπο στόν ἴσκιο, “ποιός νά εἶναι αὐτός πού ἔρχεται καί δέν θέλω νά μέ δεῖ κανείς”, ἀλλά δέν μποροῦσε νά κάνει τίποτα. Δέν εἶχε ἄλλο μονοπάτι νά φύγει, “ἔ, λέει, ποιός νά εἶναι, δέν θά μέ

παρεξηγήσει, ἄλλωστε ἐγὼ δὲν κουβαλάω ἀπὸ ξένο χωράφι, ἀπὸ τὸ δικό μου πάω πρὸς τὰ ἐκεῖ. ἼAs προχωρήσω”, καὶ προχωρεῖ καὶ συναντιέται μὲ τὸν ἄγνωστο ἐκεῖνον! Ἦταν ὁ ἀδερφός του ὁ Κώστας, ὁ ὁποῖος εἶχε σκεφτεῖ τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ κουβαλοῦσε κάθε βράδυ κρυφά, κι αὐτός τὰ δεμάτια, γι’ αὐτὸ δὲν τέλειωναν οἱ θημωνιές τοῦ Νίκου. Παρατοῦν τὰ δεμάτια καὶ ἀγκαλιάζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. “Ἀδερφέ μου!” αὐτὴν τὴν φράση μόνον μπόρεσαν νὰ ποῦν. Τὰ δάκρυα πού ἔπεσαν ἀπ’ τὰ μάτια τους, θά ’λεγε κανεῖς, χάραζαν πάνω στό χῶμα τοῦ δρόμου ἐκείνου... αὐτόν τὸν λόγο “καθὼς θέλετε...”»⁴¹.

ε. Ποιμαντική μὲ τὸ προορατικὸ τοῦ χάρισμα.

Ὁ ψυχίατρος Στέργιος Κ. περιγράφει, πῶς πρωτογνώρισε τὸν π. Εὐσέβιο στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Σιδηροκάστρου: «Μέ δισταγμὸ χτύπησα τὴν πόρτα του –ἡ ὥρα ἦταν 11 τὸ βράδυ–, λέγοντάς του πῶς τὸ μόνο πού θέλω εἶναι νὰ μοῦ ὀρίσει ἕνα ραντεβού... Ἐπέμενε νὰ περάσω μέσα...“Ἐλᾶτε, καθίστε”, μοῦ εἶπε. “Ἄλλωστε εἶμαστε καὶ συνονόματοι”. “Δέ μέ λένε Εὐσέβιο”, τόλμησα ὁ ἀγενής νὰ ψελλίσω. “Στέργιο δέ σέ λένε; Καὶ μένα τὸ ὄνομά μου ἦταν Στέργιος, πρὶν ἐνδυθῶ αὐτὸ τὸ ταπεινὸ ράσο”... “Ἄλλωστε κάνουμε καὶ τὴν ἴδια δουλειά” εἶπε. “Δέν καταλαβαίνω, γέροντα, τί ἐννοεῖτε;”... “Καὶ ἐσεῖς θε-

41. Ὁ πατήρ Εὐσέβιος Βίττης, ἐνθ’ ἄνωτ., σελ. 13-23.

ραπευτής ψυχῶν εἶστε, παιδί μου. Καθίστε”. Καί συνέχισε: “Ἄλλωστε εἶμαστε καί πατριῶτες”. “Τί ἐννοεῖτε, γέροντα, εἶμαστε πατριῶτες;”. “Ἀπό τήν Πτολεμαΐδα δέν εἶστε; ...” Ἦμουν κεραυνοβολημένος στήν κυριολεξία... Ἄρχισε νά μέ ρωτᾶει ὅλα ὅσα θά ἤθελα νά συζητήσω μαζί του. Διάβαζε τίς σκέψεις μου, τά ἐρωτηματικά μου, τίς ἀγωνίες μου καί μέ παραδείγματα ἀπ’ τήν θύραθεν σοφία ἀρχικά καί στό τέλος ἀπ’ τή ζωή τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καί ἀπό τά κείμενα τῆς Ἁγ. Γραφῆς μου ἔδινε ἀπαντήσεις... Εἶχαν περάσει δύο ὥρες καί πλέον. Μοῦ πρότεινε, ἐάν ἤθελα, νά προσευχηθοῦμε μαζί. Γονάτισα. Εἶπε τίς εὐχές. Μιά γλυκειά γαλήνη γέμισε τήν ψυχή μου»⁴².

Διηγεῖται ἡ κ. Κ. Σ.: «Ἦμουν νιόπαντρη καί δέν εἶχε ἀσφαλισθῆ ἀκόμη ὁ σύζυγός μου. Γι’ αὐτό χρησιμοποίησα τό βιβλιάριο τῆς θείας μου, γιά νά πάρω κάποια φάρμακα. Τό βράδυ εἶχαμε συνάντησι μέ τόν Γέροντα. Μόλις μπήκαμε, μᾶς καλωσόρισε μέ ἐγκαρδιότητα: “Καλῶς τους! Τί κάνετε κ. Γ., κ. Κ.;”. “Δόξα τῷ Θεῷ, Γέροντα, καλά”. Λέει: “Νά σᾶς πῶ κάτι; Κάποιοι χρησιμοποιοῦν τά βιβλιάρια κάποιων ἄλλων”. “Ἀχ, Γέροντα! Ἐγώ τό ἔκανα αὐτό σήμερα”. Χαμογελάει καί λέει: “Αὐτό εἶναι κλεψιά. Εἶναι σάν νά κλέβουμε τό κράτος”».

42. Ψυχιάτρου Σ. Κ., «Ἀναμνήσεις ἀπό τόν π. Εὐσέβιο Βίττη», Βλ. Περιοδ. Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος, τεῦχ. 35/2010, σελ. 54-56.

στ. Ἡ ἀκεραιότης τῆς προσφορᾶς του.

Ὅπως ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος, ἔτσι καί ὁ π. Εὐσέβιος θά μπορούσε νά πῆ: «*Ταῖς χρεῖαις μου καί τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρετήσαν αἱ χεῖρες αὐται*»⁴³. «*Ἴνα μή μωμηθῆ ἡ διακονία*»⁴⁴ του, δέν θέλησε γιά τίς ἀνάγκες τοῦ φθαρτοῦ σαρκίου του νά βασισθῆ στούς ἰσχυροῦς τοῦ κόσμου τούτου. Ἄν καί τοῦ προσφέρθηκαν πολλές, ὑψηλές, προσοδοφόρες καί ἄνετες θέσεις ἐργασίας, αὐτός ἐφύλαξε «*διά τούς λόγους τῶν χειλέων τοῦ Θεοῦ ὁδοῦς σκληράς*»⁴⁵, κοπιᾶζοντας χειρονακτικά μέχρι τά τελευταῖα του, γιά νά διακονῆ καί τόν ἑαυτό του καί αὐτούς πού εἶχαν ἀνάγκη.

«Οἱ συνάδελφοί του στό ἴδρυμα (τοῦ Ραῖτβικ) πού ἐργαζόταν τοῦ ἀγόρασαν δύο φορές στά γενέθλια του δῶρα. Τή μία φορά ἕνα ποδήλατο καί τήν ἄλλη ἕνα μεταχειρισμένο ἀμάξι. Τόν λυπόντουσαν πού τόν ἔβλεπαν νά περπατάει κάθε μέρα τέτοια ἀπόσταση. Ἀρνήθηκε εὐγενικά καί τίς δύο φορές νά δεχθεῖ τά δῶρα τους. Τό ἐπιχείρημά του ἦταν: “Ἰπάρχουν ἑκατομμύρια συνάνθρωποί μου πού δέν μπορούν ποτέ ν’ ἀποκτήσουν οὔτε ποδήλατο οὔτε ἀμάξι. Γι’ αὐτό δέν θέλω νά ἔχω οὔτε ἐγώ”»⁴⁶.

43. Πράξ. κ' 34.

44. Β' Κορ. στ' 3.

45. Πρβλ. Ψαλμ. ιστ' 4.

46. Ὁ πατήρ Εὐσέβιος Βίττης, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 73.

ζ. Η δύναμής του.

Από ποῦ ὁμως ἀντλοῦσε τήν δύναμι γιά νά φέρνη εἰς πέρας τό ἀπροσμέτρητο, ἐπώδυνο καί κοπιαστικό αὐτό ἔργο;

Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ἡ δύναμής του ἦταν ἡ δύναμις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τό ὁποῖο «τά ἀσθενῆ θεραπεύει καί τά ἐλλείποντα ἀναπληροῖ»⁴⁷.

Ἀλλά μέ ποιό τρόπο ὁ π. Εὐσέβιος διατηροῦσε συνεχῶς τήν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα του;

Εἶναι προφανές ὅτι τοῦτο ὠφείλετο στήν ἄπειρη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού ἐπέβλεπε «ἐπί τόν ταπεινόν καί ἡσύχιον καί τρέμοντα τούς λόγους Του»⁴⁸, π. Εὐσέβιον. Στήν ἀγάπη αὐτή ἀνταποκρινόταν καί ὁ π. Εὐσέβιος προσφέροντας συνεχῶς τόν ἑαυτό του στόν Θεό μέ τήν ἀέναο μετάνοιά του καί τήν βαθεῖα του ταπείνωσι.

η. Πειρασμοί ἐκ τοῦ ἐχθροῦ.

Γιά τήν θεοφιλῆ αὐτή διακονία του, ὁ π. Εὐσέβιος δέν ἦτο δυνατόν νά μείνη ἀπρόσβλητος ἀπό τήν κακία τοῦ κοινοῦ πολεμίου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἄν καί πολλές φορές δοκιμάστηκε σκληρά, ὁμως Χάριτι Θεοῦ ἐνίκησε. Παίρουμε μικρή γεῦσι γιά τίς δοκιμασίες του αὐτές ἀπό τούς παρακάτω λόγους του:

47. Ἀκολουθία τῆς Χειροτονίας.

48. Πρβλ. Ἦσ. ξστ' 2.

«Πόσες φορές δέν ἀποζήτησα τό θάνατο στίς σκληρές ὥρες τῆς ἀκηδίας καί στίς ἀτέλειωτες ὥρες τῆς ἀγρυπνίας, ἐνῶ τό κορμί εἶχε ἀπόλυτη τήν ἀνάγκη τοῦ ὕπνου! “Πάρε με, Κύριε”. “Περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη... ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου, πρὸς σέ Κύριε ὁ Θεός μου... ἔλθοι πρὸς σέ ἡ προσευχή μου”⁴⁹»⁵⁰.

* * *

Ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστής Ἰωάννης παρουσιάζει τόν Κύριό μας ὡς τόν καλό Ποιμένα λέγοντας: «Ὁ ποιμήν ὁ καλός τήν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπέρ τῶν προβάτων»⁵¹. Καί εἶναι ὁ καλός Ποιμήν, διότι «ἐαυτόν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών»⁵², καί ἦλθε ζητώντας τό «πλανώμενον πρόβατον»⁵³, δηλαδή τήν πεσοῦσα στούς κρημνοὺς τῆς ἁμαρτίας φύσι μας. Τήν ἔσωσε ἐνωθεῖς καθ’ ὑπόστασιν μέ αὐτήν, τήν ἀνέστησε ἐκ τῶν νεκρῶν κατὰ τήν ἐνδοξό του Ἀνάστασι, τήν ἀνέβασε στούς πατρικούς θρόνους κατὰ τήν Ἀνάληψί του καί τήν ἐνεθρόνισε στούς κόλπους τῆς Θεότητος.

Τό ἔργο τοῦ Ἀρχιποιέμενος Χριστοῦ συνεχίζουν μέ τήν δύναμί Του ὅλοι οἱ ἅγιοι Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας,

49. Ἰωνᾶς β’ 6-8.

50. Ἐπιστολή Σεβ. Μητροπολίτη Σουηδίας Παύλω, σελ. 6-7.

51. Ἰωάν. ι’ 11.

52. Φιλ. β’ 7.

53. Πρβλ. Ματθ. ιγ’ 12.

θυσιαζόμενοι για τὰ λογικά Του πρόβατα και προσφέροντάς τα καθαρα και ἅγια στον θρόνο τῆς μεγαλωσύνης Του.

Ἐνας ἀπό αὐτούς ἦταν και ὁ μακαριστός γέρων π. Εὐσέβιος Βίττης, πού προσέφερε και θυσίασε ὅσον ὀλίγοι τον ἑαυτό του για νά ζήση μέ συνέπεια κατά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ και για νά ποιμάνη τὰ λογικά πρόβατα πού ὁ Χριστός τοῦ ἐνεπιστεύθη. Τά ἀγάπησε και τὰ ὠδήγησε μέ τό παράδειγμά του πρωτίστως, ἀλλά και μέ τον λόγο του εις ὁδοῦς σωτηρίας, πρῶτα «ποιήσας» και ὕστερα «διδάξας»⁵⁴. Γι' αὐτό και τό ὀλοφώτεινο παράδειγμά του τον καθιστᾶ πρότυπο ποιμένος και διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τον περιέλουσε ὀφθαλμοφανῶς λίγο πρίν τήν κοίμησί του. Νά πῶς περιγράφει ἡ κ. Α. Θ., χήρα σύζυγος τοῦ μακαριστοῦ κ. Δ. Θ. τίς τελευταῖες στιγμές του στον κόσμο αὐτό: «Πῆγα κοντά του (βρισκόταν στό σπίτι τοῦ μακαριστοῦ ἀδελφοῦ του Ρωμύλου) –πονοῦσε, φώναζε: “Παναγία μου, Θεέ μου”– και τοῦ εἶπα: “Γέροντα εἶμαι ἡ Ἀναστασία”. Ἐνα μειδίαμα χαρᾶς και χαμόγελο. “Ἦρθα νά σᾶς δῶ”. “Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ νά εἶναι μαζί σας και ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ νά τὰ διορθώνη ὅλα”. “Ἀμήν”, τοῦ εἶπα ἐγώ. Βυθίστηκε. Ἦταν μεταξύ οὐρανοῦ και γῆς... Ἦταν ὅλος φῶς. Αὐτό πού σᾶς λέω δέν εἶναι

54. Πρὸβλ. Ματθ. ε' 19.

ὑπερβολή... Τό βλέπαμε ὅλοι... Μόνο τό στεφάνι τοῦ ἔλειπε!»⁵⁵.

Κατά τόν σεβαστό Γέροντά μας π. Γεώργιο, ὁ μακάριος Γέρων Εὐσέβιος κατώρθωσε μέ τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ νά συνδυάσῃ τρία τινά: Τήν αὐστηρή ἄσκησι, τήν ἡσυχαστική ζωή καί τήν μεγάλη ποιμαντική προσφορά στόν λαό τοῦ Θεοῦ.

* * *

Θά κλείσουμε μέ δύο προσευχές του, πού ἐκφράζουν μέ τόν καλύτερο τρόπο τήν προσωπικότητά του καί τήν ποιμαντική του:

α.

«ᾤ, Κύριε Ἰησοῦ μου, πρᾶε καί ταπεινέ τῇ καρδίᾳ, σέ παρακαλῶ καί σέ ἱκετεύω μέ ὅλη μου τήν καρδιά:

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ ἐκτιμοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ ἀγαποῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ ἀναζητοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ τιμοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ ἐπαινοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ προτιμοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

55. Μαρτυρία κ. Α. Θ., βλ. Περιοδ. Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος, ἔνθ' ἄνωτ. σελ 58-59.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ συμβουλευῶνται, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ ἐπιδοκιμάζουν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τήν ἐπιθυμία νά μέ φροντίζουν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τόν φόβο νά μέ ταπεινῶνουν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τόν φόβο νά μέ περιφρονοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τόν φόβο νά μέ ἀπορρίπτουν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τόν φόβο νά μέ συκοφαντοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τόν φόβο νά μέ λησμονοῦν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τόν φόβο νά μέ προσβάλλουν, ἐλευθέρωσέ με.

Ἄπό τόν φόβο νά μέ ὑποπτεύωνται, ἐλευθέρωσέ με.

Νά ἀγαποῦν τούς ἄλλους πιά πολύ ἀπό μένα, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!

Νά ἐκτιμοῦν τούς ἄλλους πιά πολύ ἀπό μένα, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!

Νά μεγαλῶνῃ ἡ καλή ἰδέα γιά τούς ἄλλους καί ἡ δική μου νά μειώνεται, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!

Νά χρησιμοποιοῦνται οἱ ἄλλοι πιά πολύ ἀπό μένα, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!

Νά ἐπαινοῦνται οἱ ἄλλοι πιά πολύ ἀπό μένα, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!

Νά θυμούνται μόνο τούς άλλους κι ὄχι ἐμένα, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!

Νά προτιμούνται οἱ ἄλλοι πιό πολύ ἀπό μένα, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!

Νά προοδεύουν οἱ ἄλλοι στήν ἀρετή πιό πολύ ἀπό μένα, ἂν βέβαια μπορέσω νά πετύχω κάτι τέτοιο γιά τόν ἑαυτό μου, δός μου, Κύριε, νά τό θέλω!».

β.

Ταπεινή ἱκεσία ποιμένου ψυχῶν (Εξομολογητική).

«Κύριε, προστάτευσε τήν Ποίμνη Σου! Ὁδήγησέ της τά βήματα “εἰς νομάς σωτηρίου”, “εἰς τόπον χλόης”, “εἰς ὕδατα ἀναπαύσεως”. Ἐκεῖ στούς θεϊκούς λειμῶνες τῆς θείας Σου ἀγαπήσεως ἔκθρεψέ την μέ τά ἀγιαστικά μέσα τῆς χάριτός Σου καί πρό πάντων μέ τήν τροφή τῆς ἀθανασίας, τό πανάγιο Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, τό ἀντίδοτον τοῦ θανάτου. Καί πρό πάντων στείλε ποιμένες ἅγιους, σεμονούς, σώφρονες, καθαρούς, ταπεινούς, τίμιους, ἀνιδιοτελεῖς, ἀληθινούς, γνήσιους, ὄριμους πνευματικά, “ὕγιαίνοντας περί τήν πίστιν”, φωτοειδεῖς καί χριστοειδεῖς, ὥστε νά κατευθύνουν τήν Ποίμνη Σου “εἰς τόπον Σοῦ”. Ναί, Κύριε, Κύριέ μου, Σέ ἱκετεύω θερμά μέ δάκρυα, στείλε ἅγιους ἱερεῖς, ἐργάτες τοῦ θερισμοῦ Σου, οἰκονόμους τῆς ποικίλης Χάριτός Σου στό ἐγκαταλελειμμένο Ποίμνιό Σου. Στείλε ἱερεῖς παρακαλοῦντας τόν λαόν σου, Κύριε! ὦ, πόσο θά

χαίρωμαι, όταν ἡ Ποίμνη Σου θά χαίρεται! Πόσο θά σκιρτῶ ἀπό ἀγαλλίαση, όταν τό λογικό Σου κοπάδι θά ἀναπαύεται κάτω ἀπό τή θεία Σου σκέπη, ἀναπνέοντας τή ζείδωρη αὐρα τῆς Χάριτός Σου, ἤρεμο καί γαλήνιο, γιατί θά ξέρη πῶς πάνω του ἀγρυπνεῖς Ἐσύ ὁ ἴδιος!

[...] Σέ παρακαλῶ· δέξου μιά ταπεινή προσφορά, Κύριε... Καί ἡ προσφορά μου θά εἶναι:

Γιά ὅσα πρόβατά Σου δέν Σέ γνωρίζουν καί γι' αὐτό δέν ἐπικοινωνοῦν μαζί Σου, θά ἐπικοινωνῶ ἐγώ.

Γιά ὅσα πρόβατά Σου δέν κλαῖνε γιά τίς ὅποιες παραβάσεις τους καί ἐκτροπές τους, μικρές ἢ μεγάλες, τίς ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τους, θά κλαίω ἐγώ.

Γιά ὅσα πρόβατά Σου βυθίζονται στό βουρκο τῆς ἁμαρτίας χάνοντας τήν ἀγνότητά τους, θά θρηνῶ ἐγώ.

Γιά ὅσα πρόβατά Σου κοιμοῦνται τόν μακάριον ὕπνον τῆς ἀμελείας καί ἀδιαφορίας, θά ξαγρυπνῶ ἐγώ.

Γιά ὅσα πρόβατά Σου Σέ βλασφημοῦν καί Σέ περιφρονοῦν, γιατί ποτέ τους δέν Σέ γνώρισαν πραγματικά, θά Σέ ὑμνῶ καί θά Σέ δοξολογῶ ἐγώ.

Γιά ὅσα πρόβατά Σου εἶναι δέσμια ὁποιουδήποτε πάθους, γονατιστός θά Σέ ἱκετεύω νά τά ἐλευθερώσης ἀπό τά φοβερὰ δεσμὰ τους.

Γιά ὅσα πρόβατά Σου πέφτουν σέ χέρια λύκων, μέ ἀγωνία καί ἀπελπισμένα Σοῦ κράζω: Κύριε, Κύριε, Κύριε, σῶσε τα! γλίτωσέ τα!

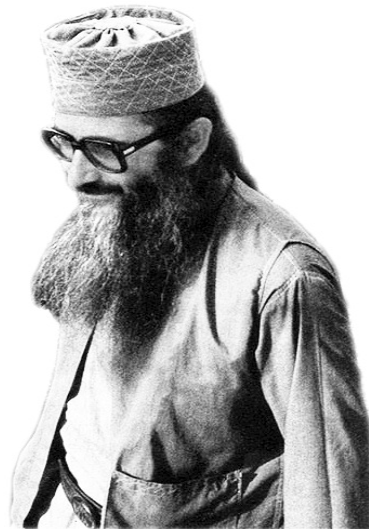
Γιά ὅσα πρόβατά Σου βρίσκονται σέ ἀπελπιστική κατάσταση, σέ μόνωση, σέ ἀδυναμία νά σκεφτοῦν καί μή μπορῶντας νά βροῦν τή σωτήρια διέξοδο ἀπό τόν λαβύρινθο, στόν ὁποῖο βρίσκονται, θά Σοῦ δέομαι ἐγώ.

Μέ ὅσα πρόβατά Σου ἀγωνίζονται εἰλικρινά, καί δακρῦζουν καί πονοῦν καί πασχίζουν καί ματώνουν ἀδιάκοπα καί προσπαθοῦν νά “τελέσωσι τόν δρόμον” τους μέ χαρά, γιά νά φέρουν σέ αἴσιο πέρας τό ἔργο τῆς σωτηρίας τους, θά συναγωνίζωμαι καί ἐγώ “ἐν ταῖς προσευχαῖς”, ὥστε νά ἀξιωθοῦν νά λάβουν τό στεφάνι τῆς νίκης, τό ὁποῖο “ἀποδώσεις Σύ ὁ δίκαιος Κριτής ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ”»⁵⁶.

56. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 20-24.

† ΠΑΠΑ-ΚΟΣΜΑΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ
(1942 - 1989)

Ἱερομόναχος Κοσμάς Γρηγοριάτης, κατά κόσμον Ἰωάννης Ἀσλανίδης, γνωστός σέ ὄλους μας ὡς «παπα-Κοσμάς». Ἕνας ἀπό τούς ἐσχάτους, χρονικά, ἱεραποστόλους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας στόν χῶρο τῆς Ἀφρικής. Ἡ Ἱερά Μονή μας τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου σεμνύνεται, διότι εὐτύχησε νά ἐγγράφη στούς μοναχικούς καταλόγους της καί νά συγκαταριθμηθῆ στήν ἀδελφότητά της ἀπό τίς 20 Ἰουλίου τοῦ 1978 τόν ἀγαπητό καί σεβαστό σέ ὄλους μας παπα-Κοσμά, τόν δραστήριο ἀλλά ταυτόχρονα ταπεινό Ἱεραπόστολο τοῦ Χριστοῦ. Καί ὀλόκληρη ἡ Ἀθωνική Πολιτεία, νομίζουμε, καυχᾶται καί αὐτή ἐν Κυρίῳ, διότι ἀπό τούς κόλπους της ἐξῆλθε ἡ ἡγετική αὐτή ἐκκλησιαστική προσωπικότης.

Τριάντα χρόνια ἔχουν παρέλθει ἀπό τόν αἰφνίδιο θάνατό του. Ὁ χρόνος ὁμως δέν κατώρθωσε νά σβήση τήν μνήμη του, ὅπως συνήθως γίνεται μέ τούς ἀποθνήσκοντες. Ἀντίθετα αὐτή παραμένει ζωντανή σέ ὄλους ὅσους τόν εἶχαμε γνωρίσει καί εἶχαμε ἐκτιμήσει τά χαρίσματα μέ τά ὁποῖα τόν εἶχε προικίσει ὁ Θεός, καί κυρίως γιά τήν Χριστομίμητο ἀγάπη του πρὸς τούς ἀφρικανούς ἀδελφούς μας καί τόν χειμαρρώδη ἐνθουσιασμό του γιά τήν ἱεραποστολή. Μέ συγκίνηση ἐνθουμούμαστε –οἱ παλαιότεροι Γρηγοριάτες πατέρες– τήν 28^η Ἰανουαρίου τοῦ 1989, ὅταν κατά τήν διάρκεια τοῦ Ὁρθρου στό Καθολικό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας, πρὸς τό τέλος τοῦ Ἐξαψάλμου, διεκόπη ξαφνικά ἡ ἀκολουθία, γιά νά μᾶς ἀναγγελεθῆ κάποιο σημαντικό γεγονός. Εἶναι κάτι πού δέν συνηθίζεται, καί ὄλοι μέ τεταμένη τήν προσοχή καί κάποια ἀγωνία περιμέναμε νά ἀκούσουμε τήν ἔκτακτη εἶδηση. Ὁ Καθηγούμενος, νῦν μακαριστός π. Γεώργιος, ἀπουσίαζε καί ἀναπληρωτής του ἦταν ὁ ἱερομόναχος Μελέτιος, νῦν Μητροπολίτης Κατάνγκκα. Αὐτός, εὐρισκόμενος κάτω ἀπό τόν πολυέλαιο, μέ ἔκδηλη τήν συγκίνησή του, καί ἐλάχιστα διακρινόμενος λόγῳ τοῦ ἰσχυροῦ φωτισμοῦ τῶν καντηλιῶν, μᾶς ἀνήγγειλε τό τραγικό γεγονός τοῦ αἰφνιδίου θανάτου τοῦ π. Κοσμᾶ. Ἡ εἶδηση ἔπεσε σάν κεραυνός ἐν αἰθρίᾳ στήν ἀδελφότητα. Νεκρική σιωπή ἐπεκράτησε γιά λίγα δευτερόλεπτα. Ἀμέσως μετά, μέ τήν προτροπή τοῦ π.

Μελετίου, ἀκολούθησε ἓνα κομποσχοῖνι ἐκφώνως –ὅπως συνηθίζεται σέ παρόμοιες περιπτώσεις– ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου καί λίαν προσφιλοῦς ἀδελφοῦ μας.

Τρεῖς δεκαετίες συμπληρώθηκαν ἀπό τότε, ὅλοι ὁμῶς ἐνθυμούμαστε τά γεγονότα σάν νά διαδραματίσθηκαν χθές, καθώς ἐπίσης καί ὅλα τά τῆς μοναχικῆς καί ἱεραποστολικῆς πορείας τοῦ π. Κοσμᾶ: Τήν κουρά του, τίς χειροτονίες του, τόν ἀποχωρισμό του ἀπό μᾶς, γιά νά ἀναλάβῃ τά ὑψηλά καθήκοντα τῆς ἱεραποστολῆς στήν μακρινή Ἀφρική. Ἀκόμη ἐνθυμούμαστε τίς κατατοπιστικές καί πολύ ζωηρές περιγραφές του, μέ τίς ὁποῖες μᾶς ἐνημέρωνε γιά ὅλες τίς πτυχές τῆς ἱεραποστολικῆς του προσπαθείας, ὅταν ἐπέστρεφε στήν Μονή τῆς μετανοίας του.

Ὁ π. Κοσμᾶς προσπαθοῦσε μέ κάθε τρόπο νά καλλιεργῇ ἓνα θερμό κλίμα ἐπικοινωνίας καί ἐνότητος μεταξύ τῶν πατέρων τῆς Ἱ. Μονῆς μας, ἀλλά καί ἄλλων Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μέ τούς ἀφρικανούς ἀδελφούς μας, τῶν ὁποίων εἶχε πλέον ἀναλάβῃ τήν πνευματική πατρότητα. Κατέγραφε τά ἀγιορειτικά τυπικά, γιά νά μάθουν νά τά ἐφαρμόζουν καί ἐκεῖ ζητοῦσε συμβουλές καί κάποιους λόγους, τούς ὁποίους μαγνητοφωνοῦσε γιά νά μεταγγίση στούς ἀφρικανούς τήν ὀρθόδοξη εὐσέβεια. Μαγνητοφωνοῦσε ἐπίσης τίς φαλμωδίες, γιά νά μάθουν τό βυζαντινὸ καί ἀγιορειτικὸ ὕφος· φωτογράφιζε πρόσωπα καί

τοπία άγιορείτικα. Τώρα, άρκετά χρόνια μετά από τόν άπροσδόκητο και μαρτυρικό θάνατό του, έχοντας κατά νοϋν όλα όσα βιώσαμε κοντά του, τόν πόθο του, τούς άγώνες του, τούς στόχους του, τούς πειρασμούς πού άντιμετώπιζε, λεπτομέρειες από τήν ζωή του, όπως μās τίς διηγούνται στενοί άφρικανοί συνεργάτες του, διαπιστώνουμε ότι ήταν όντως ένας πνευματέμφορος άνθρωπος, πού έπεδίωκε νά είναι σύμφωνα μέ τό θέλημα του Θεού κάθε του ένεργεια και κάθε προγραμματισμός του. Γι' αυτό έξάλλου συμβουλευόταν διακριτικούς Γέροντες, τόν άγιο Παΐσιο, τόν μακαριστό Γέροντά του, π. Γεώργιο (Καφάνη), και άλλους. Στο προσωπικό του ήμερολόγιο, μέ ήμερομηνία 4-1-1983, διαβάζουμε: «... Κάνουμε έναν άγώνα. Δέν ξέρουμε ποϋ θά βγει... κάθε βήμα πού κάνουμε, τό βασανίζουμε. Έρχομαι τά βράδια! Σκέπτομαι: “Αυτά πού κάναμε είναι σωστά; Δέν είναι; Είναι σύμφωνα μέ τό θέλημα του Θεού; Έχουν τήν εύλογία Του;...”»¹.

Σέ πολλούς προκαλεί έντύπωση τό γεγονός, ότι χωρίς μεγάλη σχετικά ιεραποστολική πείρα δημιούργησε σέ μικρό χρονικό διάστημα τό μεγάλο αυτό ιεραποστολικό οικοδόμημα, ώστε τό έργο του σήμερα και ό τρόπος ένεργείας του νά άποτελούν πλέ-

1. Ίερομονάχου Κοσμᾶ Γρηγοριάτου, Ίεραποστόλου του Ζαΐρ, *Τό ιεραποστολικό μου ήμερολόγιο*, έκδ. Ίεραποστολικού Συνδέσμου «Άγιος Κοσμᾶς ό Αίτωλός», Θεσ/νίκη 2009, σελ. 191-192.

ον ιεραποστολικό όδοδείκτη για τούς μεταγενεστέ-
ρους. Όρθόδοξοι Ίεραπόστολοι και ιεραποστολικές
έκκλησιαστικές κοινότητες σέ πολλά σημεία τοῦ
πλανήτη μας έχουν άκούσει για τό έργο, τήν ζωή και
τήν θυσία τοῦ παπα-Κοσμᾶ, και εἶναι σίγουρο ότι
έπιθυμοῦν νά μάθουν άκόμη περισσότερο. "Όσα έ-
γραψε, εἶπε και έπραξε, αποτελοῦν ιερές παρακατα-
θήκες, πού προτρέπουν, διδάσκουν και παρακινοῦν
στήν κένωση, τήν θυσία, τήν μαρτυρία και τό μαρτύ-
ριο. Άποπνέουν τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, πού έμπνέει και
καθοδηγεῖ στήν πρόοδο τοῦ ευαγγελισμοῦ και τῆς
σωτηρίας τῶν ψυχῶν. Άποτελοῦν γνήσια έκφραση
τῆς ιεραποστολικῆς έντολῆς τοῦ Κυρίου πρός τούς
μαθητάς του: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά
έθνη... »².

Γιά τήν ιεραποστολή «τό δόσιμο νά εἶναι άληθινό,
όλοκληρωτικό», έγραψε, «δίχως κρατούμενα, μέ δι-
άθεσι αὐτοθυσίας και αὐταπαρνήσεως και μέ σκο-
πό νά αφήσουμε τά κόκκαλά μας μεταξύ τῶν ιθαγε-
νῶν ἐπί τοῦ ιεραποστολικοῦ πεδίου»³. Αὐτά δέν τά
έλεγε θεωρητικά μόνο, αλλά και τά έπραξε. Τό πα-
ράδειγμά του και ό μαρτυρικός του θάνατος ενέ-
πνευσαν πολλούς και επέδρασαν μέ πολλούς και
θαυμαστούς τρόπους, ὥστε νά βιώνουμε σήμερα τήν

2. Ματθ. κη' 19.

3. Ίερομον. Κοσμᾶ..., Τό ιεραποστολικό μου ήμερολόγιο, ένθ' άνωτ.,
σελ. 395.

λαμπρή πραγματικότητα τῆς σύγχρονης Ὁρθοδόξου Ἱεραποστολῆς σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἐδραίωσαν τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν Ἀφρική. Προεκάλεσαν ιεραποστολικό «παροξυσμόν ἀγάπης»⁴ καί νέα ιεραποστολικά ξεκινήματα γιά τίς χώρες τῆς Ἀφρικής, τῆς Ἀσίας, Ἀμερικῆς κ.λπ. Εὐαισθητοποίησαν τόν ἑλληνορθόδοξο κόσμο, πού δημιούργησε πολλά ιεραποστολικά Σωματεία, «ἄνδρωσαν» τήν ιεραποστολική ιδέα καί βοήθησαν στήν δημιουργία γνησίας ὀρθοδόξου ιεραποστολικῆς συνειδήσεως. Καί λέγουμε «γνησίας ὀρθοδόξου ιεραποστολικῆς συνειδήσεως», γιά νά τήν ἀντιδιαστέλλουμε ἀπό τίς ἑτερόδοξες ιεραποστολές, οἱ ὁποῖες διαπνέονται ἀπό ἕνα ἀκτιβιστικό πνεῦμα. Σύμφωνα μέ αὐτό, «κάτι γιά νά ἔχη ἀξία, πρέπει νά παράγη κοινωνικό ἔργο, νά φαίνεται καί νά ἀναγνωρίζεται εὐρύτερα ὡς κοινωνικά ὠφέλιμο. Ἐάν δέν ἔχη ἄμεσο ἀποτέλεσμα, δέν ἔχη δρᾶσι, εἶναι ἄχρηστο καί μή ἀναγκαῖο γιά τήν Ἐκκλησία»⁵. Αὐτό ἐκφράζει ἀκριβῶς τό ἀνθρωποκεντρικό πνεῦμα τῆς Δύσεως, τόν δυτικό οὐμανισμό, ὅπου ἡ ἀπουσία τῆς ἀκτίστου Χάριτος τοῦ Θεοῦ ἀναπληρώνεται ἀπό τήν ἀνθρώπινη ὑπερδραστηριότητα.

Ὁ παπα-Κοσμάς ἀγωνίσθηκε γιά νά μεταφέρει στήν Ἀφρική τό πνεῦμα καί τήν διδασκαλία τῆς Ὁρ-

4. Ἐβρ. ι' 24.

5. Ἀρχιμ. Γεωργίου, *Ὁρθόδοξος Μοναχισμός καί Ἅγιον Ὅρος*, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ὁσ. Γρηγορίου, Ἅγ. Ὅρος 1997, σελ. 167.

θοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν ὀρθόδοξη ἡσυχαστικὴ παράδοση, ὅπως τὴν ἐβίωσε στὸ Ἅγιον Ὄρος, καθὼς καὶ τὸν πλοῦτο τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐδωσε ιδιαίτερη βαρῦτητα στὸν τομέα αὐτό, διότι στὸ Ἅγιον Ὄρος δεσπόζουσα θέση στὴν καθημερινή ζωὴ τῶν μοναχῶν κατέχει ἡ Θεία Λατρεία. Μὲ τὴν Θ. Λατρεία ἡ ζωὴ τῶν πιστῶν, χάριτι Θεοῦ, ἐκκλησιοποιεῖται καὶ γίνεται Χριστοκεντρικὴ, στόχοι πού ἔχουν πρωτεύουσα σημασία κατὰ τὸν εὐαγγελισμό τῶν ἀφρικανῶν ἀδελφῶν μας (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τίς ἑτερόδοξες ἱεραποστολές). Σ' αὐτό βέβαια τὸν βοήθησε καὶ ἡ φύση τοῦ ἀφρικανοῦ, ἡ ἀγαπητικὴ διάθεση πού ἔχει ἔμφυτη μέσα του, πού τὴν βλέπουμε νὰ ἐκδηλώνεται πλούσια, ὅταν δοθῇ κάποιο ἐρέθισμα. Αὐτὴ λόγῳ τῆς ἀγνοίας καὶ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ παρελθόντος εἶχε ἐκτραπεῖ σὲ ἄλλες κατευθύνσεις. Ἡ προσπάθειά του ἦταν νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ τὴν ἐπαναπροσανατολίσουν καὶ ἐστιάσουν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νὰ τὸν ἀγαπήσουν, καὶ νὰ γίνῃ ὁ ἀφρικανικὸς λαὸς λαὸς Χριστοφόρος. Αὐτὸς ἦταν ὁ βασικὸς καὶ πρωταρχικὸς του στόχος, καὶ πράγματι τὰ κατάφερε.

Βέβαια καὶ οἱ οἰκοδομικὲς ἐργασίες σὲ ἓνα ἱεραποστολικὸ κλιμάκιο εἶναι ἀπαραίτητες καὶ ἀναγκαῖες, καὶ ὁ π. Κοσμᾶς ἀσχολήθηκε ὑπεράνθρωπα καὶ στὸν τομέα αὐτόν. Εἶχε καταρτίσει ἓνα οἰκοδομικὸ συνεργεῖο, πού τό ὠνόμαζε «Ἀστραπή», ὅπως καὶ

ὁ ἴδιος ἦταν στίς δουλειές του «ἀστραπή». Κατώρθωσε σέ λίγο διάστημα νά κτίση πολλές ἐνοριακές ἐκκλησίες. Τά οικοδομικά ὅμως, ἄν καί ἀναγκαῖα, τά εἶχε σέ δεύτερη μοῖρα σέ σχέση μέ τό κατηχητικό ἔργο καί τόν εὐαγγελισμό τοῦ ποιμνίου του.

Βιογραφικά στοιχεία

Τόν παπα-Κοσμᾶ εἶχε προικίσει ὁ Κύριος μέ πολλά χαρίσματα, τά ὁποῖα ἀξιοποίησε ὁ ἴδιος κατά τόν καλύτερο δυνατό τρόπο. Βέβαια πολύ συνετέλεσε καί ἡ «πατρῶα εὐσέβεια», τήν ὁποία εἶχε κληρονομήσει ἀπό τούς εὐσεβεῖς γονεῖς του, Δημήτριο καί Δέσποινα καί τούς λοιπούς προπάτορές του, πού εἶχαν καταγωγή ἀπό τόν Πόντο. Ὁ πάππος του, ἀπό τό γένος τῆς μητέρας του, ἦταν ἱερεύς, ὁ π. Ἰωάννης. Ὁ παπα-Κοσμᾶς γεννήθηκε στά Θεοδόσια τοῦ Κιλκίς στίς 16 Ἀπριλίου 1942. Ἀπό μικρό παιδί φάνηκε ὅτι θά προκόψη πολύ στήν ζωή του.

Τό 1948 πῆγε στό Δημοτικό Σχολεῖο Σταυρουπόλεως Θεσσαλονίκης, ὅπου γρήγορα ἀπέσπασε τήν ἀγάπη τῶν διδασκάλων του λόγω τῆς μεγάλης προθυμίας καί τοῦ ἠθους του. Ἀπό μικρός φοιτοῦσε ἀνελλιπῶς στήν Ἐκκλησία. Σέ ἡλικία 14 ἐτῶν γράφτηκε στά Κατηχητικά Σχολεῖα ἐργαζομένων τῆς Χ.Ε.Ε.Ν. Μέ τά ἄλλα κατηχητόπαιδα συνεκεντρῶνοντο τίς ἐορτάσιμες ἡμέρες στήν ταράτσα τοῦ πατρικοῦ του σπιτιοῦ, ὅπου διάβαζαν τήν Ἁγία Γραφή καί ἄλλα

χριστιανικά βιβλία. Όταν τελείωσε τό Δημοτικό, γράφτηκε στήν Σχολή «Εὐκλείδης», ταυτόχρονα δέ ἐργαζόταν καί ὡς ἠλεκτρολόγος. Τό 1960 τελείωσε τήν Κατωτέρα Σχολή Ἡλεκτροτεχνίτου. Μετά γράφτηκε στήν Σχολή Ἐργοδηγῶν Ἡλεκτρολόγων καί συνέχισε νά παρακολουθῆ μαθήματα ἄλλα τρία χρόνια στήν νυκτερινή Σχολή τοῦ «Εὐκλείδη». Τότε ἀποφάσισε νά ἀκολουθήσῃ τόν ἄγαμο βίο. Τό 1963 τελείωσε τήν Σχολή τοῦ «Εὐκλείδη» καί γράφτηκε σ' ἓνα ἰδιωτικό νυκτερινό Γυμνάσιο τῆς Θεσσαλονίκης. Τό ἴδιο ἔτος τόν κάλεσαν στό Ναυτικό νά ὑπηρετήσῃ τήν θητεία του. Ἀφοῦ ἐκπαιδεύθηκε, ἐστάλη στό ἀντιτορπιλικό «Σφενδόνη» ὡς ὑπαξιωματικός, Ὑποκελευστής. Μετά ἀπό 30 μῆνες θητεία, ἀπολύθηκε τόν Μάρτιο τοῦ 1966. Στήν συνέχεια τελείωσε τό Γυμνάσιο, διαμένοντας στό οἰκοτροφεῖο τῆς ἀδελφότητος «Σταυρός» στήν Ἀθήνα ὑπό τήν πνευματική καθοδήγηση τοῦ πολύ πιστοῦ καί ἀγωνιστοῦ Ἀρχιμανδρίτου (τότε) Αὐγουστίνου Καντιώτη, τοῦ μετέπειτα Μητροπολίτου Φλωρίνης.

Καθ' ὄλο αὐτό τό διάστημα ἀπέκτησε καί πολλές ἄλλες εἰδικότητες. Εἰδικεύθηκε ὡς νοσοκόμος στόν Ἐρυθρό Σταυρό. Ἐσπούδασε κολυμβητής, βατραχάνθρωπος, καί πῆρε τό εἰδικό πτυχίο. Παρακολούθησε μαθήματα ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς στήν Ἀποστολική Διακονία. Ἄκουσε μαθήματα Κατηχητικῆς στήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν, ὅπου ἐργάσθηκε ὡς κατηχη-

τής επί 12 χρόνια. Μάλιστα, ένα από τά κατηχητό-παιδιά του, ό Άπόστολος Διαρεμές, τόν άκολούθησε άργότερα στήν Ιεραποστολή, άφοϋ προηγουμένως έκάρη μοναχός στήν Ίερά Μονή μας παίρνοντας τό όνομα Κύριλλος. Μέχρι σήμερα ό π. Κύριλλος έργάζεται ακούραστα, βαδίζοντας στά ίχνη τοϋ κατηχη-τοϋ καί διδασκάλου του.

Ό παπα-Κοσμᾶς, άφοϋ έδωσε έξετάσεις, φοίτησε γιά ένα χρόνο στήν έκκλησιαστική Ριζάρειο Σχολή, στό τμήμα τοϋ άνωτέρου Φροντιστηρίου. Τό 1975 διέκοψε, γιά νά μεταβή στό Ζαΐρ, σημερινό Κονγκό, ως βοηθός τοϋ άρχιμανδρίτου π. Άμφιλοχίου Τσούκου –μετέπειτα Μητροπολίτου Νέας Ζηλανδίας–, όπου παρέμεινε επί 15 μήνες. Στο χρονικό αυτό διάστημα, μέ τόν ένθουσιασμό, τήν δυναμικότητα καί τήν τόλμη πού τόν διέκριναν, κατάφερε νά κτίση 9 ναούς. Κατήρτισε συνεργεία καί άρχισε τήν θεμελίωση ναών. Τά συνεργεία δούλευαν τό ένα πίσω από τό άλλο. Τό ένα έκτιζε, τό δεύτερο σοβάτιζε, τό τρίτο περνούσε τίς πόρτες καί τά παράθυρα, τό τέταρτο έκανε βαψίματα κ.ο.κ. Πρίν τελειώση ό ένας ναός, άρχιζε ό άλλος. Μετά από τό τεράστιο αυτό οικοδομικό έργο επέστρεψε στήν Ελλάδα τόν Σεπτέμβριο τοϋ 1976 καί συνέχισε τίς σπουδές του στό Β΄ έτος τοϋ Φροντιστηρίου τής Ριζαρείου Σχολής.

Τό επόμενο έτος (1977), άφοϋ πῆρε τό πτυχίο του, μετέβη στό Άγιον Όρος, όπου επισκέφθηκε έναρέ-

τους άγιορειτες πατέρες. Μεταξύ αυτών ήταν και ό άγιος Παΐσιος, πού τότε διέμενε στό κελλί του Τιμίου Σταυροῦ στήν Καψάλα. Αφού συζήτησαν αρκετή ώρα και ό νεαρός και ένθουσιώδης Ίωάννης του άνοιξε τήν καρδιά του και του άπεκάλυψε τόν έσωτερικό του πόθο για τήν ιεραποστολή, ό σοφός, διακριτικός και άγιος Γέροντας μετά από προσευχή τόν συμβούλευσε νά καρῆ μοναχός στήν Ίερά Μονή Όσίου Γρηγορίου, μέ τήν όποία ό Ίωάννης δέν ειχε καμμία σχέση ως τότε, νά χειροτονηθῆ, και κατόπιν μέ τήν εύλογία τῆς Μετανοίας του νά ξεκινήσει για τήν ιεραποστολή.

Έτσι και έγινε. Ό Ίωάννης τόν Όκτώβριο του 1977 ήλθε στό Μοναστήρι μας και γνωρίσθηκε μέ τόν Καθηγούμενο Αρχιμ. π. Γεώργιο (Καψάνη). Ό Γέροντας Γεώργιος άργότερα έγραψε: «Όρθά σκέφθηκε (ό π. Κοσμάς), ότι ή ιεραποστολή χωρίς βάσεις και θεμέλια πνευματικά δέν άποδίδει. Γι' αυτό ήλθε στό Άγιον Όρος και, κατόπιν συστάσεως και εύλογίας άγίων Γερόντων του Άγίου Όρους, ήλθε στήν Μονή μας και μου έζήτησε νά τόν κάνω μοναχό και νά τόν βοηθήσω νά έξέλθῃ στό κήρυγμα του Εύαγγελίου στα έθνη, στους ειδωλολάτραις τῆς Αφρικῆς. Δέν είναι αυτό συνηθισμένο στον άγιορειτικό μοναχισμό, αλλά δέν έδίστασα νά τόν δεχθῶ, διότι έβλεπα τόν ζῆλο του, τόν πόθο του. Άκουσα και τάς συστάσεις των άγίων Γερόντων του Άγίου Όρους –ύπαι-

νίσσεται τόν ἅγιο Παῖσιο καί τόν Πνευματικό τῆς Ν. Σκήτης π. Σπυρίδωνα Ξένο—, οἱ ὁποῖοι εἶχαν φωτισμό Θεοῦ... Τούς ἔκαμα ὑπακοή. Ἐπῆρα τόν π. Κοσμᾶ κοντά μας, ἄν καί μέχρι ἐκείνη τήν ὥρα δέν τόν ἐγνώριζα. Ἔμεινε ἀρκετούς μῆνες στό Μοναστήρι μας καί ἔμαθε, ὅσα μποροῦσε νά μάθη στό διάστημα αὐτό ἀπό τά τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Ὁμολογῶ ὅτι στό διάστημα αὐτό, ἔδειξε πολύ ζῆλο καί ἄσκησι. Μιά φορά ἐπέρασα ἀπό τό κελλάκι του καί εἶδα τό κρεβάτι του: Τάβλες, καί πάνω στίς τάβλες ἓνα σεντονάκι. Οὔτε κουβέρτα δέν εἶχε. Ἀφοῦ τά εἶδα αὐτά καί ἄλλα, σκέφθηκα ὅτι ὁ ἀδελφός ἔχει χάριν Θεοῦ καί πρέπει νά γίνῃ μοναχός». Ἔτσι στίς 20 Ἰουλίου τοῦ 1978 ἐκάρη μικρόσχημος μοναχός λαμβάνοντας τό ὄνομα τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Ἐν συνεχείᾳ στίς 15 Αὐγούστου ἔγινε ἡ χειροτονία του εἰς διάκονον καί τήν ἐπομένη εἰς ἱερέα. Μετά ἀνεχώρησε γιά τήν Ἀφρική, ἔτοιμος πλέον, καί μέ τήν ἱερατική χάρι, νά ἀγωνισθῇ νά ὑλοποιήσῃ τά μεγάλα σχέδιά του καί τούς βαθύτερους πόθους καί ὀραματισμούς του. Καί συνεχίζει ὁ μακαριστός Γέροντας π. Γεώργιος: «ἐκεῖ ἐργάσθηκε ὑπεράνθρωπα. Κανείς ἀπό ἐμαῶς δέν γνωρίζει ὅλους τούς κόπους του, τούς ἀγῶνες του καί τήν ἀγωνία του γιά τίς ψυχές. Μόνον ὁ Ἅγιος Θεός τά γνωρίζει αὐτά, ὁ Ὅποιος καί θά τοῦ ἀνταποδώσῃ τόν μισθό»⁶.

6. Περιοδικό Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος, 14/1989, σελ. 62-64.

Ίεραποστολικοί ἀγῶνες

Πράγματι ἐμεῖς ἐδῶ, στά μετόπισθεν, βλέπουμε τά πράγματα λίγο ἐπιφανειακά καί ἀρκετές φορές κρίνουμε κατ' ἄνθρωπον. Δέν ἤμποροῦμε νά εἰσελθούμε στόν βαθύτερο χῶρο τῆς ψυχῆς τοῦ ἱεραποστόλου, νά νοιώσουμε τίς ἐσωτερικές συγκρούσεις, τά διλήμματα πού ἀντιμετωπίζει, τούς μεγάλους πειρασμούς πού διέρχεται ἀπό τήν μοχθηρία τοῦ πονηροῦ, τά δάκρυα πού χύνει, ἀλλά καί τήν Χάρη πού λαμβάνει κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ. Ὁ π. Κοσμάς διῆλθε ἀπό ὅλα αὐτά τά στάδια μέ καρτερία καί ὑπομονή, γι' αὐτό καί ὁ Κύριος τοῦ ἔδωσε τό χάρισμα τῆς ποιμαντικῆς διακρίσεως. Διαβάζουμε τίς ἐπιστολές του καί θαυμάζουμε τόν λεπτό χειρισμό μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετώπιζε τίς διάφορες ὑποθέσεις. Ὅταν εἶχε κάποιες ἀπορίες καί προβληματισμούς, ἀπευθυνόταν καί ἐρωτοῦσε τόν Γέροντά του. Δέν ἐπαναπαύοταν ποτέ στήν δική του κρίση.

Μόλις ἔφθασε στήν Ἀφρική, ἐπεδόθη σέ ἕνα τιτάνιο ἀγῶνα, ρίχνοντας τό βάρος στόν πνευματικό τομέα. Ἄρχισε τήν κατήχηση τῶν χριστιανῶν καθ' ὀμάδες ἀνδρῶν, γυναικῶν, κοριτσιῶν, ἀγοριῶν. Γιά νά προσεγγίσει τούς χριστιανούς τῶν ἀπομεμακρυσμένων περιοχῶν, πῆρε ἕνα γερό αὐτοκίνητο τύπου Land-Rover, μέ τό ὁποῖο γύριζε τά χωριά, ἔχοντας μαζί του τό ἀτομικό του ἀντίσκηνο καί τίς τροφές του. Συγκέντρωνε τόν κόσμον καί τούς μιλοῦσε ἐπί ὥρες. Μέ τήν

μπαταρία τοῦ αὐτοκινήτου τοὺς παρουσίαζε σλάιτς ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τοὺς Ἁγίους Τόπους, τὴν θρησκευτικὴ ζωὴ τῶν χριστιανῶν τῆς πατρίδος μας, μέχρι ἀργὰ τὴν νύκτα. Ἐκεῖνοι ἀναβαν φωτιά γιὰ νὰ φωτίζωνται καὶ νὰ ζεσταίνωνται καὶ ἐβίωναν πρωτόγνωρες καταστάσεις καὶ ἐμπειρίες, κυρίως ὅμως τὴν ἀγάπη πού τοὺς προσέφερε ἀπλόχερα ὁ π. Κοσμᾶς, ἡ ὁποία ἔνεκα τῆς ἀποικιοκρατίας εἶχε ξεθωριάσει στὴν μνήμη τους. Πολλές φορές ἀναγκαζόταν νὰ κοιμηθῆ στίς καλύβες τους, ἀλλὰ δὲν τὸν ἔπαιρνε καθόλου ὁ ὕπνος ἀπὸ τὴν μυρωδιά, τὰ ἔντομα, τὰ ποντίκια, τὰ φίδια, τὸν ἦχο τῶν τὰμ-τὰμ, πού ἔκαναν ὅσοι εἶχαν παραμείνει προσκολλημένοι στὰ προγονικά τους ἔθιμα, κυρίως τὰ μεσάνυχτα. Ὅσους ἤθελαν νὰ ἀσπασθοῦν τὴν Ὁρθοδοξία, τοὺς ὑποχρέωνε νὰ παραδώσουν ὅλα τὰ μαγικά ἀντικείμενα καὶ νὰ πιστεύουν στὸν ἀληθινὸ Θεό, τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Ἀπὸ κάθε χωριὸ ἔπαιρνε ἓνα ἢ δύο ἄνδρες, πού τοὺς ἔφερνε στὸ Koiwezi –κέντρο τῆς ἱεραποστολικῆς του προσπαθείας–, προκειμένου νὰ τοὺς κατηχήσῃ καὶ νὰ τοὺς ἐκπαιδεύσῃ. Τοὺς κρατοῦσε δύο μετρεῖς μῆνες. Κατόπιν τοὺς ἔστελνε πίσω στὰ χωριά τους, ὅπου κατηχοῦσαν τοὺς συγχωριανούς τους. Συνέτασσαν καταλόγους μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν κατηχουμένων καὶ τῶν ὑποψηφίων γιὰ βάπτισμα. Μετὰ τὴν περίοδο τῶν βροχῶν μετέβαινε ὁ π. Κοσμᾶς στὰ χωριά, γιὰ νὰ κάνῃ ὁμαδικές βαπτίσεις στὰ ποτάμια ἢ

στis λίμνες. Τό ιερατείο τῆς ιεραποστολῆς ἀπετελεῖτο τότε ἀπό ἓνα ιερέα ὄλον καί ὄλον, τόν γηραιό π. Γεράσιμο, ὁ ὁποῖος μέ νεανικό πόθο καί ἀγάπη ἔτρεχε ἀπό χωριό σέ χωριό, γιά νά βαπτίζη τούς πιστούς συμπατριῶτες του, νά τούς παντρεύη, νά λειτουργῆ, νά ἐξομολογῆ καί γενικά νά τελῆ ὅλα τά ἅγια Μυστήρια καί ὅ,τι ἄλλο προέκυπτε. Αὐτόν ἔπαιρνε ὁ π. Κοσμᾶς κατ' ἀρχάς στis περιοδεῖες του γιά τίς βαπτίσεις.

Οἱ πρῶτοι ἰθαγενεῖς ἱερεῖς πού σήκωναν ὄλο τό βάρος τῆς νεοπαγοῦς Ἐκκλησίας τοῦ Κονγκό σέ ὄλη τήν περιοχὴ εἶναι οἱ ἀνώνυμοι «ἤρωες» Αὐτῆς, πού δέν τούς γνωρίζουν οἱ πολλοί. Μακάριοι εἶναι ὅσοι ὑπέμειναν μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς τους, ὅπως ὁ π. Γεράσιμος, καί βοήθησαν τόν παπα-Κοσμᾶ καί τούς μετ' αὐτόν στό βαρὺ ἔργο πού ἀνέλαβαν. Βλέποντας τήν ἔλλειψη ἱερέων, ὁ τότε Μητροπολίτης Κεντρώας Ἀφρικῆς Τιμόθεος πῆγε στό Κολουέζι καί ἐχειροτόνησε 10 ἱερεῖς ἀπό τούς καλύτερους κατηχητές. Ἐνας ἀπό αὐτούς ἦταν καί ὁ π. Φίλιππος, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη τό 2014, ἀφοῦ ἐργάσθηκε ὑπεράνθρωπα μέχρι τελευταίας του πνοῆς γιά τό καλό τῆς Ἐκκλησίας. Τόν ἐνθυμούμαστε εἰρηνικό καί πρᾶο νά μᾶς δίνη τίς ἀνεκτιμήτου ἀξίας συμβουλές του, ὅποτε τοῦ τό ζητούσαμε. Κάτω ἀπό τό πετραχήλι του εὔρισκε ἀνάπαυση πλῆθος πιστῶν. Σέ ὄλες τίς δύσκολες περιπτώσεις ἔφερε τήν εἰρήνη. Ἦταν ἄτεκνος. Μᾶς

ἀγαποῦσε ὅλους σάν παιδιά του, ὅπως καί ἐμεῖς. Τό βλέμμα του ἦταν πάντοτε ἰλαρό καί ξεχειλίζε ἀπό χαρά καί ἀγάπη πρὸς ὅλους, καί μάλιστα πρὸς τοὺς εὐρωπαίους ἱεραποστόλους, ὅταν εἶχε καιρό νά τοὺς δῆ. Διακαῶς ποθοῦσε τὴν ἴδρυσή Μονῆς. Εἶναι καί αὐτός ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀγνώστους ἀγίους τῆς ἐντόπιας Ἐκκλησίας.

Ὁ παπα-Κοσμᾶς εἶχε μεγάλη μέριμνα γιὰ τοὺς νέους. Τοὺς συγκέντρωνε καί τοὺς ὠργάνωνε, ὥστε νά ξεφύγουν ἀπὸ τὰ ψυχοφθόρα ἔθιμα πού εἶχαν παραλάβει ἀπὸ τίς οἰκογένειές τους ἢ τὸ κοινωνικό τους περιβάλλον. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἔκτισε μέσα στὸν χῶρο τῆς ἱεραποστολῆς στὸ Κολουέζι ἓνα οἰκοτροφεῖο μὲ δύο μεγάλες πτέρυγες, πού περιελάμβαναν κοιτῶνες, βιβλιοθήκη, ἀναγνωστήριο καί ἄλλους κοινόχρηστους χώρους. Συνεκέντρωσε δὲ σὲ αὐτὸ μεγάλο ἀριθμὸ νέων, μαθητῶν Δημοτικῶ, Γυμνασίου καί Λυκείου, τοὺς ὁποίους ἐξεπαίδευε ἐκκλησιαστικά, τοὺς ἐξομολογοῦσε ὁ ἴδιος καί τοὺς παιδαγοῦσε μὲ αὐστηρὸ ἡμερήσιο πρόγραμμα. Τοὺς δίδασκε πῶς νά χρησιμοποιοῦν τὸ κομποσχοῖνι, ὅπως καί ὅλους τοὺς χριστιανούς. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας συνήθισαν στίς ἀκολουθίες νά κρατοῦν κομποσχοῖνι καί νά λέγουν ψιθυριστὰ τὴν εὐχή. Τοὺς ἔκανε συνάξεις καί τοὺς ἐδιηγεῖτο ἱστορίες πατέρων τῆς ἐρήμου.

Γιά νά ἐξασφάλιση κάποια αὐτάρκεια στό θέμα τῆς διατροφῆς καί γενικώτερα στόν οἰκονομικό τομέα, ἀγόρασε μία μεγάλη φάρμα κοντά στό Κολουέζι, ὅπου ἐξέτρεφε ζῶα, καλλιεργοῦσε λαχανικά καί δημιούργησε ὀπωρῶνες. Στήν προσπάθειά του αὐτή τόν βοήθησε σημαντικά ὁ πατέρας του Δημήτριος, ὁ ὁποῖος μετέβη στό Κολουέζι δύο φορές, ὅποτε καί ἀφιέρωνε καθημερινά πολύ χρόνο στήν φάρμα. Φύτευσε πολλά ἐσπεριδοειδῆ δένδρα, τά ὁποῖα ὑπάρχουν μέχρι σήμερα καί ἀποδίδουν πολλούς καρπούς. Γιά νά ἔχη ἡ φάρμα ἐπάρκεια ὕδατος, ἔφερε νερό ἀπό μακρῶς. Ἔτσι ἐξασφάλισε τήν ὑδροδότησή της. Εἶχε ἀρκετά εἶδη ζώων, ἀγελάδες, αἰγοπρόβατα, χοίρους, κουνέλια, κότες, περιστέρια, γαλοπούλες, πάπιες κ.λπ. Αὐτά δέν ἐξασφάλιζαν μόνο τίς βασικές ἀνάγκες τῆς ἱεραποστολῆς, ἀλλά ἐκάλυπταν καί τίς ἀνάγκες γιά πολλά ἄλλα παρεμφερῆ θέματα, ὅπως ἦταν τά ἔργα τῆς φιλανθρωπίας ἢ ἡ εὐχαριστία πρὸς κάποια δημόσια πρόσωπα πού εἶχαν συμπαρασταθῆ στό ἔργο τῆς ἱεραποστολῆς.

Δέν παραμελοῦσε ποτέ τήν φιλανθρωπία. Προσέφερε φαγητό, πού μαγειρευόταν σέ μεγάλα καζάνια, ἐπισκεπτόμενος συχνά τοὺς 350 περίπου κρατουμένους πού ἦσαν κλεισμένοι στίς φυλακές, ὅπως ἐπίσης καί στοὺς λεπρούς, στοὺς ἀσθενεῖς τοῦ Δημοσίου Νοσοκομείου καί στοὺς τροφίμους τοῦ Γηροκομείου. Δέν ἔμενε ὁμως μόνον στήν παροχή φαγητοῦ. Ὅταν

εἶδε τούς φυλακισμένους νά κοιμῶνται κάτω, στό τιμεντένιο δάπεδο, ἀγόρασε κορμούς δένδρων, ἀπό τούς ὁποίους κατεσκεύασε στό ξυλουργεῖο τῆς ἱεραποστολῆς κρεβάτια, τά ὁποῖα μαζί μέ κουβέρτες προσέφερε στίς φυλακές. Ἐξαγόραζε τήν ποινή τῶν κρατουμένων πού εἶχαν καταδικασθῆ γιά μικρά πταίσματα καί τούς ἀπελευθέρωνε. Ὅταν διεπίστωνε ὅτι ἦσαν ἀσθενεῖς, ἔφερνε δικό του ἰατρό στίς φυλακές νά τούς ἐξετάση, καί τούς χορηγοῦσε δωρεάν φάρμακα.

Ἀγάπησε πολύ τούς ἰθαγενεῖς καί ἀφιέρωσε ὀλόκληρο τόν ἑαυτό του στήν ὑπηρεσία τους καί τήν βελτίωση τῆς ζωῆς τους. Ὅταν τοῦ ζητοῦσαν βοήθεια, ἔσπευδε νά τούς τήν προσφέρει, χωρίς νά κάνη διάκριση σέ βαπτισμένους καί μή. Μία φορά μεταβαίνοντας στήν πόλη Μούσιμα, στά σύνορα μέ τήν Ζάμπια, συνάντησε ἕνα φορτηγό τῆς ἐταιρείας G.K.M. γεμάτο γυναικόπαιδα πού πήγαινε στό Κολουέζι. Εἶχε ὑποστῆ κάποια βλάβη στήν μηχανή του καί ἦταν σταματημένο ἐπί δύο ἡμέρες. Ἄν καί σέ λίγο θά νύχτωνε καί ἦταν μακρινή ἡ ὑπόλοιπη διαδρομή, ὁ παπα-Κοσμᾶς σταμάτησε γιά νά βοηθήση ὡς συνήθως. Ἐχοντας ἐργαλεῖα κατάλληλα, μπῆκε κάτω ἀπό τό αὐτοκίνητο, βρῆκε τήν βλάβη, καί σέ λίγο τό φορτηγό ξεκινοῦσε γιά τόν προορισμό του, μέ τά ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα καί τίς ἰαχές τῶν ἐπιβατῶν. Ἄφηφοῦσε τούς κινδύνους. Ἔλεγε: «Ἐμένα μέ

ἔταξε ὁ Θεός Ἱεραπόστολο σ' αὐτή τήν περιοχή· ὅπου καί νά πηγαίνω, θά βοηθῶ ὅποιον συναντήσω πού ἔχει τήν ἀνάγκη μου»⁷.

Τακτικά ἐπισκεπτόταν τούς λεπρούς στήν πόλη Κάζενζε γιά νά τούς δώση τρόφιμα καί φάρμακα. Ἐκεῖ ἔβλεπε ἀνθρώπους χωρίς μύτη, μέ κομμένα αὐτιά, χέρια καί πόδια, πού περίμεναν ὄχι τόσο τήν ὑλική βοήθεια, ὅσο κάποια ἐκδήλωση συμπαραστάσεως καί ἀγάπης. Καί ἐπειδή ὁ π. Κοσμᾶς εἶχε πολλή ἀγάπη, τήν προσέφερε πλουσιοπάροχα. Ἀποφάσισε καί τούς χορηγοῦσε κάθε μῆνα ἓνα γουρουνί καί ἄλλα φαγητά. Γι' αὐτούς τούς λόγους ὁ π. Κοσμᾶς ἦταν τό πιό ἀγαπητό πρόσωπο τῆς ἐπαρχίας Katanga, τόσο στίς δημόσιες ὑπηρεσίες ὅσο καί στόν λαό. Ὅλοι τόν ἀγαποῦσαν, τόν ἐσέβοντο, καί τόν ἄφηναν νά μπαίνει ἐλεύθερα σέ κάθε ὑπηρεσία. Γι' αὐτόν ὄλες οἱ πόρτες ἦσαν ἀνοιχτές. Εἶχε ξεγράψει τελείως τόν ἑαυτό του. Ἀκόμα καί τήν νύκτα ταξίδευε, γιά νά κερδίζη χρόνο καί ἔτσι νά προχωρή τό ἔργο τοῦ Θεοῦ.

Τά προβλήματα τῶν ἰθαγενῶν ἦσαν πολλά καί ποικίλα. Ὁ παπα-Κοσμᾶς συμμετεῖχε καί συνέπασχε μαζί τους. Ὅλοι τους ἦσαν συνηθισμένοι νά προσφεύγουν στόν φύλαρχο τοῦ τόπου τους (τόν «σέφ»), γιά νά τούς λύνη τίς διαφορές. Συνήθως αὐτοί εἶναι καί

7. Ὁ Ἱεραπόστολος τοῦ Ζαῖρ π. Κοσμᾶς Γρηγοριάτης, ἔκδ. Ἱεραποστολικῶ Συναδέσμου «Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός», Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 31.

μάγοι και δικάζουν κατά τό δικό τους «δίκαιον». Τώρα πλέον, για όσα προβλήματα είχαν, κατέφευγαν στον παπα-Κοσμᾶ, νά τούς τά ἐπιλύση, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στην κρίση του, ἐπειδή εἶχε τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καί αὐτός διέθετε ἕνα μεγάλο μέρος ἀπό τόν πολύτιμο χρόνο του για νά τούς ἐξυπηρετῇ, μέ κριτήρια χριστιανικά, ὀρθόδοξα. Τά πλέον συνήθη προβλήματα τους ἦσαν διαζύγια, πορνείες, μοιχεῖες, κλοπές, ἀδικίες ἢ καί ἄλλες ἀπλές διενέξεις. Προλάβαινε πολλά διαζύγια· δέν τούς ἀφηνε νά χωρίσουν. Ἐπειδή ἐδυσκολεύοντο στά θέματα τῆς ἠθικῆς, δηλαδή στό νά ζοῦν βίο καθαρό καί ἐνάρετο, ὁ π. Κοσμᾶς στίς συνάξεις πού τούς ἔκανε, τούς ἐτόνιζε ιδιαίτερα καί τούς συμβούλευε για τά θέματα αὐτά. Τά λόγια καί οἱ συμβουλές του ἦσαν γι' αὐτούς νόμος. Ἔλεγαν: «τό εἶπε ὁ π. Κοσμᾶς», καί σταματοῦσαν τίς ἔχθρες καί ἀντιδικίες μεταξύ τους.

Τό ζήτημα τῆς μαγείας ἦταν πολύ σοβαρό. Οἱ νεοφώτιστοι, ἄν καί εἶχαν βαπτισθῇ, διατηροῦσαν ζωηρά στην μνήμη τους τίς ἐπιδράσεις τῆς μαγείας καί ἐφοβοῦντο τόν μάγο. Σέ ἐρωτήσεις τοῦ παπα-Κοσμᾶ ἔλεγαν: «Ναί, ὁ μάγος εἶναι φοβερός· μπορεί νά μέ σκοτώσῃ». Πολύ ἀγωνίσθηκε για τήν ἐξάλειψη τῆς μαγείας ἀπό τήν μνήμη καί τήν ζωή τους. Ἐγύριζε στίς πόλεις, στά χωριά, στίς καλύβες, στά δάση καί ἔπαιρνε τά μαγικά τους ἀντικείμενα. Εἶχε μαζέψει

ἀρκετά και εἶχε σκοπό νά γράψῃ βιβλίον γιά τήν μαγεία, ἀλλά δέν πρόλαβε. Ἰδιαιτέρως τούς ἐτόνιζε, ὅτι ἐφόσον εἶναι βαπτισμένοι και συμμετέχουν ἐνεργά στά ἄγια Μυστήρια, δέν κινδυνεύουν ἀπό τούς μάγους και ἄρα δέν πρέπει νά τούς φοβοῦνται.

Μαρτυρίες ζώντων πνευματικῶν του τέκνων

Ὁ παπα-Κοσμᾶς ἐργάσθηκε ὑπεράνθρωπα, θυσιαστικά, ἀψηφώντας τόν ἑαυτό του. Ὅμως θά τόν ἀδικούσαμε, ἐάν ἀναφέραμε γεγονότα ἀπό τήν ζωή και τό ἔργο του ὑπό τύπον ἀφηγήσεως μόνον. Γι' αὐτό παραθέτουμε τίς αὐθεντικές μαρτυρίες κάποιων ἀφρικανῶν πνευματικῶν του τέκνων και στενῶν συνεργατῶν του, πού ζοῦν μέχρι σήμερα, ἀπό ἀναμνήσεις και ἐμπειρίες τους. Ἀπό τόν τρόπο ἐκφράσεώς τους ἀντιλαμβανόμαστε τόν βαθύτερο πνευματικό σύνδεσμο πού ὑπῆρχε μεταξύ τους.

Ὁ Σταῦρος Kasongo, πού εἶναι σήμερα 60 ἐτῶν και συνεχίζει νά ἐργάζεται στήν ἱεραποστολή ὡς ὁδηγός, καταθέτει: «Ὁ παπα-Κοσμᾶς ἦταν γιά μένα ἕνας ἀληθινός πατέρας. Μᾶς ἀγαποῦσε και μᾶς φρόντιζε καλύτερα και ἀπό πατέρας. Ἀγωνιοῦσε γιά τήν σωτηρία τῶν ψυχῶν μας. Πρίν ἀπό κάθε μεγάλη ἐορτή μᾶς δίδασκε γιά τό νόημά της και μᾶς παρακινοῦσε γιά Ἐξομολόγηση και γιά Θ. Κοινωνία. Κάθε Σάββατο βράδυ μᾶς ἔκανε σύναξη και μᾶς ἐξηγοῦσε τό Ἀποστολικό και Εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα τῆς ἑπο-

μένης. Ἀλλά καί κάθε βράδυ μετά τό Ἀπόδειπνο μᾶς ἔλεγε ἱστορίες Πατέρων τῆς ἐρήμου ἀπό τό Γεροντικό. Μᾶς εἶχε δώσει κομποσχοῖνι καί μᾶς δίδασκε καθημερινά πῶς νά λέμε τήν εὐχή τοῦ Ἰησοῦ, πῶς νά διώχνουμε τούς κακούς λογισμούς καί πῶς νά ζητᾶμε τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Γιά ὅσους ἐτοιμάζονταν γιά γάμο, ἐκεῖνος πλήρωνε σχεδόν ὅλα τά ἔξοδα. Ἔδινε ἔτοιμο σφαχτό γουρουνάκι γιά τό τραπέζι τοῦ γάμου. Εἶχε δικές του νυφικές στολές γιά τίς νύφες, καί τελοῦσε ὁ ἴδιος τό Μυστήριο. Σέ ὅλα τά ζευγάρια πού στεφάνωνε ἔδινε κατόπιν ὡς δῶρο τήν Ἁγία Γραφή καί τίς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας. Ἐμένα μοῦ ἔμαθε νά ὀδηγῶ αὐτοκίνητα. Μοῦ ἔβγαλε ἄδεια ὀδηγήσεως καί μοῦ ἔμαθε τήν τέχνη τῶν ἠλεκτροσυγκολλήσεων. Ὅ,τι εἶμαι σήμερα καί ὅ,τι ἔμαθα στήν ζωή μου, τό ὀφείλω σ' αὐτόν. Ἦλθε κοντά μας ὄχι γιά δόξες καί ἀξιώματα ἤ γιά νά μᾶς ἐκμεταλλευθῆ ἤ γιά νά πάρη διαμάντια καί ἐλεφαντόδοντα. Ἦλθε γιά νά μᾶς διακονήσῃ. Ἀναρωτιέμαι: “θά τόν συναντήσω ἐγώ ὁ ἁμαρτωλός στήν ἄλλη ζωή;”».

Ὁ Μωυσῆς Kalenga, 65 ἐτῶν, εἶναι καί αὐτός ἀπό τούς πρῶτους συνεργάτες τοῦ παπα-Κοσμᾶ. Εἶναι μεταφραστής καί ὑπεύθυνος τῆς ἀποθήκης τῆς Ἱεραποστολῆς στό Κολουέζι. Ὅμιλεῖ τέλεια ἑλληνικά, πού τά ἔμαθε κατά τήν τετραετῆ παραμονή του στήν Ἱ. Μονή μας. Καταθέτει: «... ἔμεινα κοντά στόν παπα-

Κοσμᾶ. Κάναμε πολλά ταξίδια. Συναντήσαμε πολλά ἔμπόδια καί περιπέτειες. Τόν θαύμαζα, διότι ἦταν πολύ διαφορετικός ἀπό ἐμᾶς τούς ντόπιους. Εἶχε τόν Θεό μέσα του... Ἡ ἀγάπη του γιά τούς Κονγκολέζους δέν εἶχε ὄρια· ἦταν ὁ ἄγγελός μας. Ζοῦσε σάν ἄγγελος ἀνάμεσά μας καί κανεῖς δέν τόν πείραζε. Τόν θεωρούσαμε σάν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ καί πατέρα ὄλων μας, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καί θρησκευματος. Πόσες φορές, ὅταν ἐπιστρέψαμε στήν ἔδρα μας στό Κολουέζι, ἔδενε τά καρότσια τῶν ἀνθρώπων, πού συναντούσαμε στόν δρόμο καί πού μετέφεραν τροφίμα ἢ κάρβουνα, πίσω ἀπό τό τζίπ καί τά τραβοῦσε μέχρι τό Κολουέζι! Καί ἐκεῖνοι δέν ἤξεραν πῶς νά τόν εὐχαριστήσουν. Τραγουδοῦσαν αὐτοσχέδια τραγούδια καί εὐχόντουσαν στόν Θεό γιά τόν εὐεργέτη τους παπα-Κοσμᾶ.

Ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ὁ Χριστός προσκαλοῦσε τούς Μαθητές Του, ἔτσι καί ὁ π. Κοσμᾶς καλοῦσε μερικούς νέους γιά νά συγκροτήσῃ τό δικό του κοινόβιο. Μᾶς ἔπαιρνε κοντά του καί μᾶς κατήρτιζε σέ διάφορες δουλειές. Ἦταν ὁ ἴδιος πολυτεχνίτης, ἀκόμα καί κολυμβητής. Γνώριζε νά ὀδηγῇ καί νά ἐπισκευάζῃ αὐτοκίνητα, νά εἶναι ἀρχιμάστορας στίς οἰκοδομικές ἐργασίες, νά παρέχῃ πρῶτες βοήθειες καί φάρμακα, νά εἶναι σιδηρουργός καί ἠλεκτροσυγκολλητής καί πολλά ἄλλα. Ἐπιστατοῦσε ὁ ἴδιος σέ ὅλα τά ἔργα. Δέν γνώριζε ἀπό κούραση. Δέν σταμα-

τοῡσε μπροστά σέ οποιοδήποτε ἐμπόδιο, μέχρι νά τελειώση τήν ἐκκλησία ἢ τό ἔργο πού εἶχε ἀρχίσει. Ἔδινε φαγητό σέ ὅλους τούς ἐργάτες καί ἔτρωγε καί ὁ ἴδιος μαζί τους. Ἔγινε ἕνα πράγμα μαζί μας. Ἔγινε στήν καρδιά Κονγκολέζος, ἄν καί στό μυαλό ἦταν Εὐρωπαῖος. Ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Μᾶς ἄφησε τήν ἀγιότητά του. Αὐτό εἶναι τό καλύτερο δῶρο του σ' ἐμᾶς».

Ὁ πρεσβύτερος π. Σεραφεῖμ Ilunga, 58 ἐτῶν, οἰκονομολόγος, πατέρα 10 παιδιῶν, καταθέτει: «Ἦμουν ἕνα ἀπό τά 35 παιδιά τοῦ Οἰκοτροφείου, ἡλικίας 8 ἕως 20 ἐτῶν. Ὁ παπα-Κοσμᾶς ἦταν ἐξαιρετικός καί πολύ πιό διαφορετικός ἄνθρωπος ἀπό ὅλους μας. Κοντά του νιώθαμε σιγουριά, ἀσφάλεια καί χαρά. Ἦταν ὁ ἄνθρωπος μέ τό χαμόγελο. Γεννημένος γιά αὐτήν τήν ἀποστολή. Ἔδινε χαρά καί εὐλογία στόν δυστυχημένο κόσμο μας. Γιά νά προχωρή τό ἔργο τῆς ἱεραποστολῆς, ἔγινε φίλος μέ ὅλους τούς ὑπευθύνους τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τοῦ Κολουέζι. Στούς κλέφτες, τούς φυλακισμένους, τούς μεθυσμένους, σέ ὅλους εἶχε νά πῆ ἕνα λόγο ἀγάπης καί παρηγοριᾶς, καί πάντοτε μέ ἕνα δῶρο στό χέρι... Ἦταν πολύ ἐργατικός. Κοιμόταν περίπου 4 ὥρες τό 24ωρο. Τίς ὑπόλοιπες ὥρες μελετοῦσε, ἔκανε σχέδια γιά ἐκκλησίες καί σχολεῖα ἢ ἐτοίμαζε τό πρόγραμμα τῆς ἐπομένης ἡμέρας. Ἀσχολεῖτο μέ τά παιδιά τοῦ οἰκοτροφείου, ἀπό τά ὁποῖα προσδοκοῦσε νά βγοῦν οἱ αὐριανοί

ιερείς και ιεραπόστολοι του Κονγκό. Λειτουργούσε απλά και μέ δυνατή πίστη. Δέν επέτρεπε άταξίες μέσα στον ναό. Άγαπούσε τον μοναχισμό. Από τό 1982 εΐχε ξεκινήσει νά κτίζη τό Μοναστήρι του Άγίου Νεκταρίου, σέ κατοικημένη περιοχή του Κολουέζι πού λέγεται “Καμανιόλα”. Σήμερα τό Μοναστήρι αυτό λειτουργεί μέ έξι μοναχές. Σαράντα μέρες μετά τον θάνατό του έμφανίσθηκε στον ύπνο μου και μου εΐπε: “Σεραφείμ μή στενοχωριέσαι. Δέν πέθανα. Έλα μαζί μου νά μέ δής πού είμαι”. Μετά μου εΐπε: “Κοίταξέ με. Είμαι άναστημένος”. Μετά τον τραγικό θάνατό του μείναμε πνευματικά όρφανοί. Η πίστη του, τά φιλανθρωπικά και πνευματικά του έργα παραμένουν γιά μās παράδειγμα προς μίμηση στην χριστιανική ζωή μας. Εΐναι νικητής του κακού, διά του καλού».

Οι τελευταίες ήμέρες τής ζωής του και τό άγιο τέλος του

Ό π. Κοσμάς πραγματοποίησε τέσσερα ταξΐδια στην Ελλάδα, τά έτη 1981, 1982, 1984 και 1988. Τόν περισσότερο χρόνο τον αφιέρωνε στην Ί. Μονή τής Μετανοίας του. Ήταν πολύ κουρασμένος σωματικά και ψυχικά και ζητούσε νά βρῆ εκεί λίγη ήσυχία γιά προσευχή και περισυλλογή.

Σύμφωνα μέ τίς άνεξιχνίαστες βουλές του Θεού, μετά τό τελευταίο του ταξΐδι στην Ελλάδα και στό

Ἄγιον Ὄρος, πού ἦταν καί τό τελευταῖο τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, ἐπέστρεψε στό Κολουέζι μέ νέες δυνάμεις καί ἐνθουσιασμό. Προετοίμαζε τήν κατασκευή τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τῆς Ἱεραποστολῆς στό Κολουέζι. Τήν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων, 6 Ἰανουαρίου τοῦ 1989, βάπτισε 350 ἰθαγενεῖς στό Κολουέζι καί μετά τέλεσε 22 γάμους. Στίς 18 καί 19 Ἰανουαρίου κατέγραψε μέ τήν κάμερά του ὅλες τίς ἐγκαταστάσεις τῆς Ἱεραποστολῆς, διότι ἤθελε νά στείλῃ τήν βιντεοκασέτα στους συγγενεῖς του στήν Ἑλλάδα, καί ἀμέσως μετά ἀνεχώρησε γιά τό Λουμπουμπάσι. Διήνυε πλέον τίς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς του καί ἐνεργοῦσε σάν νά τό ἐγνώριζε. Ζητοῦσε συνεχῶς συγχώρηση ἀπό ὅλους: τούς συνεργάτες του, τούς Ἱερεῖς, τούς πιστούς, ἄν ἀνθρωπίνως κάποτε τούς εἶχε πικράνει σέ κάτι. Μιλοῦσε γιά τήν ταπείνωση. Ἔδινε ὁδηγίες, σάν νά ἦταν νά φύγῃ. Στήν τελευταία του Θ. Λειτουργία, στόν Ἱερό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Λουμπουμπάσι, μιλοῦσε μέ μάτια βουρκωμένα περί μετανοίας. Τούς ὑπενθύμιζε τό μυστήριο τοῦ θανάτου καί ὅτι γιά ὅλους θά πρέπει ἀπό ἐδῶ νά ἀνατεῖλῃ ἡ χαρά τῆς ἀνεσπέρου Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Ἔηλθε ὅμως ἡ ὥρα καί γι' αὐτόν, τόν ἀκαταμάχητο καί ἀκούραστο ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου, νά μεταβῇ στά οὐράνια σκηνώματα, στήν δική του αἰώνια ἀνάπαυση, τήν μοιραία ἐκείνη βραδυά τῆς 27^{ης} Ἰανουα-

ρίου 1989. Είχε ειδοποιήσει ένωρίτερα τόν κ. Χάμπο Γεωργίου –στενό συνεργάτη του έκ Κύπρου– στό Λικάσι, ότι κατευθυνόμενος πρός Κολουέζι θά περνούσε από εκεί, συνοδευόμενος από τόν πρόξενο τής Έλληνικής Κοινότητας κ. Κυβετό και τόν Μωυσή, μέλος τής ίεραποστολής.

Είχαν βγῆ από τήν πόλη Λουμπουμπάσι και ἦσαν στό 55° χιλιόμετρο τής διαδρομῆς, κοντά στό χωριό Σοφουμάνγκο. Ἡ ὥρα ἦταν ὀκτώ και δέκα τό βράδυ. Ἐκείνη τήν ὥρα κατέβαινε ἕνα φορτηγό από τό αντίθετο ρεῦμα, ἡ καρότσα τοῦ ὁποίου προεξείχε από τό μπροστινό κουβούκλιο τοῦ αὐτοκινήτου περί τούς 30 πόντους ἐκατέρωθεν. Ὁ παπα-Κοσμᾶς δέν ἀντελήφθη, λόγω τοῦ σκότους, τήν προεξέχουσα καρότσα τοῦ φορτηγοῦ, μέ ἀποτέλεσμα τό φορτηγό νά θερίση κυριολεκτικά τήν ἀριστερή πλευρά τοῦ Land-Rover πού ὠδηγοῦσε ὁ π. Κοσμᾶς. Μόνον ἕνα «ῶχ» πρόλαβε νά πῆ και ἐξέπνευσε. Ὁ πρόξενος πού καθόταν δίπλα του δέν ἔπαθε τίποτα, ἐνῶ ὁ Μωυσῆς τραυματίσθηκε ἐλαφρά. Ὅπως δέ καταθέτει ὁ Μωυσῆς: «Ἦλθαν οἱ χωρικοί νά μᾶς βοηθήσουν και ειδοποιήθηκε ὁ κ. Χάμπος Γεωργίου, ὁ ὁποῖος ἔτρεξε μέ τό αὐτοκίνητό του και μετέφερε τήν σορό του στό Νοσοκομεῖο τοῦ Λουμπουμπάσι». Ἐκεῖ ὄλοι οἱ χριστιανοί ἔκλαιγαν και ἔλεγαν: «Χάσαμε τόν πατέρα μας. Χάσαμε τόν προστάτη μας. Χάσαμε τόν ἄνθρωπο πού μᾶς ἀγαποῦσε και θυσιάστηκε γιά μᾶς».

Τά κλάματα καί τά μοιρολόγια τους δέν περιγράφονται. Ἔβαλαν τήν σορό σέ εἰδικό νεκροθάλαμο. Ἐπί τρεῖς ἡμέρες, μέχρι τήν ταφή του, στό σῶμα του δέν παρατηρήθη ἡ νεκρική ἀκαμψία, ἀλλά παρέμεινε εὐκαμπτο παρά τό κρύο, ὅπως συμβαίνει σέ ὄλους τούς Ἄγιορεῖτες πατέρες. Ἀπό τήν μύτη του δέ ἔτρεχε αἷμα.

Ἀμέσως μετά τό ἀτύχημα ἐμφανίσθηκε ὁ π. Κοσμάς σέ κάποιον χωρικό, πού εἶχε βρῆ σ' ἐκεῖνο τόν τόπο ἓνα μπουκάλι μέ Ἅγιο Μῦρο, λέγοντάς του νά τό παραδώσῃ στούς ὑπευθύνους τῆς Ἱεραποστολῆς, γιατί αὐτό δέν εἶναι κοινό λάδι. Μετά ἀπό τρεῖς μῆνες, ὅταν πλέον εἶχε ἀναλάβει τό ἱεραποστολικό Κλιμάκιο ὁ π. Μελέτιος, ἄλλος χωρικός ἀνήγγειλε στόν π. Μελέτιο ὅτι ὁ π. Κοσμάς ἐμφανίσθηκε καί σ' αὐτόν, λέγοντάς του νά πῆ στόν ὑπεύθυνο τῆς ἱεραποστολῆς ὅτι γύρω ἀπό τό σημεῖο τοῦ ἀτυχήματος βρίσκονται πεταμένα τρία πολύτιμα ἀντικείμενα, ἓνα μπουκάλι μέ λάδι, ἓνα μαχαίρι καί ἓνα τρίγωνο. Πράγματι τά ἀντικείμενα αὐτά βρέθηκαν. Ἦταν ἓνα δεύτερο μπουκάλι μέ Ἅγιο Μῦρο, μία Ἁγία Λόγχη γιά τήν Προσκομιδή, καί ἓνα Ἐπιγονάτιο. Ἡ Ἁγία Λόγχη, ὡς ἱερό κειμήλιο, διαφυλάσσεται σήμερα στήν Ἱερά Μονή μας.

Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία διαβάσθηκε στίς 30 Ἰανουαρίου στόν Ἱ. Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στό Λουμπουμπάσι. Ἡ ἐκκλησία καί ὁ προαύλειος

χωρος ἦσαν ἀσφυκτικά γεμάτα ἀπό κόσμο. Παρόντες ἦσαν ὁ Μητροπολίτης Κεντρῶας Ἀφρικῆς Τιμόθεος, ὄλοι οἱ Ἑλληνες –περί τούς 500–, ὄλοι οἱ ἐντόπιοι χριστιανοί μας, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν τοῦ τόπου, ὁ Νομάρχης, ὁ Δήμαρχος, ὁ Στρατηγός, ὁ Εἰσαγγελέας καί ἄλλοι. Ἐξω ἀπό τήν ἐκκλησία ἀκούγοντο οἱ θρηῖνοι καί οἱ ἀλαλαγμοί τῶν γυναικῶν. Τό ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τό σκῆνωμα τοῦ π. Κοσμᾶ μέ μικρό ἀεροσκάφος μεταφέρθηκε στό Κολουέζι. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὁ αὐλῆιος χωρος καί ὄλοι οἱ δρόμοι ἔξω ἦσαν ἀσφυκτικά γεμάτοι ἀπό χιλιάδες κόσμο, πού περιέμεναν μέ ἀγωνία καί δάκρυα στά μάτια. Ὅταν ἔφθασε τό σκῆνωμα, ὄλος ὁ κόσμος ξέσπασε σέ ἀλαλαγμούς καί ξεφωνητά. Δέν περιγράφεται μέ λόγια τό γεγονός, ὅπως καταθέτει ὁ π. Σεραφεῖμ Punga. Οἱ ἐντόπιοι καί οἱ Ἑλληνες καταστηματάρχες ἔκλεισαν τά καταστήματά τους γιά νά παρευρεθοῦν στήν κηδεῖα, ἐνῶ σέ ὄλο τό Κολουέζι ἐκηρύχθη ἐπισήμως τριήμερο πένθους. Παρέστησαν ἐπίσης ὄλες οἱ Ἀρχές τοῦ τόπου, οἱ παραδοσιακοί φύλαρχοι («σέφ») καί ὄλοι ὄσοι τόν εἶχαν γνωρίσει καί εἶχαν γευθῆ τήν φιλανθρωπία καί τήν ἀγάπη του.

Ἡ ταφή του ἔγινε πίσω ἀπό τό Ἱερό Βῆμα τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό Κολουέζι. Πλῆθος ἀπό στεφάνια, ἀνθοδέσμες, λουλούδια καί πρασινάδες ἐκάλυψαν τόν τάφο του, ὁ ὄποῖος ἀπετέλεσε καί συνεχίζει νά ἀποτελεῖ σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς εὐλαβείας τοῦ

ὀρθοδόξου λαοῦ αὐτῆς τῆς χώρας καί προσκύνημα καθημερινό τῶν πιστῶν τοῦ Κολουέζι. Ὅλοι οἱ προσερχόμενοι γιά νά ἐκκλησιασθοῦν στόν Ἱ. Ναό τοῦ Ἀγίου Γεωργίου προηγουμένως περνοῦν, βάζουν μετάνοια καί ἀσπάζονται τόν Σταυρό τοῦ τάφου του. Τό καντηλάκι του τό ἔχει ἀναλάβει νά εἶναι ἀκοίμητο ἡ παλαιά συνεργάτις του, «ἡ μητέρα Θεανώ» (Μουσδελεκίδου, 90 ἐτῶν σήμερα, ἀπό τήν Ἔδεσσα), μία ἡρωική παρουσία στόν χῶρο τῆς Ἱεραποστολῆς, ἡ ὁποία ἐπί 31 συναπτά ἔτη ἀκολουθεῖ τά βήματα τοῦ παπα-Κοσμᾶ καί προσφέρεται θυσιαστικά, ἔχοντας καί αὐτή ξεγράψει τελείως τόν ἑαυτό της χάριν τῆς Ἱεραποστολῆς.

Λυπούμαστε, ὡς ἄνθρωποι, γιά τόν πρόωρο θάνατο τοῦ μακαριστοῦ παπα-Κοσμᾶ, ὁ ὁποῖος ἀντάλλαξε τά ἐπίγεια μέ τά ἐπουράνια, σέ ἡλικία μόλις 47 ἐτῶν. Στό βάθος ὅμως τῆς ψυχῆς μας νιώθουμε μία πνευματική ἀνάπαυση, διότι νίκησε τόν κοσμοκράτορα διάβολο καί ἀναπαύθηκε στούς κόλπους τοῦ Θεοῦ μαζί μέ τούς Ἁγίους, ἀφήνοντας πίσω του μία μεγάλη παρακαταθήκη στόν χῶρο τῆς Ἱεραποστολῆς. Αὐτό τό ἀναγνωρίζουν καί οἱ ἰθαγενεῖς ἀδελφοί μας, οἱ ὁποῖοι τόν ἔχουν θέσει πολύ ψηλά στήν συνείδησή τους. Γι' αὐτό βλέπεις στίς καλύβες τους, στούς τοίχους ἀπό ψημένες πλίνθους, νά ἔχουν τοποθετήσι δίπλα στίς χάρτινες εἰκόνες τῶν Ἁγίων καί τήν φωτογραφία τοῦ παπα-Κοσμᾶ καί νά βαπτίζουν τά

παιδιά τους μέ τό ὄνομά του. Ἀλλά καί στήν Ἑλλάδα, στόν Δῆμο Σταυρουπόλεως Θεσσαλονίκης, κοντά στό πατρικό του σπίτι, ἐκεῖ ὅπου πέρασε τά παιδικά του χρόνια, ὁ οἰκεῖος Δῆμος ὠνόμασε μία ἀπό τίς κεντρικές ὁδοῦς του πρὸς τιμὴν του: «Ὁδὸς Κοσμᾶ Ἱεραποστόλου».

Τό ἔργο τοῦ Θεοῦ συνεχίζεται

Μέ τό ἱεραποστολικό του ἔργο ὁ παπα-Κοσμᾶς κατώρθωσε νά θέσῃ τίς πνευματικές καί ὑλικές βάσεις γιά μία πορεία εὐαγγελισμοῦ πού φθάνει μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ ὡς τίς ἡμέρες μας.

Ἐφυγε ὁ π. Κοσμᾶς, ἀλλά τό ἔργο τοῦ Θεοῦ συνεχίζεται. Ὁ μακαριστός Γέροντάς μας, π. Γεώργιος, ὑπακούοντας στίς ἐπίμονες παρακλήσεις τοῦ τότε Μητροπολίτου Κεντρῶας Ἀφρικῆς κ. Τιμοθέου, ἀπέστειλε τόν Ἱερομόναχο π. Μελέτιο Γρηγοριάτη, γιά νά λάβῃ τήν πνευματική σκυτάλη καί νά συνεχίσῃ τό ἱεραποστολικό ἔργο τοῦ Κλιμακίου τοῦ Κολουέζι. Ὁ π. Μελέτιος ἔφθασε στό Ζαΐρ –σημερινό Κονγκό– σαράντα ἡμέρες μετά τόν θάνατο τοῦ πρώτου Γρηγοριάτου Ἱεραποστόλου. Στό Κλιμάκιο συνεχίζει νά ἐργάζεται φιλότιμα καί θυσιαστικά ὁ μοναχός π. Κύριλλος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει στό Κολουέζι μέ τόν π. Κοσμᾶ τό 1981 καί ἔκτοτε παραμένει ἐκεῖ ὡς μόνιμο στέλεχος τοῦ Κλιμακίου, καθώς ἐπίσης καί ἄλλοι Γρηγοριάτες πατέρες, οἱ ὁποῖοι μεταβαίνουν μέ

τήν εὐλογία τῆς Ἰ. Μονῆς καί συμπαρίστανται στό ἔργο τοῦ Κλιμακίου.

Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 2009 ἐτέθησαν τά θεμέλια τῆς πρώτης ὑποσαχάριας ἀνδρώας Μονῆς, χάρις στίς σύντονες προσπάθειες τοῦ λαμπροῦ ἐγγάμου κληρικοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης, π. Γεωργίου Κουγιουμτζόγλου, μέ χρήματα πού συνεκέντρωσε τελῶν σαρανταλείτουργα καί μνημονεύων χιλιάδες ὀνόματα. Αὐτή ἐπανδρώθηκε στίς 21-4-2014 καί ἄρχισε νά λειτουργῇ ὡς Κοινόβιο, μέ πρῶτο Καθηγούμενο αὐτῆς τόν ἀρχιμ. Βαρνάβα Γρηγοριάτη, ὁ ὁποῖος ἐνθρονίσθηκε ἐπισήμως ὑπό τοῦ Πατριάρχου Θεοδώρου τοῦ Β' στίς 14-2-2017. Σήμερα ἐγκαταβιοῦν σέ αὐτήν ἕνας μοναχός καί ἕξι δόκιμοι, φερέλπιδες γιά τό μέλλον τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνα χρόνο μετά τήν κοίμηση τοῦ παπα-Κοσμᾶ, ἰδρύθηκε στήν Θεσσαλονίκη ὁ ἱεραποστολικός Σύλλογος «Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός» μέ πρόεδρο τόν νεώτερο ἀδελφό του, κ. Γεώργιο Ἀσλανίδη. Βασικός του στόχος ἦταν ἡ οἰκονομική στήριξη τῆς Ἱεραποστολῆς Κολουέζι. Ὁ Σύλλογος αὐτός συνεχίζει μέχρι σήμερα νά λειτουργῇ ἐπιτυχῶς καί νά ἐνισχύη παντοιοτρόπως τό ἱεραποστολικό Κλιμάκιο τοῦ Κολουέζι, ὅπως ἐπίσης καί ἄλλα ὀρθόδοξα ἱεραποστολικά Κλιμάκια στήν Ἀφρική, Ἀσία καί Ἀμερική.

Στά τριάντα ἔτη τῆς ἕως τώρα ἱεραποστολικῆς του δραστηριότητος ὁ π. Μελέτιος συνεχίζει μέ τήν Χάρι

τοῦ Θεοῦ τό ἔργο τοῦ παπα-Κοσμᾶ, εὐαγγελιζόμενος τόν λαό τῆς ἐπαρχίας Κατάνγκα. Ἦδη σήμερα ἡ Ἱεραποστολή Κολουέζι, τῆς ὁποίας ἡ ἔκταση εἶναι δύομισι φορές ἡ ἔκταση τῆς Ἑλλάδος, ἔχει 159 ἐνορίες μέ 78 ἱερεῖς καί διακόνους, 84 ἐκπαιδευτήρια (Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια, Τεχνικές Σχολές, Παιδαγωγικό Τμῆμα νεανίδων, ἀπ' ὅπου ἀποφοιτοῦν δασκάλες, Σχολή ἀναλφαβήτην γυναικῶν, Σχολή κοπτικῆς-ραπτικῆς γυναικῶν, Γεωπονικό Λύκειο, Κτηνοτροφική Σχολή, Οἰκονομική Σχολή) μέ 30.000 μαθητές καί 633 διδασκάλους καί καθηγητές. Ἡ μεγάλη αὐτή προσφορά πρός τόν λαό τοῦ Κονγκό ἔχει ἐκτιμηθῆ δεόντως ἀπό τίς τοπικές Ἀρχές τοῦ Κονγκό, οἱ ὁποῖες τρίς ἀπένειμαν στόν π. Μελέτιο τιμητικό μετάλλιο. Ἀλλά καί ἡ Ἑλληνική Πολιτεία τόν ἐτίμησε καί τόν ἐβράβευσε μέ τό βραβεῖο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τήν 20^η Δεκεμβρίου 2013 γιά τό ἐν γένει ἀνθρωπιστικό ἔργο πού ἐπιτελεῖ στήν Ἰ. Μητρόπολή του. Τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, τέλος, ἀνεβίβασε τόν π. Μελέτιο στό Ἀρχιερατικό ἀξίωμα, ἐκτιμώντας καί αὐτό τήν μεγάλη του προσφορά.

* * *

Σέ σχετική ἐρώτηση, πού εἶχε ὑποβληθῆ στόν παπα-Κοσμᾶ κατά τήν ἐναρξή τῶν ἱεραποστολικῶν δραστηριοτήτων του, ἄν θά ἔπρεπε νά ἀναλάβῃ τήν εὐθύνη ἑνός τόσο μεγάλου ἔργου, εἶχε ἀπαντήσῃ, ὅτι στήν πορεία θά δεῖξῃ ὁ Κύριος τό ἅγιο θέλημά Του.

Σήμερα, 40 χρόνια από τότε, κάνοντας τόν ως άνω άπολογισμό του ιεραποστολικού έργου στό Κολουέζι, βλέπουμε ότι πράγματι ή χάρη του Θεού σκεπάζει και ευοδώνει τήν όλη ιεραποστολική προσπάθεια και ότι πράγματι έπιτελείται έργο Θεού.

Διερωτώμεθα όμως, ως άνθρωποι, πώς ό Θεός παρεχώρησε αυτόν τόν ξαφνικό και πρόωρο θάνατο ενός κληρικού πού ήταν στύλος τής όρθοδόξου Έκκλησίας του Κονγκό, και μάλιστα κατά τόν χρόνο τής μεγάλης του προσφοράς; Ό μακαριστός Γέροντάς μας π. Γεώργιος, Καθηγούμενος τής Έ. Μονής μας, έδωσε τήν άπάντηση στον αντί Έπικηδειού λόγο του: «Έπιτρέψατέ μου νά σās πω ως Πνευματικός, από τήν μικρά μου πείρα, ότι ό άγιος Θεός οικονομεί τά τής ζωής μας πάντοτε έπ' άγαθω τής ψυχής μας και τής Έκκλησίας. Έάν έκάλεσε τώρα τόν π. Κοσμā, τόν έκάλεσε διότι έν τή άγαθότητί Του Έκείνος ό πάνσοφος Δημιουργός και Πατέρας μας γνωρίζει ότι ήταν ή καλλίτερη ώρα για τήν ψυχή του. Ήταν ή καλλίτερη ώρα για τήν Έκκλησία και για τήν ιεραποστολή στην Άφρική, νά τόν καλέση τώρα. Η ιεραποστολή στην Άφρική έχει βέβαια όλίγους ανθρώπους άφωσιωμένους, πού διακονούν εκεί, αλλά δέν έχει μάρτυρες. Μόνο ένα είχε σχεδόν μάρτυρα, τόν άείμνηστο π. Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο. Τό ιερό του σωμα έμεινε στην Άφρική. Ευλογία για τήν Άφρική. Τό δεύτερο ιερό σωμα ενός άγωνιστοϋ και ενός πά-

λι σχεδόν μάρτυρος Ἱεραποστόλου τῆς Ἀφρικῆς, τοῦ πατρός Κοσμᾶ, μένει καί αὐτό στήν ἀφρικανική γῆ ὡς εὐλογία.

Ὁ σπόρος πέφτει μέσα στήν γῆ. Σαπίζει, γιατί, ἂν δέν σαπίση, δέν θά βλαστήση δένδρο ὠραῖο, εὐσκιόφυλλο, μέ γλυκύτατους καρπούς, κάτω ἀπό τό ὁποῖο θά ἀναπαυθοῦν πολλές ψυχές»⁸.

«Εὐχαριστῶ τόν Θεό πού ἔφερε τόν π. Κοσμᾶ στήν Ἱερά Μονή μας καί πού μᾶς ἀξίωσε νά τοῦ συμπαρασταθοῦμε ταπεινά στόν ἀγῶνα του.

Τώρα ὁ π. Κοσμᾶς ἀναπαύεται ἐν χώρα ζώντων καί προσεύχεται γιά μᾶς καί γιά τούς ἀγαπητούς του Ἀφρικανούς, στούς ὁποίους ἐχάρισε ὅλη τήν ζωή του καί τό ἱερό του σκήνωμα.

Εὐχου καί γιά μᾶς, περιπόθητε ἀδελφέ καί ἀγαπητό μου ἐν Κυρίῳ τέκνον π. Κοσμᾶ, νά ἀξιωθοῦμε καί ἐμεῖς οἱ ἀδύνατοι καλῶς νά ἀγωνισθοῦμε καί νά σέ συναντήσουμε στήν αἰώνιο Βασιλεία τῆς Ἁγίας Τριάδος»⁹. Ἀμήν!

8. Περιοδ. Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 65-66.

9. Ὁ Ἱεραπόστολος τοῦ Ζαῖρ..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 9.

ΕΠΕΣΚΕΨΑΤΟ ΗΜΑΣ Ο ΣΩΤΗΡ ΗΜΩΝ(*)

Καί ἐφέτος «ἐπεφάνη ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις» (Τίτ. β' 11), ἡ ἑορτὴ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ Μητρόπολις τῶν ἑορτῶν.

Τὴν νύκτα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μας ἄγγελος Κυρίου ἐφάνη στοὺς Ποιμένες καὶ τοὺς εἶπε: «ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος» (Λουκ. β' 10-11).

(*) Ἑόρτιος χαιρετισμὸς τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας, Ἀρχιμ. Χριστοφόρου, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων 2017.

Ἔχουμε χαρά μεγάλη γιά τήν σωτηρία πού ἔφερε ὁ Χριστός «παντί τῷ λαῷ», σέ ὅλον τόν κόσμο, ἀλλά ἔχουμε καί λύπη, διότι ὁ Χριστός «εἰς τά ἴδια ἦλθε, καί οἱ ἴδιοι αὐτόν οὐ παρέλαβον» (Ἰωάν. α' 11). Τότε ὁ κόσμος δέν τόν ἐγνώρισε, ἀλλά καί τώρα δέν τόν ἀναγνωρίζει ὡς Θεόν, ὡς Λυτρωτήν καί Σωτῆρα. Ἐορτάζει Χριστούγεννα χωρίς Χριστό. Ἀπουσιάζει ὁ Χριστός ἀπό τήν ζωή μας, γι' αὐτό καί ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀπογοητεύεται ἀπό τόν ἄκοσμο κόσμο, τόν κόσμο χωρίς Χριστό. Ψάχνει ἀπεγνωσμένα νά βρῆ διέξοδο, νά βρῆ λύσι καί λύτρωσι ἀπό τήν ἀπελπισία καί τό σκότος, στό ὅποιο ζῆ, ἀπό τήν λύπη καί τό ἄγχος πού πιέζουν τήν ψυχή του, ἀπό τήν ἀμαρτία καί ἀπό τά πάθη πού τόν βασανίζουν.

Ἡ μόνη καί μοναδική λύσις σ' ὅλα αὐτά τά ἀδιέξοδα τῆς ζωῆς μας εἶναι ὁ τεχθεῖς ἐν τῷ Σπηλαίῳ Χριστός μας. «Αὐτός γάρ σῶση τόν λαόν αὐτοῦ ἀπό τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν» (Ματθ. α' 21).

Ἄ Κύριός μας ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς καί διὰ τήν ἡμετέραν σωτηρίαν. Γεννήθηκε ὡς ἄνθρωπος, γιά νά θεώσῃ τόν ἄνθρωπον. Ἦλθε «τό Φῶς τό ἀληθινόν, τό φωτίζον καί ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τόν κόσμον».

«Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε!»

Ταπεινά καί ἐν μετανοίᾳ ἅς τόν προσκυνήσουμε μαζί μέ τούς ἐξ Ἀνατολῶν Μάγους, ἅς τόν δοξάσουμε μαζί μέ τούς Ἀγγέλους τοῦ οὐρανοῦ, ἅς τόν εὐχα-

ριστήσουμε μαζί μέ ὅλη τήν κτίσι, ἄς τόν ὑμνήσουμε μαζί μέ τούς Ποιμένες τῆς Βηθλεέμ. Ἄς τιμήσουμε τήν θεία Του Ἐνανθρώπησι. Ἄς ἀγωνισθοῦμε νά κρατήσουμε ζωντανή τήν Χάρι τοῦ Χριστοῦ στίς καρδιές μας, ὥστε Αὐτός νά εἶναι «τά πάντα ἐν πᾶσι» (Α΄ Κορ. ιε΄ 28), Αὐτός νά εἶναι «τό πᾶν» στήν ζωή μας (ἅγιος Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης).

Ἐγκαρδίως εὐχομαι ὁ Θεός νά χαρίσῃ σέ ὅλους μας τήν ἐμπειρία τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ στίς καρδιές μας, στίς οἰκογένειές μας καί σέ ὅλον τόν κόσμο.

Ἄγια Χριστούγεννα 2017

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΤΗΣ ΣΥΓΧΩΡΗΣΕΩΣ^(*)

Εὐχαριστοῦμε τόν ἅγιον Τριαδικόν Θεόν διὰ τήν πολλήν Του ἀγάπην καί τίς πολλές Του εὐεργεσίες. Αἰσθανόμεθα ὅτι σέ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς μας καί σέ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς μας μᾶς κυνηγáει ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Τόν εὐχαριστοῦμε γιά τήν χρονιά πού πέρασε· τόν εὐχαριστοῦμε γιά τόν χρόνο τῆς ζωῆς πού μᾶς χαρίζει, δίνοντάς μας τήν δυνατότητα νά μετανοήσουμε εἰλικρινά καί νά ἐπιστρέψουμε πίσω στόν πατέρα μας ὡς ὁ ἄσωτος υἱός. Τόν εὐχαριστοῦμε καί γιά τήν σημερινή σύναξι στήν τράπεζα τῆς συγχωρήσεως, πού γίνεται κάθε χρόνο τό ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς.

Ἀκούσαμε σήμερα τό πρωῒ στό εὐαγγέλιο ὁ Κύριος νά μᾶς λέγη: «Ἐάν γάρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τά παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καί ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐάν δέ μή ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τά παραπτώματα αὐτῶν, οὐδέ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει

(*) Παρακλήσεις τοῦ σεβαστοῦ Καθηγουμένου ἡμῶν, Ἀρχιμ. Χριστοφόρου, ἐπί τῇ ἐνάρξει τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, 5/18-2-2018.

τά παραπτώματα ὑμῶν»¹. Βλέπουμε ὅτι βασική προϋπόθεσις γιὰ νά μᾶς συγχωρήσῃ ὁ Θεός, γιὰ νά χωροῦμε καί νά ἔχουμε ἓνα μέρος στήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, εἶναι νά συγχωροῦμε καί ἐμεῖς τόν ἀδελφό μας. Νά τόν συγχωροῦμε μέσα ἀπό τήν καρδιά μας. Ἡ καρδιά μας νά ἔχῃ χῶρο γιὰ τόν ἀδελφό μας, γιὰ τόν πλησίον μας, γιὰ τόν οἰονδήποτε ἄνθρωπο. Νά τόν συγχωροῦμε χωρίς κρατούμενα, ὅπως μᾶς συγχωρεῖ καί ἐμᾶς ὁ Θεός. Ὁ ἄσωτος υἱός ἐπιστρέφοντας στόν πατέρα του δέχθηκε ὅλη τήν συγχώρησι καί ὅλη τήν ἀγάπη τοῦ πατέρα του, χωρίς νά τοῦ ζητηθῇ κάποια ἀπολογία γιὰ τήν ἀποστασία του. Ὁ Κύριός μας καί Θεός μας, ὁ Χριστός μας, ἀνεβαίνοντας στόν Σταυρό ὄχι μόνο συγχωροῦσε τούς σταυρωτές Του, ἀλλά παρακαλοῦσε καί τόν Θεόν Πατέρα νά τούς συγχωρήσῃ «πάτερ, ἄφες αὐτοῖς», καί τούς δικαιολογοῦσε· «οὐ γάρ οἶδασι τί ποιοῦσι»².

Τό ἴδιο καί ὁ πρωτομάρτυς καί ἀρχιδιάκονος Στέφανος, μιμούμενος τόν Ἀρχιποίμενα Χριστόν, συγχωροῦσε τούς Ἰουδαίους πού τόν λιθοβολοῦσαν λέγοντας: «Κύριε, μή στήσῃς αὐτοῖς τήν ἁμαρτίαν ταύτην»³.

Ὅμοίως καί ὁ ἅγιος Διονύσιος Ζακύνθου συγχώρησε τόν δολοφόνο τοῦ ἀδελφοῦ του καί τόν προφύ-

1. Ματθ. στ' 14-15.

2. Λουκ. κγ' 34.

3. Πράξ. ζ' 60.

λαξε από τούς ανθρώπους, τούς χωριανούς πού τόν κυνηγοῦσαν, φυγαδεύοντάς τον καί λέγοντάς του: «ἐγώ σέ συγχωρῶ, ἀλλά καί ἐσύ νά μετανοήσης γιά νά σωθῆς».

Τό ἴδιο ἔκαναν καί ὄλοι οἱ Ἅγιοι, μιμούμενοι τόν Χριστό μας καί τηρώντας τίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου. Ἔτσι καί ἐμεῖς πρότυπο στήν ζωή μας πρέπει νά ἔχουμε τόν Χριστό καί τούς Ἁγίους μας, καί νόμο στήν ζωή μας νά ἔχουμε τόν νόμο τοῦ Εὐαγγελίου, συγχωροῦντες ὄχι μόνον τούς γνωστούς καί φίλους, ἀλλά καί τούς ἐχθρούς μας.

Πολύ χαρακτηριστικά μᾶς λέγει ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Ἀντώνιος Μπλούμ: «Συγχωρῶ... κάνω χῶρο στήν καρδιά μου νά χωρέσω μέ σένα, μέ τόν ἄλλο, μέ τόν ἄλλο... Κάνω χῶρο νά χωρέσουμε μαζί. Συγχωρῶ σημαίνει βλέπω τόν ἄλλο ὅπως εἶναι, μέ τήν ἁμαρτία του καί τήν ἀνυπόφορη πλευρά του, μέ ὄλα τά βαρίδιά του καί τά ἐλαττώματά του, καί λέω: “Θά σέ κουβαλήσω, ὅπως ἓνα σταυρό, θά σέ κουβαλήσω μέχρι τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἴτε θέλεις εἴτε ὄχι. Καί εἴτε εἶσαι καλός εἴτε κακός, θά σέ κουβαλήσω στους ὤμους μου, θά σέ φέρω μπροστά στον Κύριο καί θά πῶ: Κύριε, ὄλη μου τή ζωή κουβάλησα αὐτό τόν ἄνθρωπο, γιατί φοβόμουνά μήπως χαθεῖ. Τώρα εἶναι δικό Σου θέμα νά τόν συγχωρήσεις, στό ὄνομα τῆς δικῆς μου συγχώρεσης! μέ τό

Ἄπειρο Ἐλεός Σου, καί νά τόν δεχθῆς στήν ἀγκαλιά τῆς Ἀγάπης Σου!»⁴.

Μερικές φορές συμβαίνει νά διστάζουμε νά ζητήσουμε ἀπό τόν ἄλλον συγχώρησι, μέ τήν δικαιολογία ὅτι φταίει ὁ ἄλλος καί ὅτι αὐτός πρέπει πρῶτος νά ζητήσῃ συγχώρησι. Κατά κανόνα σ' αὐτές τίς περιπτώσεις, λέγει ὁ ἅγιος Παΐσιος ὁ Ἁγιορείτης, ὅτι καί οἱ δύο ἔχουν δίκαιο, μόνον πού διεκδικοῦν λίγο περισσότερο δίκαιο ἀπ' ὅ,τι ἔχουν. Ἐμεῖς, ἄν πραγματικά ἀγαποῦμε τόν Θεό καί θέλουμε ὄχι μόνο τήν δική μας σωτηρία ἀλλά καί τήν σωτηρία τοῦ ἀδελφοῦ μας, τοῦ πλησίον μας, πρέπει νά κάνουμε ἐμεῖς τό πρῶτο βῆμα γιά τήν συμφιλίωσι καί τήν συγχώρησι. Διότι, ὅπως λέγει ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος: «πραγματικά, ἄν ἐξετάσει κανεῖς τόν ἑαυτόν του μέ φόβο Θεοῦ, θά βρεῖ ὅτι ὅπωςδήποτε ἔδωσε ἀφορμή εἴτε μέ λόγο, εἴτε μέ ἔργο, εἴτε μέ κάποια κίνηση... καί ἄν ψηλαφήσῃ τή συνείδησή του μέ ἀκρίβεια, θά βρεῖ ὅπωςδήποτε ὅτι εἶναι ἔνοχος»⁵.

Καί ὁ ἅγιος Σιλουανός λέει ὅτι: «οὕτω πρέπει νά βιάζωμεν ἑαυτούς πρός τό καλόν καθ' ὅλην τήν ζωήν ἡμῶν, καί τό κυριώτερον, νά συγχωρῶμεν εἰς τούς ἄλλους τά πλημμελήματα αὐτῶν, καί τότε ὁ

4. Πρβλ. Anthony Bloom, *Τό μυστήριον τῆς ἴασης*, ἐκδ. «Ἐν πλῶ», Ἀθήναι 2017, σελ. 102.

5. Ἀββᾶ Δωροθέου, *Ἔργα Ἀσκητικά*, ἐκδ. «Ἐτοιμασία», Καρέας 1983, Ζ' Διδασκαλία, σελ. 208.

Κύριος δέν θά μνησθῆ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καί θά δώσῃ εἰς ἡμᾶς τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»⁶.

Καί στίς προσευχές τῆς Θείας Μεταλήψεως διαβάζουμε· «*πρῶτον καταλλάγηθι τοῖς σέ λυποῦσιν, ἔπειτα θαρρῶν μυστικήν βρῶσιν φάγε...*». Δηλαδή πρίν νά κοινωνήσῃς τό ἄχραντον Σῶμα καί τό Τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου μας, νά συμφιλιωθῆς μέ αὐτούς πού σέ λύπησαν καί μετά νά κοινωνήσῃς. Καί στήν Κυριακή προσευχή ὁ Κύριος μᾶς διδάξε νά ζητᾶμε τήν συγχώρησι ἀπό τόν Θεόν, ὑπό τόν ὄρο ὅτι καί ἐμεῖς θά συγχωρήσουμε τούς πταίοντας εἰς ἡμᾶς.

Ἐμπόδιο στόν ἀγῶνα αὐτόν τῆς συγχωρήσεως εἶναι ὁ ἐγωϊσμός, πού μαζί μέ τήν φιληδονία καί τήν φιλαργυρία εἶναι τά τρία βασικά πάθη πού μᾶς χωρίζουν ἀπό τόν Θεό. Γι' αὐτό καί οἱ ἅγιοι Πατέρες μᾶς ἔδωσαν τά ἀντίδοτα αὐτῶν τῶν παθῶν, πού εἶναι ἡ ὑπακοή, ἡ παρθενία καί ἡ ἀκτημοσύνη, πού μᾶς ἐνώνουν μέ τόν Θεό. Χρειάζεται θάρρος καί γενναιότητα ὁ ἀγῶνας γιά νά ἐλευθερωθοῦμε ἀπό τήν δουλεία τῶν παθῶν καί νά εἰσέλθουμε στήν ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Αὔριο εἰσερχόμαστε στό στάδιο τῆς ἀγίας καί μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί ἡ Ἐκκλησία μας καθιέρωσε κατά τήν περίοδο αὐτή ἐντονώτερο πνευματικό

6. Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, «Περί πνευματικοῦ ἀγῶνος», ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 2002, σελ. 535.

ἀγῶνα, αὐστηρότερη νηστεία, μεγαλύτερες ἀκολουθίες καί γενικά περισσότερη ἄσκησι καί ἐντονώτερο ἀγῶνα κατά τῶν παθῶν καί μεγαλύτερη προσπάθεια νά ἀποκτήσουμε τίς ἀρετές. Ἔχουμε ὅμως τήν βεβαίαν ἐλπίδα ὅτι ὁ ἅγιος Θεός εἶναι δίπλα μας καί μᾶς ἐνισχύει στόν πνευματικό μας ἀγῶνα: «*προωρώμην τόν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μή σαλευθῶ*»⁷.

Ἐφέτος, μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἅς βάλουμε ἀρχή μετανοίας, ὅπως λέγουν οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἀγωνιζόμενοι στήν νηστεία, στήν προσευχή, στήν ταπείνωσι, στήν ὑπακοή καί τίς λοιπές ἀρετές, ἀποφεύγοντες τήν ιδιορρυθμία, τό ἴδιον θέλημα, τό ἴδιον φρόνημα, τήν ἀντιλογία, τόν θυμό καί τά λοιπά πάθη, δίδοντας περισσότερη προσοχή στόν ἀγῶνα τῆς συγχωρήσεως, γιά νά μᾶς συγχωρέση καί ἐμᾶς ὁ ἅγιος Θεός καί νά ἔχουμε ἐλπίδα νά κληρονομήσουμε τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

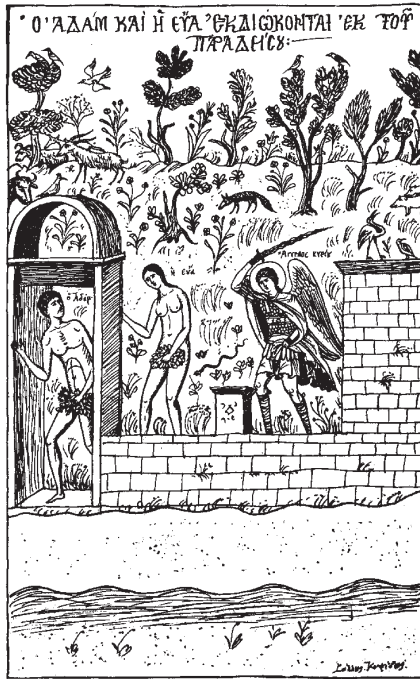
Εὐχομαι ὁ ἅγιος Θεός νά χάριση σ' ὅλους μας ταπείνωσι καί ἀγάπη, καί ὅλοι μαζί συγχωρημένοι μεταξὺ μας νά περάσωμε τό ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μας μέ εἰρήνη καί νά ἀξιωθοῦμε τῆς χαρᾶς τοῦ Παραδείσου μετά πάντων τῶν Ἁγίων.

Εὐχομαι καί στούς εὐλαβεῖς προσκυνητές, πού ἤλθαν νά ἑορτάσουν μαζί μας, ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ νά εἶναι μαζί τους καί νά ἀγωνισθοῦν καί αὐτοί τόν

7. Ψαλμ. ιε' 8.

καλόν ἀγῶνα τῆς μετανοίας καί τῆς συγχωρήσεως
καί νά ἀξιωθοῦν τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Καλή Σαρακοστή! - Καλόν ἀγῶνα!

ΕΚΤΡΩΣΕΙΣ Η ΠΡΟΣ ΘΕΟΝ ΥΒΡΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ Ο ΚΑΙΡΟΣ*

Εὐχαριστοῦμε τόν ἅγιο Θεό πού στό ὄνομα Αὐτοῦ, μέ τήν εὐχή τοῦ Μακαριωτάτου καί τῶν παρόντων σεβαστῶν Πατέρων, γινόμαστε κοινωνοί στήν χαρά τῆς σημερινῆς αὐτῆς Συνάξεως.

Εἶναι ἀξιέπαινοι οἱ ἀδελφοί πού ὀργανώνουν τέτοιες ἡμερίδες. Καί ἀπό καρδίας εἶναι ἡ εὐχή, ὁ Θεός νά εὐλογῇ τήν ζωή τους! Διότι ἀκόμη κι ἓνα παιδί νά σωθῆ μέ τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ –πού πιστεύουμε πολύ περισσότερο θά εἶναι– αὐτό ἀποτελεῖ μεγάλη εὐλογία. Εἶναι μεγαλύτερο ἀπό τό νά κατακτήσουμε ὅλον τόν κόσμο.

Εὐχαριστοῦμε λοιπόν ιδιαίτερα τούς πολύ κοπιᾶσαντες ἀγαπητούς διοργανωτές τῆς παρουσίας ἡμερίδος γιά τήν εὐγενική, τιμητική πρόσκλησί τους πρός τήν Ἱεράν ἡμῶν Μονήν τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὁρους.

(*) Εἰσήγησις τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἱ. ἡμῶν Μονῆς, Φιλοθέου ἱερομονάχου, στήν ἡμερίδα: Ὑπέρ τῆς Ζωῆς τοῦ Ἀγεννήτου Παιδιοῦ, μέ κεντρικό θέμα «Ἀφῆστε με νά ζήσω», ἡ ὁποία διοργανώθηκε ἀπό τά Ὁρθόδοξα Χριστιανικά Σωματεία Ἀθηνῶν στό Πολεμικό Μουσεῖο Ἀθηνῶν, τήν 6^η Μαΐου 2018.

Διαβιβάζω ἐν πρώτοις τίς εὐχές τοῦ Ἁγίου Καθηγουμένου καί Γέροντος ἡμῶν, Ἄρχιμ. Χριστοφόρου, γιά εὐόδωσι τοῦ παρόντος Συνεδρίου πρός ὠφέλεια τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί τῆς Πατρίδος.

Ἔχουν κατά καιρούς πολλά ἐμπεριστατωμένα καί ὠραῖα λεχθῆ καί παρουσιασθῆ γιά τό ἐν λόγῳ θέμα ἀπό εἰδικούς καί χαρισματικούς ἀδελφούς, ὥστε δέν αἰσθανόμαστε καθόλου ἀναγκαῖα τήν δική μας πτωχή συνεισφορά. Μόνο ὡς ὑπακοή ἀποδεχόμαστε τήν φιλάδελφη πρόσκλησι τῶν διοργανωτῶν ἀδελφῶν, κι ὡς ταπεινή συμμετοχή καί ἡμῶν τῶν Ἁγιορειτῶν μοναχῶν στόν ἀγῶνα τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας σχετικά μέ τό σοβαρότατο πρόβλημα τῶν ἐκτρώσεων.

Ὡς θέμα τῆς παρούσης εἰσηγήσεώς μου, θά ἔθετα: “Ἐκτρώσεις, ἢ πρός Θεόν ὕβρις τοῦ Ἑλληνισμοῦ - Μετανοίας ὁ καιρός...”. (Ἡ “ὕβρις”, μέ τήν ἀρχαιοελληνική σημασία τοῦ ὄρου).

Ἐξ ἀρχῆς λοιπόν, κυρίως καί θεολογικῶς, τό θέμα αὐτό ὀρίζεται ὡς ἀλαζονική ἀνυπακοή τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τοῦ ἀγίου θελήματος τοῦ Θεοῦ καί Δημιουργοῦ. Πού τελικά ἀποβαίνει “ἀνταρσία”, καί ἡ ὁποία θυμίζει τήν πρώτη ἀπαίσια ἱστορική ἀνταρσία ἐκεῖνου, πού θέλησε νά γίνη ἴσος μέ τόν Θεό λέγοντας: “ἐπάνω τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ θήσω τόν θρόνον μου, καί ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ”¹.

1. Ἄγ. Ἰ. Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τήν πρός Ρωμαίους, Ὁμιλία ΚΑ', ΕΠΕ, Θεσ/νίκη 1985, τόμ. 17, σ. 448.

Αυτή δέ ἡ προκείμενη ἀλαζονεία ἀντιτίθεται στήν ιερότητα καί ἀξία τῆς ζωῆς, τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Καί ἀκόμη περισσότερο ἀπέναντι στήν ζωή τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου, τοῦ συνανθρώπου καί ἀδελφοῦ.

* * *

Δῶρο Θεοῦ μέγα, μέγιστο, ἡ ζωή στόν ἄνθρωπο. Χάρισμα κι εὐεργεσία, τήν ὁποία μάλιστα δέν ζήτησε, δέν παρεκάλεσε γι' αὐτήν ἐκ τῶν προτέρων ὁ εὐεργετηθεῖς ἄνθρωπος τόν Εὐεργέτη Θεό.

Ὁ πανάγιος Δημιουργός “ἐν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἀγιωσύνης” Του... “ἐν δικαιοσύνῃ καί κρίσει ἀληθινῇ”... ἔπλασε... τόν ἄνθρωπο... τόν τίμησε μέ τήν εἰκόνα Του, τόν ἔβαλε στόν Παράδεισο τῆς τρυφῆς, δίδοντάς του ὑπόσχεσι ὅτι θά ζοῦσε χωρίς θάνατο, ἀπολαμβάνοντας αἰωνίως ὅλα τά ἀγαθά Του, ἄν τηροῦσε τίς ἅγιες ἐντολές Του².

Ὅμως τό κτίσμα παρακούει καί πρὸς ὥραν δέν μετανοεῖ.

Παρά τόν τραγικό ξεπεσμό τοῦ ἀνθρώπου, μέ ἀνυπέρβλητη σοφία, ἀγάπη καί φροντίδα ὁ ἅγιος Θεός-Πατέρας διορθώνει τήν ἀμαρτία καί ἀμετανοησία τοῦ παιδιοῦ Του:

Μέσα ἀπό τά σωτήρια ἐπιτίμια τοῦ κόπου, τῆς φθορᾶς, τοῦ πρόσκαιρου θανάτου, τοῦ δίδει τώρα νέα εὐκαιρία, ὥστε μέ τόν ἀγῶνα του νά ἀποδείξῃ,

2. Βλ. Θ. Λειτουργία Μ. Βασιλείου.

ὅτι ἀπορρίπτει τὴν πρῶην ἀνυπακοή ἐπιλέγοντας συνειδητά, ἐκούσια καὶ ὑπεύθυνα τὴν συμμόρφωσί του πρὸς τίς σωτήριες ἐντολές τοῦ Εὐεργέτου.

Μέ τὴν θαυμαστή δέ ἔνσαρκο Οἰκονομία Του, καὶ κυρίως διὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναστάσεώς Του, τοῦ δίδει ἀνώτερη ἀπὸ πρὶν Χάρι, ἐπαγγελία συμμετοχῆς στὴν βασιλεία Του, ὡς συγκληρονόμου, φίλου καὶ ἀδελφοῦ Του.

Ἡ πρώτη μεγάλη ἀγάπη, ἡ ὁποία κινεῖ τό πᾶν, τό “ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου...” ὀφείλει νά καθορίζη ὅλη τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς ὑπέρβασι τῆς φιλαυτίας του. Καλεῖται δέ συνάμα νά ζῆ πάντοτε σέ κοινωνία ἀγάπης καὶ μέ τὸν συνάνθρωπο: “... (καί) τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν”³. Ἀφοῦ ὁ πλησίον, ὁ ὅποιος ἀδελφός, εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς «Εἰκόνας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου»⁴. Κατὰ τό Πατερικό, “εἶδες τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες Κύριον τὸν Θεόν σου!”.

Ἀλλά ὁ ἐγωιστῆς ἄνθρωπος, ὡσάν παράφρων ἀποξενώνεται ἀπὸ ὅλη αὐτὴν τὴν νέα κοσμογονία τῆς ἀγάπης τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ χειριζόμενος ἀδέξια, μέ ἀφελῆ προχειρότητα τό αὐτεξούσιο πού χαρισματικά ἔλαβε ἀπ’ Αὐτόν, ἀποφασίζει καὶ πάλι νά μὴ ἀποδεχθῆ τοὺς ὅρους τῆς ἀγάπης Του. Αὐτονομεῖται ζῶντας μιὰ ἐγωκεντρικὴ ζωὴ, μέ μόνο τίς στρεβλές ἐπινοήσεις τῆς αὐτοκαταστροφικῆς φιλαυτίας του.

3. Ματθ. κβ’ 37, 39.

4. Πρβλ. Κολ. α’ 15.

Ὁ ἅγιος Δημιουργός τίμησε μέ πολλές τιμές τό ἔμφυχο πλάσμα Του. Μία ἀπό τίς ὑψηλότατες τιμές εἶναι, τό ὅτι θέλησε νά εἶναι ὁ ἄνθρωπος συν-δημιουργός Του στήν γένεσι νέων ἀνθρώπων. Νά συνεργάζεται μέ τήν Χάρι Του γιά τήν δημιουργία νέας ζωῆς. Καί τά τέκνα τοῦ Θεοῦ, νά ὀνομάζωνται καί δικά του τέκνα.

Ἡ ἀνταρσία τοῦ ἀπείθαρχου καί ἐγωιστῆ ἀνθρώπου ὥστόσο συνεχίζει νά μολύνῃ τά πάντα. Ἔτσι καί στήν σπουδαία αὐτήν ἀποστολή, μέ τήν ὁποία τόν προίκισε ὁ Θεός, στήν συνεργασία του δηλ. στό “θαῦμα τῆς ζωῆς”, μέ ὑποκίνησι βέβαια κι ἀπό τόν μισόθεο καί μισάνθρωπο διάβολο, τόν ὀδηγεῖ στό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα, ἀπ’ αὐτό πού ἡ ἀγάπη τοῦ Δημιουργοῦ εἶχε θεσπίσει γι’ αὐτόν:

Ὁ ἅγιος Θεός δημιουργεῖ ζωή, ὁ ὑπερήφανος ὁμως, ἐγωιστής ἄνθρωπος, ἐπαναστατῶντας ἐναντίον Του ἐφευρίσκει, μηχανεύεται θάνατο! Καί ἔτσι φθάνει, ἔως καί στό νά φονεύῃ αὐτά τά ἴδια τά παιδιά του, τά σπλάγχνα του!

Πλάθει δέ ἄλλοθι, κατασκευάζει σκευωρίες, δικαιολογεῖ τά ἀδικαιολόγητα, γιά νά κἀνῃ τελικά καί νά στηρίξῃ τό θέλημά του.

Ἐνα ἀπό τά “ἄστεια” ἐπιχειρήματα γιά τήν ἐγωιστική αὐτή ἐπιλογή του εἶναι, ὅτι τάχα τά κυοφορούμενα ἔμβρυα δέν εἶναι “ἀκόμη ἄνθρωποι”.

Εἶναι γνωστό, ὅτι ὡς χρονική ἀρχή τῆς ζωῆς ὀρίζεται μόνο ἡ στιγμή τῆς συλλήψεως τοῦ ἀνθρώπου, κι ὄχι κάτι ἄλλο μέ ὅποιαδήποτε συμβατικά κι αὐθαίρετα κριτήρια.

Ἡ ζωή ἀρχίζει “ἐξ ἄκρας συλλήψεως.” Κι αὐτό διακηρύσσει ἡ Ἐκκλησία.

* * *

Δέν θά ἀναλωθοῦμε ἐδῶ σέ ἀναλυτικές παραθέσεις ἀποδεικτικές περὶ τοῦ προφανοῦς, ὅτι δηλ. καί κατά τόν χρόνο τῆς κυοφορίας τό ἔμβρυο εἶναι ἤδη ἄνθρωπος. Δέν ὑπάρχει ἄλλωστε κανένα ἀμφιλεγόμενο σημεῖο ἢ κενό περὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος θεολογικῶς. Μόνο λίγες ἐπισημάνσεις θά κάνω, πού νομίζω πῶς συμβάλλουν ἐπαρκῶς.

Σέ ὅλη τήν Ἁγία Γραφή, Παλαιά καί Καινή Διαθήκη, δέν ὑπάρχει πουθενά ἡ λέξις “ἔμβρυον”, γιά νά δηλωθῆ δηλ. ἀποκλειστικά τό κυοφορούμενο παιδί. Ἄντ’ αὐτῆς δέ χρησιμοποιοῦνται οἱ λέξεις “βρέφος” ἢ “παιδίον”, πού τίθενται μέν κατ’ ἐξοχήν γιά τά ἤδη γεννηθέντα τέκνα, ἀλλά καί γιά τά κυοφορούμενα ἀκόμη ἔμβρυα. Δηλώνοντας καί μ’ αὐτόν τόν ἔμμεσο τρόπο ὁ Θεόπνευστος λόγος, ὅτι δέν ὑπάρχει οὐσιαστική, εἰδοποιός διαφορά μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν περιόδων τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Στήν Παλαιά Διαθήκη, καί συγκεκριμένα στό βιβλίο τῆς Γενέσεως, ἀναφέρεται σχετικά μέ τήν κυοφορία τῶν δύο τέκνων (Ἡσαῦ καί Ἰακώβ) τοῦ Πατριάρ-

χου Ἰσαάκ καί τῆς γυναικός του δικαίας Ρεβέκκας: “... καί συνέλαβεν ἐν γαστρὶ Ρεβέκκα ἡ γυνή αὐτοῦ (τοῦ πατριάρχου Ἰσαάκ): ἐσκίρτων δέ τὰ παιδιά ἐν αὐτῇ”⁵.

Στὴν Καινὴ δὲ Διαθήκη καί κατὰ τὴν ἐπίσκεψι τῆς Κυρίας Θεοτόκου στὴν ἐξαδέλφη τῆς, ἡ μητέρα τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἁγία Ἐλισάβετ, λέγει στὴν Παναγία: “... ἰδοὺ γάρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησε τό βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ μου...”⁶.

Τὴν ἴδια ὁμῶς αὐτὴ λέξι “βρέφος” συναντοῦμε καί γιὰ τό ἤδη γεννηθέν Παιδίον. Ὅταν, στὴν γέννησι τοῦ Χριστοῦ, εἶπε ὁ Ἄγγελος στοὺς ποιμένες: “... ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστός Κύριος, ἐν πόλει Δαυὶδ· καί τοῦτο ὑμῖν τό σημεῖον· εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν φάτνῃ”⁷.

Σέ παλαιὰ λεξικά, καί οἱ δύο αὐτές λέξεις (“ἔμβρυον” καί “βρέφος”) χρησιμοποιοῦνται γιὰ νά ἐκφράσουν ἀδιακρίτως κάποια ἀπό τίς ἀνωτέρω ἔννοιες (κυοφορούμενο ἢ ἤδη νεογέννητο). Μάλιστα ἡ λέξις “βρέφος” ἐτυμολογεῖται ἀπό τὴν σανσκριτικὴ ὡς τό “συλληφθέν ἐν τῇ μήτρᾳ”⁸.

Γιὰ τὴν Ἁγία Γραφή, λοιπόν, γιὰ τόν νόμο τοῦ Θεοῦ, ἓνα βρέφος, κυοφορούμενο ἢ νεογέννητο, εἶναι

5. Γεν. κε' 21-22.

6. Λουκ. α' 44.

7. Λουκ. β' 11-12.

8. Βλ. Λεξικόν Σταματάκου.

ἤδη ἄνθρωπος, παιδίον, τέκνον Θεοῦ. Κι αὐτό φυσικά ἰσχύει πολύ περισσότερο στοὺς Ἁγίους καί πάνω ἀπ' ὅλους στὸν ἴδιο τὸν Κύριο, τὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγο τοῦ Θεοῦ.

Στό ἀπολυτίκιο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τὴν ἡμέρα δηλ. πού ἐορτάζουμε τὴν σύλληψι τοῦ Θεοῦ-Λόγου στὴν ἄχραντο κοιλία τῆς Θεοτόκου, φάλλουμε: “Σήμερον... ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Υἱὸς τῆς Παρθένου γίνεται...”.

Κατὰ τὴν ἐρμηνεία δέ τῶν ἁγίων Πατέρων, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς ἁγίας συλλήψεώς Του, καί σέ ὅλα τὰ στάδια τῆς κατὰ σάρκα νηπιακῆς καί παιδικῆς Του ἡλικίας, “ὁ Παῖς Ἰησοῦς” εἶναι πάντοτε “ὁ τῶν ὄλων Δεσπότης καί Κύριος”. Ἐτσι κι αὐτό θεολογεῖται καί περιγράφεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία σέ κάθε σχετική εἰκόνα-ἁγιογραφία, καί παρουσιάζεται ὁ Χριστός ὡς εὐλογῶν καί δὴ μέ χαρακτηριστικά προσώπου ἐνήλικος ἀνθρώπου κι ὄχι τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Λέγουν ἐπίσης οἱ ἅγιοι Πατέρες, ὅτι κατὰ τὴν ἐνανθρώπησί Του διερχόμενος ὁ Κύριος ἀπὸ ὅλα τὰ στάδια ἡλικίας, ἀπὸ τὴν σύλληψι ἕως καί τὴν ἐνηλικίωσι, εὐλόγησε ὅλες τίς ἀντίστοιχες ἡλικίες τοῦ ἀνθρώπου, ἄρα καί τὸν χρόνο τῆς ἐμβρυϊκῆς ἡλικίας. Θέλοντας δηλ. ὁ ἅγιος Θεός, τὰ τέκνα Του, ἀπὸ τὸ πρῶιμο αὐτό ἀκόμη στάδιο τῆς ἡλικίας τους, νά ἀπολαμβάνουν τὴν Χάρι Του, καί ἔτσι νά ἔχῃ σέ ὄ-

λες τίς περιόδους μέγα νόημα ἢ ζωὴ καὶ ὑπαρξίς
τους ἐν Αὐτῷ, μέ προοπτικὴ τὴν αἰώνιο βασιλεία Του.

Σύμφωνα μέ τόν ὄσιο Γρηγόριο τόν Σιναΐτη:

“Καθένας πού βαπτίσθηκε στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλει νά διέλθῃ λαμβάνοντας Χάρι Θεοῦ κι εὐλογίες ἀπ’ ὅλες τίς περιόδους τῆς κατά σάρκα ἡλικίας τοῦ Χριστοῦ. Διότι προσέλαβε ὁ Χριστιανός τὴν δύναμι ὅλων αὐτῶν, καί μέσω τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου μπορεῖ νά τίς εὔρη καί νά τίς γνωρίσῃ. Καί ἡ μέν σύλληψις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ ἀρραβῶνας τοῦ Πνεύματος· ἡ δέ γέννησίς Του, ἡ ἐνέργεια τῆς ἀγαλλιάσεως...”⁹.

* * *

“Ὅλα αὐτά ἀποδεικνύουν σαφῶς τὴν ἱερότητα καί μεγάλη ἀξία αὐτῆς τῆς πρώτης περιόδου τῆς ζωῆς, ὅπως ἐξηγοῦσαν σέ πολλούς Χριστιανούς καί οἱ σύγχρονοί μας Ὅσιοι, Πορφύριος καί Παῖσιος οἱ Ἄγιοροῖτες. Ἔκαναν μάλιστα, αὐτοί οἱ Ἄγιοι, πολλές συστάσεις γιά τὴν καλή καί ἐν Χριστῷ εἰρηνική κυοφορία τῶν ἐγκύων γυναικῶν, ὑπογραμμίζοντας, πόσο πολύ συμβάλλει αὐτὴ στήν ὅλη μετέπειτα ζωὴ τῶν παιδιῶν.

Ἔλεγε ὁ ἅγιος Παῖσιος: “Ἡ γυναίκα, ὅταν εἶναι ἐγκυος, πρέπει νά εἶναι ἤρεμη, νά διαβάξῃ τό Εὐαγγέλιο, νά προσεύχεται, νά λέγῃ τὴν εὐχή. Ἔτσι ἀ-

9. Φιλοκαλία, ἔκδ. «Ἀστήρ», Ἀθῆναι 1976, τ. Δ', σ. 63.

γιάζεται και τό παιδί. Από τώρα αρχίζει ἡ ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ. Νά προσέχης, νά μή στενοχωρῆς τήν ἔγκυο γιά κανένα λόγο”.

Καί ὁ ὄσιος Πορφύριος: “Ἡ σύλληψη ἑνός παιδιοῦ εἶναι πράξη ἀγάπης καί πρέπει νά γίνεται σέ συνθήκες ἀποδοχῆς, εἰρήνης καί ἀγάπης. Τό ἔμβρυο μπορεῖ νά πληγωθῆ ἀπό τήν πρώτη ὥρα τῆς συλλήψεώς του, ὅταν οἱ γονεῖς του κατά τήν σύλληψή του δέν ἀγαπῶνται ἢ δέν τό ἐπιθυμοῦν”.

Κατά τόν χρόνο τῆς κυοφορίας γίνεται ἡ πρώτη ἀγαπητική, θυσιαστική προσφορά τῆς μητέρας (καί τοῦ πατέρα βέβαια κατά δεύτερο λόγο) πρὸς τό νέο μέλος τῆς “κατ’ οἶκον Ἐκκλησίας” τους. Εἶναι ἡ ἀρχή τῆς διακονίας τους πρὸς τόν νέο συνάνθρωπο. Ἐνα διακόνημα ἀγάπης, ὅπως λέμε στό Ἅγιον Ὅρος. Πού, ὅταν γίνεται ἐν ὑπακοῇ καί ὡς κατενώπιον Θεοῦ, ἀποβαίνει σωτήριο ὄχι μόνο γιά τόν διακονούμενο, ἀλλά καί γι’ αὐτόν πού διακονεῖ.

Ἐξ ἄλλου οἱ πιστοί πού καλῶς θά διακονήσουν γιά τόν Χριστό τά κυοφορούμενα τέκνα τους καί θά τά ἀφήσουν νά ζήσουν γιά τήν συμμετοχή τους στήν Χάρι τοῦ Θεοῦ, ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως θά τιμηθοῦν μέ τόν λόγο τοῦ δικαιοκρίτου Κυρίου: “Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐφ’ ὅσον ἐποιήσατε ἐνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί ἐποιήσατε”¹⁰.

10. Ματθ. κε’ 40.

Τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν καλὴ αὐτὴ διακο-
νία καὶ ἄσκησι ὑπακοῆς στό ἅγιο θέλημά Του, στε-
ροῦνται δυστυχῶς οἱ γονεῖς πού ἀποφασίζουν καὶ
πραγματοποιοῦν ἔκτρωσι (=θάνατο) τῆς κυοφορού-
μενης νέας ζωῆς. Ἀντίθετα, μέ τέτοιες πράξεις ἀδια-
φορίας καὶ ἀλαζονείας πρὸς τὸν πλησίον (καὶ τί πιό
“πλησίον” ἀπὸ τό δικό σου βρέφος!), ἡ ὅλη ζωὴ τους
ἐγκλωβίζεται στὴν αὐτοκαταστροφή τῆς ἀνελεύθε-
ρης φιλαυτίας τους.

Ὁ μακαριστὸς Γέροντάς μας, π. Γεώργιος, μέ πολὺ
πόνο καὶ κόπο ἀγωνίσθηκε ὑπερβολικά καὶ παντοι-
οτρόπως κατὰ τῆς νομιμοποιήσεως τῶν ἐκτρώσεων.
Ἔλεγε σέ μία ὁμιλία του σχετικὰ μέ τὴν ἐλευθερία
καὶ τὰ λεγόμενα “ἀτομικὰ δικαιώματα” τοῦ ἀνθρώ-
που:

“...Ἡ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία δέν εἶναι ἀτομικὴ ἀ-
νεξαρτησία, ἀλλὰ ἀγάπη καὶ κοινωνία προσώπων.
Εἶναι λάθος νὰ ταυτίζουμε τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθε-
ρία μέ τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα ἢ τὴν ἀτομικὴ ἀνεξ-
αρτησία. Ἡ ἀτομικὴ ἀνεξαρτησία, πού ἀποκόπτει
τὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλο, εἶναι ὁ θάνατος τῆς ἐλευθε-
ρίας. Ἡ ἐλευθερία μας πάντοτε εἶναι σέ συνάρτησι
μέ τὸν Τριαδικό Θεό, μέ τὰ πρόσωπα τῆς Ἁγίας
Τριάδος, καὶ τὰ πρόσωπα τῶν ἀδελφῶν μας. Στὴν
κοινωνία τῆς ἀγάπης. Γι’ αὐτό καὶ μπορούμε νὰ
ποῦμε, ὅτι ἐλευθερία καὶ ἀγάπη εἶναι συνώνυμα.
Τὴν ὥρα πού ἀγαπᾶς, εἶσαι ἐλεύθερος. Περιεχόμε-

νο τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ ἀγάπη. Εἶμαι ἐλεύθερος, ὅταν ἀγαπῶ, ὄχι ὅταν ἱκανοποιῶ τόν ἐγωϊσμό μου. Καί αὐτό νομίζω, ὅτι εἶναι τό λάθος πού γίνεται σήμερα: ὅτι ἡ ἐλευθερία περιορίζεται δέν τοποθετεῖται στήν ἀγάπη.

Ἔτσι ἐνεργοῦν, ὅσοι προσπαθοῦν νά δικαιώσουν π.χ. τίς ἀμβλώσεις. Δέν ξέρω, ἂν ἀκούσατε, αὐτό πού ἀπαιτοῦν οἱ φεμινίστριες: “τό σῶμα μας μᾶς ἀνήκει”. (“Ἡ μητρότητα εἶναι ἐπιλογή”, διαβάσαμε κάπου πρὶν μπουῦμε μέσα σ’ αὐτόν τόν χῶρο). Δηλαδή (πιστεύουν ὅτι) ἐλευθερία εἶναι ἡ ἐγωϊστική μου ἱκανοποίησις... (Ὅμως στ’ ἀλήθεια) εἶμαι ἐλεύθερος, ὅταν κάνω αὐτό πού ἀπαιτεῖ ἡ ἀγάπη καί θέλει ὁ Θεός... Καί... ἐνῶ τόσοσ λόγος γίνεται γιά ἀτομικά δικαιώματα καί γιά ἐλευθερία, (ὄλο καί) περισσότερο ὑποδουλωνόμαστε, καί στά πάθη μας καί γενικά σέ δομές ζωῆς, οἱ ὁποῖες κάθε ἄλλο παρὰ ἐλευθερώνουν τόν ἄνθρωπο...¹¹.

Μέ συνοχή καρδίας ἔγραφε καί πρὸς τόν τότε Δήμαρχο τῆς Θεσσαλονίκης, πληροφορηθεῖς τήν ἔκδοσι ψηφίσματος τοῦ Δημοτικοῦ τους Συμβουλίου πρὸς τήν Κυβέρνησι, γιά γρήγορη κατάθεσι καί ψήφισι τοῦ νομοσχεδίου σχετικά μέ τήν νομιμοποίησι τῶν ἀμβλώσεων:

11. Ὁμιλία στήν Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν, 1988, Περιοδ. Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος, 35/2010, σ. 108-109.

“...Ἡ νομιμοποιήσις τῶν ἀμβλώσεων σημαίνει ἐπιβράβευσι τοῦ ἐγκωσμοῦ καί ὄχι τῆς ἐλευθερίας... Νομίζω ὅτι καί σεῖς, κ. Δήμαρχε, ὡς χριστιανός καί ὡς ὑπεύθυνος πολιτικός, θά συμφωνῆτε ὅτι ἡ ἀληθινή ἐλευθερία δέν εὑρίσκεται στήν ἐγκωστική ἱκανοποίησι τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀλλά στήν ἐπιτέλεσι τοῦ καθήκοντός μας, πού γιά τούς Χριστιανούς εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ... Γι’ αὐτό τολμῶ νά σᾶς παρακαλέσω νά ἐπανεξετάσετε καί ἀναθεωρήσετε, μέ τό δημοτικό σας συμβούλιο, τό διάβημά σας αὐτό καί νά κάνετε κάτι ἀντάξιο πρός τήν χριστιανική σας συνείδησι...”¹².

* * *

Ὡστόσο παρά τίς παρακλήσεις καί προσευχές πολλῶν, ἡ σύγχρονη Ἑλληνική κοινωνία, τοῦλάχιστον διά στόματος καί ἀποφάσεων τῶν ἀρχόντων, “οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι”. Ἐπί τόσες δεκαετίες ὁ ἄνομος τοῦτος νόμος¹³ παραμένει σέ ἰσχύ, παρασύροντας στόν ἀφανισμό ἑκατομμύρια ἀθῶων τέκνων τοῦ Θεοῦ, καί βυθίζοντας σέ πνευματικό σκότος καί κατὰπτωσι τήν Πατρίδα. Ἔτσι τό μόνο πού ἀπομένει πιά, εἶναι ἡ μετάνοια...!

Μετάνοια...! Ἡ ὄντως ἐργασία τοῦ Χριστιανοῦ, ἡ ἀνώτερη δημιουργία τῆς ζωῆς του! Τό βαθύτατο,

12. Ἁγ. Ὅρος, 7/20 Μαρτίου 1986.

13. Πρὸκειται γιά τόν παροργίζοντα τόν Θεόν νόμο 1609/1986.

συνεχές, γλυκύ κεντρί τῆς συνειδήσεως, πού κεντᾶ καί πληγώνει εἰρηνικά τήν ψυχή, πληροφορῶντας την, ὅτι ἡ ζωὴ μου δέν ἀρέσει, δέν ἀναπαύει τόν Δημιουργό καί Πατέρα μου.

Ἀναφέρει θεολογικώτατα ὁ μακαριστός ἅγιος Γέροντας Σωφρόνιος Σαχάρωφ: “Ὅταν ἤρθε ὁ Κύριος στή γῆ, εἶπε πρὶν ἀπό ὅλα: «Μετανοεῖτε». Ὁ λόγος αὐτός ἀποτελοῦσε τή συνέχεια τῆς συνομιλίας τοῦ Θεοῦ μέ τόν Ἀδάμ στόν Παράδεισο”. (Μετά τήν παρακοή του δηλ., τότε πού προσπαθοῦσε ὁ ἅγιος Θεός νά τόν ὀδηγήσῃ σέ μετάνοια...)¹⁴.

Γι’ αὐτό καί “Ἡ μετάνοια εἶναι ἡ βάση ὅλης τῆς πνευματικῆς ἀσκήσεως”¹⁵.

Καί ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ: “... οὐδεμία τῶν ἀρετῶν ὑψηλοτέρα τῆς μετανοίας”¹⁶.

* * *

“Ὡστε καί ἡ Ἐκκλησία συνεχῶς μᾶς ὑπενθυμίζει: “Τόν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καί μετάνοιᾷ ἐκτελέσαι...”.

Ὁφείλουμε, κατά τήν λειτουργική αὐτήν αἴτησι, νά ζοῦμε μέ εἰρήνη καί μετάνοια μαζί-ταυτόχρονα, ὅσον χρόνο ὁ ἅγιος Θεός εὐδοκήσῃ νά ζήσουμε σ’ αὐτόν τόν κόσμο.

14. Οἰκοδομῶντας τόν Ναό τοῦ Θεοῦ..., ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ, 2014, τ. Γ', σ. 137.

15. Ἐνθ' ἄνωτ., τ. Β', σ. 214.

16. Τά εὐρεθέντα ἀσκητικά, ἔκδ. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη, 1977, σ. 220.

Καί πόσο σοφά μᾶς καθοδηγεῖ ἡ Ἐκκλησία:

Τό κάθε ἓνα ἀπό τά δύο (“εἰρήνη” καί “μετάνοια”) προσδιορίζει τήν γνησιότητα τοῦ ἄλλου. Ὅφείλει δηλ. ἡ μετάνοιά μας νά εἶναι ἀληθινή, εἰλικρινής, ὥστε νά φέρη καί πνευματική εἰρήνη, ἀνάπαυσι στήν καρδιά. Αὐτή δέ πάλι ἡ καλή, ἐν Χριστῷ εἰρήνη τῆς καρδίας, νά φανερώνη θεάρεστο τόν ταπεινό ἀγῶνα τῆς μετάνοίας μας. Γιά νά μή ζοῦμε μέ ἓνα ψεύτικο, κοσμικό ἐφησυχασμό, κι ἔτσι χωρίς μετάνοια, ἀλλά κι οὔτε πάλι μέ μιᾶ ἐγωιστική, ταραχώδη μεταμέλεια γιά τίς ἁμαρτίες μας, καί γι’ αὐτό δίχως εἰρήνη. Καί μέ τά δύο μαζί, ζῆ ὁ πιστός τήν ἀληθῆ ζωή μέ τόν Χριστό, τήν ἐνυπόστατη Ἀλήθεια.

Τά ἴδια αὐτά νοήματα μέ ἄλλα λόγια ἐκφράζει καί τό οὐράνιο μήνυμα, πού δέχθηκε ὁ ὁσιος Σιλουανός ὁ Ἁγιορείτης, τό ὁποῖο ἰσχύει καί γιά μᾶς σήμερα: “Κράτει τόν νοῦν σου εἰς τόν ἄδην καί μή ἀπελπίζου”.

Κι αὐτή ἡ ἐν εἰρήνῃ καί ἐπ’ ἐλπίδι Χριστοῦ σωτηριώδης μετάνοια εἶναι μέγα δῶρο Θεοῦ, δύναμις Θεοῦ πρὸς ἐπιστροφή, διόρθωσι, σωτηρία.

Ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὅτι “... ὅσοι... ἔλαβον αὐτόν (τόν Χριστόν), ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέχνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τό ὄνομα αὐτοῦ”¹⁷.

17. Ἰωάν. α’ 12.

Κι ἔμεῖς, πού πιστεύουμε στὸν Χριστό, λάβαμε τὴν ἐξουσία Του, νά γίνουμε τέκνα Θεοῦ. Ὡστόσο ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι πράγματι ζωὴ πίστεως. Καί πο- νοῦμε γι' αὐτό!

Γι' αὐτό καί λέγει ὁ ὄσιος Θαλάσσιος: Ναί μὲν, “Ἐλάβομεν ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι· οὐ γι- νόμεθα δέ, εἰ μὴ τὰ πάθη ἀποδυσώμεθα” (... δὲν γινόμαστε ὅμως ἀληθινὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν βγάλουμε ἀπὸ πάνω μας τὰ πάθη)¹⁸.

Ὅποτε “Κανεῖς ἅς μὴ νομίζῃ, ὅτι ἔγινε ἤδη τέκνον Θεοῦ, κατὰ Χάρι καὶ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύμα- τος, ὅσο ἀκόμη δὲν ἀπέκτησε τὰ θεῖα χαρακτηρι- στικά καὶ τίς ιδιότητες τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ”¹⁹.

Ἔτσι λοιπὸν κι ἔμεῖς κατὰ τὸν καθημερινὸ ταπεινὸ ἀγῶνα μας αἰσθανόμαστε, ὅτι εὕρισκόμαστε σὲ κα- τάστασι πνευματικῆς “κυοφορίας” μέσα στὴν πνευ- ματικὴ μήτρα τῆς Μάνας μας, τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας. Ὅπου μέ τὴν στοργικὴ φροντίδα Τῆς ἀγωνιζόμεστε νά μετανοοῦμε “... μέχρι καταντήσωμεν... εἰς ἄν- δρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ...”²⁰.

* * *

18. «Περὶ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας», Β' ἑκατοντάς, Φιλοκαλία, Ἀθήναι 1958, τ. Β', σ. 214, νζ'.

19. Ἔνθ' ἄνωτ., νη'.

20. Ἐφ. δ' 13.

“Νά λοιπόν Κύριε! Σοῦ προσφέρουμε τήν ἀποτυχία μας, τήν σύγχρονη τραγωδία μας, καί σάν πρόσωπα, ἀλλά καί σάν ἔθνος. Αὐτήν πού ζοῦμε καί καλά γνωρίζουμε:

“... ὅτι, Δέσποτα, ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τά ἔθνη, καί ἐσμεν ταπεινοί ἐν πάσῃ τῇ γῆ σήμερον διά τάς ἀμαρτίας ἡμῶν. Καί οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καί προφήτης καί ἡγούμενος...” (... ἔχουμε ταπεινωθῆ πιό πολύ κι ἀπ’ ὅλα τά ἔθνη. Εἴμαστε ἐξουδενωμένοι, περιφρονημένοι σ’ ὅλη τήν γῆ γιά τίς ἀμαρτίες μας. Καί δέν ὑπάρχει κατ’ αὐτόν τόν καιρό σέ μᾶς, οὔτε ἱκανός ἀρχηγός οὔτε προφήτης οὔτε κάποιος πού νά μᾶς καθοδηγή σωστά...)²¹.

Κι ὅλα αὐτά τά πάθαμε διότι: “*Ἠμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν ἐνώπιόν σου, οὐδέ συνετηρήσαμεν, οὐδέ ἐποιήσαμεν, καθώς ἐνετείλω ἡμῖν*” (... δέν τηρήσαμε τίς ἐντολές Σου, δέν κάναμε ὅπως μᾶς παρήγγειλες)²².

Πονοῦμε καί θρηνοῦμε γιά τίς ἀμέτρητες ἐκτρώσεις στόν εὐλογημένο αὐτόν τόπο, γιά τήν “ὑβρι” αὐτή τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς Ἐσένα, τόν ἅγιο Θεό καί Εὐεργέτη μας.

Δέν ἐξαιροῦμε τόν ἑαυτό μας ἀπ’ ὅσους καί ὅσες ἐφόνευσαν καί συνεχίζουν ἀκόμη νά φονεύουν τά παιδιά τους, τά παιδιά σου, Κύριε! Εἴμαστε κι ἐμεῖς “ὁ-

21. Προσευχὴ Ἁγ. Τριῶν Παίδων, Δαν. γ’ 13.

22. Μ. Κανών, ζ’ ὥδη.

στοὺν ἐκ τῶν ὀστέων τοὺς καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοὺς”²³. Κι ἐμεῖς παρόμοια κάνουμε (μέ ἄλλους τρόπους) καὶ ἴσως καὶ χειρότερα...

Πονοῦμε ὅμως, πρῶτα βέβαια γιὰ τό δικό μας κατάντημα, καὶ μετὰ καὶ γι’ αὐτούς.

Πονοῦμε καὶ γιὰ ὅλες τίς ἀποστασίες μας ἀπό τήν ἱστορία καὶ παράδοσι αὐτοῦ τοῦ τόπου, πού εἶναι ζυμωμένος μέ ἄπειρα ἁγιασμένα αἵματα, μέ ἰδρωῶτες τίμιους, μέ δάκρυα ἱερά, Ἁγίων, Δικαίων, Ἡρώων...

Θρηνοῦμε γι’ αὐτήν τήν Πατρίδα, πού μέσα σέ λίγες μόλις δεκαετίες καὶ μέ κάθε τρόπο μολύναμε, ἀχρειώσαμε, καταστρέψαμε!

Πονοῦμε, γλυκύτατε Χριστέ, πού δέν μετανοοῦμε, οἱ Νεοέλληνες, γιὰ τόν ξεπεσμό μας αὐτόν! Ἀλλά καὶ δικαιολογοῦμαστε, ρίχνοντας σέ ἄλλους καὶ σέ ἄλλα τό φταιξιμο.

Κι αὐτό εἶναι τό χειρότερο. Γι’ αὐτό ἐξωρίσθηκαν οἱ Πρωτόπλαστοι ἀπό τόν Παράδεισο τῆς τρυφῆς. Ὅχι τόσο γιὰτί ἀμάρτησαν, ὄχι γιὰτί παρήκουσαν. Ἀλλά γιὰτί δέν μετάνοιωσαν γιὰ τήν παρακοή καὶ πτώσι τους. Δέν θρήνησαν, δέν ἔκλαυσαν, ὅσο ἦσαν μέσα ἀκόμη στόν Παράδεισο. Παρά μόνο, ὅταν τόν ἐβλεπαν πιά ἀπό μακρυά. Μόνο τότε ἄρχισαν νά θρηνοῦν σ’ ὅλη τους τήν ζωή. “*Παράδεισε, Παράδεισε...!*”.

23. Πρβλ. Γέν. β’ 23.

Ἔτσι κι ἐμεῖς. Σάν πεισματάρικα παιδιά κι ἀνόητα, σάν νά περιμένουμε νά ἐξορισθοῦμε πρῶτα, νά χάσουμε ὅλα τὰ καλά, κι ἔπειτα νά ἀρχίσουμε νά θρηνοῦμε τήν ἀπώλειά τους... Πονοῦμε λοιπόν πού δέν μετανοοῦμε, πού δέν βάζουμε ἀρχή μετανοίας, οἱ Ἕλληνες!

Θρηνοῦμε γι' αὐτήν τήν ἀμετανοησία μας!

Ἴσως δηλ. κατά κάποιον τρόπο, μετανοοῦμε πού δέν ἔχουμε μετάνοια...!

“Ἀλλά”, Σύ Κύριε, “μή παραδώης ἡμᾶς εἰς τέλος, ὁ τῶν Πατέρων Θεός!”²⁴.

Μόνο αὐτό τολμοῦμε νά Σοῦ ζητοῦμε: “Μή ὀργισθῆς ἡμῖν σφόδρα! Μή μᾶς ἐγκαταλείψης, μή μᾶς ἀποστραφῆς ἐντελῶς”. Διότι μόνο αὐτό μᾶς φυλάσσει ἀπό τήν τελεσίδικη ἀποτυχία, τήν ἀπελπισία, τήν ἀπώλεια.

Σύ εἶσαι ὁ Ἀληθής, ὁ Ἐλεήμων, ὁ Θεός τῶν Ἁγίων Πατέρων μας. Αὐτῶν τῶν παλαιῶν, πού Σύ μᾶς ἔδωσες καί γνωρίσαμε ἐν Πνεύματι, κι αὐτῶν τῶν συγχρόνων μας, πού πάλι Σύ μᾶς χάρισες γιά καθοδήγησι καί παρηγορία μας. Αὐτοί πού Σέ γνώρισαν, μᾶς μίλησαν γιά Σένα, Σέ ἔκαναν γνωστό καί σέ μᾶς... καί ἔτσι μᾶς στήριξαν καί μᾶς στηρίζουν ἀκόμη...

Λοιπόν, “... μή παραδώης ἡμᾶς εἰς τέλος, ὁ τῶν Πατέρων Θεός!”.

24. Πρβλ. Προσευχή Ἁγ. Τριῶν Παίδων, Δαν. γ' 10.

* * *

Ἄν ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς ἀρχίση ἔτσι ταπεινά νά προσεύχεται στό ταμειῖον του, μ' αὐτήν τήν αὐτογνωσία καί εἰρηνική αὐτομεμφία τῶν Ἁγίων...

Ἄν αὐτό τό πνεῦμα βαθειᾶς καί εἰλικρινοῦς μετανοίας ἀρχίση νά διέπη, ὅσο γίνεται καί πιό πολλούς, ἄρχοντες κι ἀρχόμενους στόν τόπο αὐτόν...

Ἄν ἡ προσευχή αὐτή καί μετάνοια τῶν ἁγίων Τριῶν Παίδων τῶν ἐν Βαβυλῶνι γίνη θρηνητικό τραγούδι τοῦ γένους μας ἀπό τώρα, πρὶν ἔλθουν τά χειρότερα δεινά...

Κι ἂν οἱ ἄρχοντές μας –ἔστω καί κάποιοι ἀπ' αὐτούς– μπορέσουν, τολμήσουν, νά ἐξαγγείλουν τέτοια μεγαλειώδη κείμενα, ὡς διαγγέλματά τους...

Τότε ταπεινά θεωρῶ, ὅτι θά ἀξιωθοῦμε κι ἐμεῖς θαυμάτων στίς ἡμέρες μας!

Ἡ “*Νινευί οὐ καταστραφήσεται*”²⁵, ἀλλά θά χαροῦμε ἀνάστασι καί ἀνακαίνισι... ψάλλοντας: “*Εὐλογητός εἶ, Κύριε, ὁ Θεός τῶν Πατέρων ἡμῶν, ὁ ὑπερῦμνητος καί ὑπερυψούμενος εἰς τούς αἰῶνας...!*”²⁶.

Ὅλα τά ὠραῖα καί μεγάλα ἀρχίζου καί τελειώνουν μέ τήν μετάνοια, ἀδελφοί!

Ἀλλά, κι ἂν δέν ἀξιωθοῦμε νά ἰδοῦμε θαυμαστές μεταβολές...

25. Πρὸβλ. Ἰωνᾶ γ' 4.

26. Πρὸβλ. Προσευχή Ἁγ. Τριῶν Παίδων, Δαν. γ' 28.

Καί ἂν γιὰ τίς ἁμαρτίες μας, τίς μεγάλες καί πολλές, δέν ὑπάρξῃ ἡ μεγάλη αὐτὴ μετάνοια στὴν Πατρίδα...

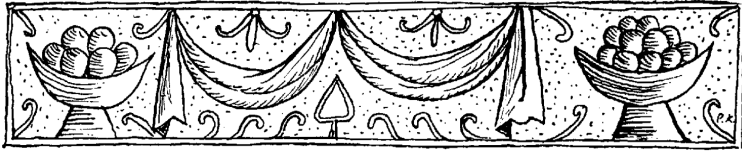
Καί τότε, κι ἀπὸ τώρα, ἀδελφοί, θὰ ἀναλάβουμε (καί πρέπει νὰ ἀναλάβουμε) ἐμεῖς νὰ μετανοοῦμε “ὕπέρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων καί τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων”.

Ἄς ὑπάρχουν κάποιοι, νὰ μετανοοῦν ἐπὶ τέλους σ’ αὐτὴν τὴν Πατρίδα!

Καί τότε (καί πάντοτε) “... ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης, ἔσται μεθ’ ἡμῶν. Ἀμήν!”²⁷.

27. Πρὸβλ. Β' Κορ. ιγ' 11.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

Ἡ ἀγιοκατάταξις τῶν Ὁσίων Πατέρων μας Ἰακώβου Τσαλίκη καί Ἀμφιλοχίου Μακρῆ παρηγορεῖ τοὺς εὐσεβεῖς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς, διότι στίς ἡμέρες μας ὁ Κύριος ἀνέδειξε ἀγιασμένες μορφές, πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καί δυνάμεις, ὅπως ἦσαν καί οἱ ὅσιοι Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης καί Παῖσιος ὁ Ἀγιορείτης, τοὺς ὁποίους πολύ ἀγάπησε ὁ χριστώνυμος λαός μας. Ἡ ἀρετὴ τῆς ἀγάπης, τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου, χαρακτηρίζε τοὺς θεοφόρους ἀγίους τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ Ὀρθόδοξος πίστις ἦταν τὸ θεμέλιο τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τους καί ἡ ἐγγύησις τῆς ἀγιότητός τους. «Ἄπας γάρ ὁ τῶν ἀγίων ἔπαινος καί μακαρισμὸς διὰ τῶν δύο τούτων συνίσταται, διὰ τε τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καί τοῦ ἐπαινετοῦ βίου, καί διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ» (Ἀγ. Συμεῶν Νέου Θεολόγου, *Κατηχήσεις*, Γ').

* * *

Σέ μία ἀπό τίς μεγαλύτερες μάστιγες καί τραγωδίες τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ ἔχει δυστυχῶς ἐξελιχθῆ τὸ πρόβλημα τῶν ἐκτρώσεων, ὡς βαρυτάτη ἁμαρτία τῶν Νεοελλήνων, ἀπιστία καί προσβολὴ πρὸς τὸν ἅγιο Δημιουργὸ τῆς ζωῆς. Κατὰ τίς στατιστικές, ἀπὸ τὸ 1986 μὲ τὴν νομιμοποίησι τῶν ἀμβλώσεων, 12-13 ἑκατομμύρια

φρόνοι ἀθώων καί ἀνυπερασπίστων ἀνθρώπων ἔχουν διαπραχθῆ στήν Πατρίδα. Αἰσθανόμαστε ὅτι καί μέ τό ἀνοσιούργημα μας αὐτό, ὡς ἄλλοι Γαδαρηνοί, ζητοῦμε ἀπό τόν Χριστό νά φύγη ἀπό τόν τόπο μας (βλ. Λουκ. ἡ' 37).

Στόν ἀντίποδα ἓνα μικρό ἀλλά ἐλπιδοφόρο φῶς Χριστοῦ ἀνέτειλε στίς ἡμέρες μας: Πιστοί Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί μέ νεῦσι καί ἔμπνευσι Θεοῦ δημιούργησαν τό *Κίνημα ὑπέρ τῆς ζωῆς*, «Ἀφῆστε με νά ζήσω», καί μέ κόπους πολλούς ἀγωνίζονται ἐνημερώνοντας γιά τό φρικτό αὐτό ἔγκλημα πού συντελεῖται. Μέ ὀμιλίες, ἡμερίδες, ἐκδόσεις, προβολές, δημοσιεύσεις στό διαδίκτυο διακηρύττουν γιά τό ἐν λόγῳ θέμα τήν ἀλήθεια, πού τεχνηέντως ἀποκρύπτεται ἀπό τά Μ.Μ.Ε. καί τήν “παγκόσμια βιομηχανία τῶν ἐκτρώσεων”.

Συγχαίρομε ἀπό καρδίας τούς καλούς αὐτούς ἀδελφούς, ἐπαινώντας τους γιά τούς θεοφιλεῖς κόπους τους. Ὅφείλουμε δέ νά συμπράττουμε, ὁ καθένας μας ὅ,τι δύναται, γιά ἐνίσχυσι σέ αὐτήν τήν ἱερή προσπάθεια. Ὁλη ἡ Ἐκκλησία, ἡ γρηγοροῦσα συνείδησις καί καρδιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ, κλῆρος καί λαός, καλεῖται νά ἀναλάβῃ πανελλήνια πρωτοβουλία ἐγείροντας σέ πάνδημη μετάνοια τούς Ὁρθοδόξους Ἑλληνας, ὥστε –εἰ δυνατόν– νά ἐξαλειφθῆ ἀπό πάνω μας τοῦτο τό «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως». Ἔτσι ἐν μετανοίᾳ, ὡς πρόσωπα ἀλλά καί ὡς ἔθνος, νά μπορέσουμε νά καλύψουμε τά πλήθη τῶν ἁμαρτιῶν μας καί νά ξαναελκύσουμε τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ στούς οἴκους μας καί τήν Πατρίδα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Θεολογικός Διάλογος Ὁρθοδόξων καί Ἀντιαλκηδονίων	5
Γερμανός Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως.....	31
Καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἄρχιμ. Χριστοφόρου	
Ὁ π. Εὐσέβιος Βίττης ὡς ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.....	59
N.M.Γ.	
Παπα-Κοσμᾶς Γρηγοριάτης.....	99
Καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἄρχιμ. Χριστοφόρου	
Ἐπεσκέφατο ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.....	134
Ὁμιλία εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Συγχωρήσεως.....	137
I.Φ.Γ.	
Ἐκτρώσεις - Ἡ πρὸς Θεὸν ὕβρις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μετανοίας ὁ Καιρὸς.....	144
Ἐπίκαιρα γεγονότα καί θέματα.....	165

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ / ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΥΠΡΗΣ»
ΑΥΛΩΝΟΣ 1 & Λ. ΚΑΤΣΩΝΗ, ΝΕΑ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑ
ΤΗΛ.: 210 8542020 ΦΑΞ: 210 8542071